

Årsmelding

2014 – 2015

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Oslo, november 2015

1	RAPPORT FRA STYRET	6
2	MEDLEMSKAP	13
2.1	Æresmedlemmer	13
2.2	Medlemstall	13
2.3	Kontingentsatser	14
3	TILLITSVALGTE OG ANSATTE.....	15
3.1	Styret pr. 30.06. 2015	15
3.2	Representantskapet	16
3.3	Fylkeslag	16
3.4	Lokallag i Norsk Bonde- og Småbrukarlag	18
3.5	Interne utvalg i Norsk Bonde- og Småbrukarlag	19
3.6	Eksterne utvalg/arbeidsgrupper 2014-2015	20
3.7	Sekretariatet	25
4	MØTER I ORGANISASJONEN	26
4.1	Landsmøtet 2014	26
4.1.1	Lovendringsforslag	26
4.1.2	Årsmelding 2013 - 2014	29
4.1.3	Innkomne forslag.....	29
4.1.4	Resultat av valgene	42
4.2	Møter i representantskapet	43
4.2.1	Representantskapsmøte 2/2014	43
4.2.2	Representantskapsmøte 1/2015	43
4.3	Møter i styret	45
5	POLITISKE ARBEIDSOMRÅDER	46
5.1	Jordbruksforhandlingene	46
5.1.1	Innledning.....	46
5.1.2	Hva forhandler vi om?	46
5.1.3	Jordbruksforhandlingene 2015	47
5.1.4	Partenes hovedprioriteringer	51
5.2	Næringsutvikling	54
5.2.1	Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping.....	54

5.2.2	Inn på tunet	55
5.3	Markedsordninger	55
5.4	Rovdyrpolitikk.....	58
5.5	Oppfølging av utredningsoppgaver vedtatt i jordbruks-forhandlingene.....	61
5.5.1	Forenkling i landbruket	61
5.5.2	Økt rekruttering	62
5.5.3	Landbrukets utfordringer i møte med klimaendringene.....	63
5.5.4	Helhetlig gjennomgang av miljøvirkemidler i jordbruksavtalen	64
5.5.5	Forvaltningsregimet for produksjonstilskudd og avløsertilskudd	66
5.5.6	Tilskudd til sjukepengeordningen for jordbruket.....	67
5.5.7	Omsetningsregioner for mjølkekvoter	68
5.6	Sentrale høringer i perioden	69
5.6.1	Høring faggrunnlag for ulv, ulvesonen og bestandsmål for ulv.	69
5.6.2	Høring – NOU 2014:15 Om norsk pelsdyrhold	69
5.6.3.	Høring – Endring i lov om motorferdsel i utmark.....	70
5.6.4.	Høring – mer effektiv felling av jerv	70
5.6.5	Høring – Forenkling av utmarksforvaltning	71
5.6.6	Høring – Forskrift om produksjonstilskudd	72
5.6.7	Høring – Tilskudd til avløsning ved sjukdom	74
5.6.8.	Høring – forslag om å oppheve konsesjonslov og boplikt.....	74
5.6.9	Høring - Forslag om endring av plantehelseforskrifta - import av planter og formeiringsmateriale av eple og pære	75
5.6.10	Høring MRSA	76
5.6.11	GMO – diverse søknader om produksjon/omsetning	77
5.6.12	Høring – Forslag til endringer i forskrift om regulering av svine- og fjørfeproduksjon	77
5.6.13	Høring – Forslag til endringer i lov om Innovasjon Norge	78
5.6.14	Høring – Ny forskrift om reisetilskudd ved veterinærreiser og forskrift om utjevning av kostnader ved forsendelse av sæd og inseminering av storfe og svin	78
5.7	Utfordringer i dagens dyrehold	79
5.7.1	Dyrevelferd.....	79
5.7.2	Dyresjukdommer	80
5.7.3	Antibiotikaresistente bakterier	81
5.7.4	Deltakelse i KOORIMP	82
6	ORGANISASJONSARBEID.....	83
6.1	Norsk mat- og kulturpris	83
6.2	Informasjonsarbeid.....	83
6.3	Kvinneutvalget.....	84
6.4	Ungdomsutvalget.....	84
6.5	Hagebruksutvalget	85
6.6	Styrets arbeid med strategi- og arbeidsplan.....	86
6.7	Bank- og forsikringsavtale	86
6.8	Rådgiving i forsikring, bank, økonomi, pensjon m.m.	87

6.9	Solidaritetsfondet for småbrukere	88
6.10	Studiearbeid	88
6.11	Familien Lies legat til fremje av småbruk	88
6.12	Samarbeidsavtale med Norsk Landbrukssamvirke	89
6.13	Arbeid i valgnemnda	90
6.14	Aksjonsutvalget	90
6.15	Utmarksutvalget	90
6.16	Organisasjonsutvalget	91
7	INTERNASJONALT ARBEID	93
7.1	Internasjonalt utvalg	93
7.2	EU-finansiert prosjekt om agroøkologi	93
8	PROSJEKTER	95
8.1	Slipp oss til – ungdom inn i landbruket 2014 – 2015	95
8.2	Kvinner, demokrati og deltakelse 2014-2015	97
8.3	Klimaprojektet "Fra kunnskap til handling" 2014-2015	100
8.4	Grønt Spa´tak	104
8.5	Matnyttig mobilisering – gi oss mer lokalmat!	106
9	BONDE OG SMÅBRUKER	107
10	REGNSKAP FOR LAGET OG AVISA	109

1 Rapport fra styret

Styrets melding og vurderinger

Prioritert hovedinnsats for Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) i meldingsåret 1. juli 2014 til 30. juni 2015 har vært organisasjonsbygging, politikktutvikling, jordbruksforhandlingene 2015, politisk arbeid mot regjering og Storting, rekruttering og likestilling.

Styret har organisert arbeidet gjennom klare arbeidsfordelinger ved å opprette egne utvalg der flere av organisasjonens tillitsvalgte i tillegg til selve styret deltar, samt en fadderordning der hvert styremedlem har hovedansvar for oppfølging av sine respektive fadderfylker – i hovedsak to fylker pr styremedlem.

Styret har i meldingsåret hatt følgende utvalg: Forhandlingsutvalget, Organisasjonsutvalget, Internasjonalt utvalg, Inn på Tunet utvalget, Utmarksutvalget, Frukt- og grønt utvalget (Hagebruksutvalget), Aksjonsutvalget, samt en arbeidsgruppe for Urbant Landbruk. I tillegg har styret hovedansvaret mellom landsmøtene innen virkeområdene for de to landsmøteoppnevnte utvalgene: Kvinneutvalget og Ungdomsutvalget. Styret henviser til de ulike utvalgenes årsrapporter for mer detaljert informasjon. Samspeilet med utvalgene har fungert bra, bl.a. fordi kontakten er god ved at enkelte styremedlemmer er deltagere (også ledere) i enkelte utvalg. I tillegg har styrets leder deltatt på flere utvalgsmøter, og de fleste utvalgene har møtt styret gjennom virkeåret. Utvalgene arbeider selvstendig innen rammen av å være et organ for styret.

Politiske føringer: Regjeringserklæring og Stortingsvedtak

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er partipolitisk uavhengig organisasjon. Styret vurderer det slik at NBS har opptrådd i henhold til dette, selv om noen hevder at våre vurderinger av de ulike partienes politikk ikke er nøytral. Styrets mening er at NBS må ha klare næringspolitiske uttalelser i tråd med organisasjonens verdigrunnlag og vedtatt jordbrukspolitikk.

Styret mener at H-FrP-regjeringserklæringen er den mest krevende norsk jordbruk noen gang har stått overfor. Hovedmålet med landbrukspolitikken skal ifølge erklæringen være kostnadseffektiv matproduksjon.

Foruten at landbruket skal levere trygg kvalitetsmat og at regjeringen vil arbeide for en høyest mulig selvforsyning av beredskapshensyn, er det ikke lagt noen føringer for hvordan og i hvilket omfang norsk mat skal produseres. Det er liten grunn til å anta at politikken som det nå legges opp til vil styrke verken norsk matproduksjon eller matindustrien, selv om det innledningsvis i regjeringserklæringen slås fast at verdiskapingen skal styrkes i hele landet og at næringslivet over hele landet skal ha gode rammebetingelser.

Det er også betenkelig at økologisk landbruk og produksjon av lokalmat ikke er viet oppmerksomhet i regjeringserklæringen.

Regjeringserklæringen slår fast at kvotebegrensninger og konsesjonsgrenser som hindrer utnyttelse av kapasitet på enkeltbruk og i samdrifter i størst mulig grad skal oppheves. I takt

med at takene for maksimal produksjon heves, skal nivået på overføringene reduseres. Differensieringen av tilskuddssatser skal gjennomgås, det skal vurderes en oppheving av driveplikten, mens konsesjonsloven, boplikten, delingsforbud og priskontroll skal oppheves.

Ifølge regjeringserklæringen er importvernet viktig for lønnsomheten i norsk landbruk, men hensynet til norske forbrukere og norsk matvareindustri tilsier at tollvernet bør reduseres. Til tross for en uttalt målsetting om å øke norsk matvareproduksjon har regjeringen lagt fram en Stortingsmelding der det foreslås å bygge ned tollvernet som norsk jordbruk er helt avhengig av. Dette henger ikke sammen.

Endringene det her legges opp til, vil medføre en sterk strukturendring i norsk jordbruk, og det er liten grunn til å anta at matproduksjonen vil øke – i hvert fall ikke på norske ressurser. Matindustrien er avhengig av norske råvarer, og dersom jordbruksproduksjonen går ned samtidig som at tollvernet svekkes, vil dette ikke bedre matindustriens rammebetingelser. Dette må også sies å være i konflikt med målene om å øke verdiskapingen i hele landet, sikre gode rammebetingelser for næringslivet og å styrke beredskapen. Det er også verdt å merke seg at samtidig som at regjeringen ønsker billigere mat til norske forbrukere, vil de tillate butikker å holde åpent på søndager, et tiltak som vil virke i stikk motsatt retning.

Det er likevel viktig å minne om at denne regjeringen er avhengig av et flertall i Stortinget for å få gjennomslag for mange av sine mål for landbruket. Dette gjør at de endelige løsningene i mange saker vil være preget av kompromisser med andre partier.

Jordbruksforhandlingene 2015

Styret utpekte årets forhandlingsutvalg i desember 2014. Dette har bestått av politisk nestleder Arne Lofthus, styremedlem Torbjørn Norland og leder Merete Furuberg. Utvalget og styret landet på følgende hovedprioriteringer: inntekt, areal, rekruttering og klima. Sekretariatet utarbeidet studieheftet ”Foran jordbruksforhandlingene” etter innspill til tema fra styret. De innkomne svarene ble systematisert og presentert under fylkesledermøtet. Fylkeslederkollegiet ga konkrete råd til styret, som enstemmig vedtok hovedprioriteringen.

For detaljer vedrørende årets jordbruksoppgjør henvises til eget kapittel om jordbruksforhandlingene.

Styret er omforente om at det var helt riktig å bryte årets forhandlinger.

Avtalen innebærer 13.000 kroner i økte inntektsmuligheter pr årsverk. Statens opprinnelige tilbud var på 6.000 pr årsverk, men staten kom med et revidert tilbud torsdag kveld som utgjorde 10.000 kr pr årsverk. Andre grupper har fått en lønnsøkning på 16.000 kroner. Bonden får mindre enn andre, og avstanden til andre grupper vil øke. Det kan vi ikke være fornøyd med.

Styret er svært skuffet over at staten ikke legger mer budsjett penger på bordet. Nå bruker Norge rundt 1 prosent av statsbudsjettet på jordbruk, faktisk mindre enn hva EU bruker på sitt jordbruk. Styret stiller seg svært uforstående til statens og regjeringas manglende vilje til å satse på matproduksjon. Vi står foran store utfordringer når det gjelder matforsyning. Klimaendringer, folkevandringer og befolkningsvekst gjør at vi må øke matproduksjonen. Stortinget har sagt at vi skal øke matproduksjonen i Norge i takt med befolkningsveksten. Da må det til en helt annen satsing enn det regjeringen nå legger for dagen.

Landbruks- og matminister Sylvi Listhaug kritiserte Norsk Bonde- og Småbrukarlag for ikke å ta ansvar ved å bryte jordbruksforhandlingene. Dette hevdet hun på pressekonferansen der den nye jordbruksavtalen ble presentert.

Samtidig ga statsråd Listhaug selv noe av forklaringen på hvorfor Norsk Bonde- og Småbrukarlag brøt forhandlingene i sin karakteristikk av inngått avtale mellom Staten og Norges Bondelag. Hun understreket at de strukturendringene som regjeringen fikk gjennomført i 2014 nå ligger fast. Hun tilføyde at omfordelingen av penger fra små og mellomstore bruk til de største, som staten fikk til i fjor, blir videreført med Norges Bondelags signatur i år.

Dette kunne ikke Norsk Bonde- og Småbrukarlag godta. Vi tar ansvar for å få til en annen og bedre politikk.

Inngått avtale gir, som sagt, en inntektsmulighet på 13 000 kr pr årsverk for et gjennomsnittsbbruk. En gjennomsnittlig lønnsinntaker har fått en lønnsøkning på 16 000 kr. For små og mellomstore bruk innebærer inngått avtale et betydelig mindre kronemessig tillegg. Norsk Bonde- og Småbrukarlag kunne ikke bli med på en avtale som gir en så mager gevinst for organisasjonens medlemmer.

Avtalen vil bidra til at flere gir opp jordbruksproduksjonen og at arealer går ut av produksjon. Uten kraftfôrprisøkning stimuleres bruken av kraftfôr på bekostning av grovfôr. En gjør seg mer avhengig av importfôr og matsikkerheten svekkes.

Med dagens sikkerhetspolitiske situasjon, voksende klimautfordringer, befolkningsvekst og spådommer om mat- og vannmangel, kunne ikke Norsk Bonde- og Småbrukarlag skrive under årets jordbruksavtale.

«Det er en god avtale for bonden og for økt norsk matproduksjon», sa leder Lars Petter Bartnes i Norges Bondelag under pressekonferansen da Norges Bondelag underskrev avtalen.

Dette bl.a. viser en tydelig forskjell mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag. Det er behov for NBS.

Jordbruksforhandlingene er en av de viktigste stedene der jordbrukspolitikken blir utformet, eller iverksatt. Ved at Norges Bondelag skrev under avtale i år, blir på mange måter veien videre svært vanskelig å gå. Hvordan organisasjonen vår skal opptre i forhold til kommende jordbruksforhandlinger blir svært vanskelig, forsiktig sagt. Dette er oppe til diskusjon på alle møter, og i arbeidet med politikktutvikling i organisasjonen

Aksjoner – markeringer

Aksjonsutvalget foreslo ulike aksjoner/markeringer som skulle kunne brukes i litt ulike situasjoner, bl.a. ved brudd.

Frøaksjonen ble fulgt opp av de fleste fylkene, og fikk gjennomslag i media flere steder.

Erfaringene fra aksjonene og mediedekningen/medievinklingen etter bruddet har i stor grad vært positive, sjølsagt med noen unntak. Disse unntakene representerte på ingen måte noen overraskelse, vi hadde trolig blitt mer overrasket dersom disse reaksjonene ikke hadde

kommet. På den annen side ble vi faktisk positivt overrasket over bidrag i NRK, Aftenposten osv. Dette var bidrag fra noe uventet hold som ble lagt merke til i samfunnsdebatten disse dagene.

Strategi- og arbeidsplan 2015

Strategi- og arbeidsplanen 2015 har vært til drøfting i styret ved 2 styremøter i meldingsåret: ved nyttårsskiftet og i månedsskiftet august/september. Dette er en naturlig rutine for vedtak og rullering. Det er viktig å utvikle en strategi- arbeidsplan som kan være et realistisk styringsverktøy og med mål det er mulig å realisere. Målsettingene må stå i forhold til tilgjengelige ressurser. Det kommende styret må arbeide videre med forbedringer av strategi- og arbeidsplanen for 2016. Klare prioriteringer er viktig.

Rovvilt

Gjennom året ble det en del opphetet debatt om handteringen av rovviltsaker fra Småbrukarlagets side. Medlemmer fra Hedmark, Oppland og Akershus følte stor frustrasjon over å møte en ny beitesesong uten utsikter til en lettere rovviltsituasjon enn de foregående årene og mente laget sto for lite på for å få ekstraordinære uttak.

Laget sørget for tettere oppfølging av situasjonen gjennom ukentlige møter i Utmarksutvalget gjennom sommeren. Styret har også levert uttalelser og hatt kontakter med KMD for å støtte krav om ekstraordinære uttak. Forholdene ble særlig vanskelige i deler av Hedmark/Oppland/Akershus ved tap til ulv, samtidig som tapene til andre rovdyr øker. Tilstanden må tilskrives forvaltningens motstand mot forebyggende uttak foran beitesesongen, samt at antall jerv ligger langt over bestandsmål.

Ellers må nevnes to kriseområder der beitebrukerne er under press for å trekke sauen tilbake fra beiteområder: Snåsa i Nord-Trøndelag og Saltdal i Nordland er av forvaltningen behandlet som kriseområder, og ønsker etter alt å dømme at sauen skal vike plass for rovdyra.

Konklusjonen etter årets beitesesong må bli at forvaltningen ikke gjør det den skal for å sikre beiteområder mot rovdyrtap. Sommeren 2015 leverte NBS anmodning til Riksrevisjonen om full gjennomgang av rovdyrforvaltningen.

Politikerkontakt og alliansebygging

Måltrettet alliansebygging, politikerkontakt på alle nivå, nettverksbygging og deltagelse på ulike arrangement er en viktig del av arbeidet med å få gjennomslag og oppslutning om landbrukspolitikken til NBS. Vårt budskap må gjentas og gjentas overfor politikere, utøvende myndigheter og alliansepartnere. Det har vært møter av uformell og av mer formell karakter, både gjennom fysiske møter, telefoner og gjennom sosiale medier. Deltagelse i Næringskomitéens høringer og Regjeringens kontaktutvalg er blant prioriterte oppgaver. I det siste året har vi et aktivt samarbeid med For Velferdsstaten under ledelse av Mette Nord i Fagforbundet, Nei til EU, LO, Norsk Landbruksamvirke, samvirkebedriftene, Natur og Ungdom, Norges Bygdekvinnelag, Norsk Landbruksrådgiving, KSL Matmerk og flere andre.

Eksternt og internt kommunikasjons- og informasjonsarbeid

Det er brukt mye tid på eksternt kommunikasjons- og informasjonsarbeid. Balansen mellom å formulere budskapet klart nok slik at NBS får plass i media og samtidig unngå stempelet som "useriøs" er en hårfin balansegang. Leder har vært flere ganger på TV2 nyhetene, i Dagsrevyen, i debattprogram på radio og TV, samt i Nationen, Klassekampen, Dag og Tid m.fl. Det er etablert kontakter overfor forbrukermagasiner, helsemagasiner og annen ukepresse med håp om å få plass til budskapet vårt.

Hjemmesida er tydelig forbedret gjennom at det daglig fylles opp med nytt stoff. NBS har facebookprofil og twitterkonto. Disse brukes, men kan i enda større grad utnyttes mer aktivt. Intranettet brukes sjelden for interne debatter, selv om ledelsen har forsøkt å stimulere til bruk av intranett flere ganger. I tillegg til dette vil det selvfølgelig sendes intern informasjon på epost, pr. sms og gjennom Nett.no.

Styret har besluttet at Norsk bonde- og Småbrukarlag skal kjøpe tjeneste fra Kruse Larsen AS for å bli bedre på kommunikasjon-informasjon-kommunikasjonsstrategi. Arbeidet vil starte opp i neste virkeår.

Synlighetsgruppa ble utnevnt på styremøtet i november. Mandatet var å videreføre arbeidet til en midlertidig gruppe som ga en vurdering av synligheten til NBS og implementere deler av dette i daglig drift. Synlighetsgruppa har gjennomgått NBS sin bruk av sosiale medier, profileringsmateriell, språkbruk og aksjonsformer. Synlighetsgruppa har lagt fram sine vurderinger for styret, og styret har viderefordelt arbeidsoppgavene til aksjonsutvalget, organisasjonsutvalget, og sekretariatet. Synlighetsgruppa har utarbeidet en profileringspakke til bruk på stand. Vi avventer øvrige ny-investeringer av profileringsmateriell til prosessen med Kruse-Larsen AS er kommet noe lenger.

Organisasjonsarbeid

Styret har gjennom organisasjonsutvalget prioritert verving og innbetaling av medlemskontingent i meldingsåret.

Styret gjør følgende vurdering: Organisasjonsarbeid må bli prioritert i enda sterke grad i kommende arbeidsår. Det viktigste verktøyet for å kunne få politisk gjennomslag, er en sterk organisasjon.

Det må arbeides videre for en økende forståelse for organisasjonsbygging i NBS:

- Hvordan utvikle NBS som en attraktiv organisasjon med aktiviteter og arbeidsmåter som passer i dag og i morgen?
- Hvordan få til en organisasjonskultur og ansvars følelse der alle gjør litt slik at ingen behøver å gjøre "alt" og deretter gå helt tom?

NBS har fått mange nye medlemmer i 2015. Dette har sammenheng med jordbruksforhandlingene og jordbruksavtalen som ble signert av Norges Bondelag og Staten. Samtidig mener vi å kunne registrere økt aktivitet, engasjement og synliggjøring i hele organisasjonsapparatet på hva vi står for i landbrukspolitikken. Dette forklarer nok også en del av medlemsveksten.

Kompetansebygging av organisasjonens tillitsvalgte og ansatte, vervekampanjer og mediehandtering bidrar til at vi bygger et solid grunnlag for videre vekst. Mange av landets gårdbrukere er fortsatt uorganiserte, og det er først og fremst her NBS må hente sin vekst i åra framover.

Hvis vi ønsker at den hyggelige utviklingen i medlemsmassen skal fortsette og gi oss økt oppmerksomhet, påvirkningskraft og bedret økonomi, betinger det at alle deler av organisasjonen i hele landet bidrar til at den positive trenden fortsetter.

Internasjonalt arbeid

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptatt av å bygge allianser også internasjonalt. Småbrukere og bønder over hele verden har mange av de samme utfordringene i kampen for den selveiende og frie bonden, og for retten til å produsere mat til egen befolkning. NBS er medlem av den verdensomspennende småbrukerbevegelsen La Via Campesina (Bondens Vei).

NBS jobber med aktuelle internasjonale landbruks politiske saker, spesielt innenfor European Coordination Via Campesina (ECVC). Dette er et viktig arbeid for å støtte bønder og småskala produsenter i verden når det gjelder rettferdig matproduksjon.

Gjennom dette arbeidet får NBS kunnskap om forandringer og landbruks utviklingen innenfor EU, som også kan bety noe for oss.

De siste to år har det vært en seminarserie innenfor agroøkologi, Grundtvig prosjektet, i regi av ECVC. Prosjektet har bidratt til, at agroøkologi blir brukt aktivt i organisasjonen. Dette blir enda mer viktig framover når vi ser landbruksutviklingen i EU. Klimasmart landbruk blir brukt i EU, men ECVC holder fast på at agroøkologi er løsningen. ECVC arbeider nå med å definere agroøkologi. NBS skal ha ansvar for å oversette den engelske versjonen til norsk

Internasjonalt utvalg arbeider aktivt og godt, både med oppfølging og representasjon i internasjonale saker og fora.

Gjennom vårt medlemskap i Norsk Landbrukssamvirke deltar vi i landbrukets EU-utvalg. NBS har bevilget betydelige midler til arbeidet med EU-saken både i egen organisasjon og gjennom kanalisering av midler til Nei til EU.

Det har vært flere møter i regi av Utenriksdepartementet (WTO-utvalget) og i regi av LMD vedrørende mulige bevegelser innen WTO-forhandlingene.

Kvinnearbeid - likestillingsarbeid

Landsmøtet velger eget Kvinneutvalg, som følger opp likestillingsarbeidet i organisasjonen, støttet av styret. Leder har deltatt i 8. marsarrangement. Styret vil fremheve spesielt at kvinner og klima – derunder matproduksjon – er blitt prioritert område innen FOKUS, dette mye takket være engasjementet til kvinnene i organisasjonen. Prosjektet «Kvinner, demokrati og deltakelse» ble slutført med et stort arrangement i januar 2015.

Lokalmat og økologisk jordbruk

NBS har dette året jobbet aktivt med samarbeids partnere innenfor lokalmat og økologisk jordbruk. Samarbeid med HANEN innenfor lokalmat og med OIKOS innenfor et økologisk landbruksprosjekt, som OIKOS har tatt initiativ til.

Agroøkologi har blitt et begrep som vi nå bruker aktivt i NBS. I arbeidet innenfor agroøkologi er det naturlig å ta med lokalmat og økologisk jordbruk. Gjennom arbeidet i prosjektform og i samarbeid med andre organisasjoner har vi mulighet å fremme NBS sin politikk. Det gir oss mulighet å vise hvilken retning vi ønsker å styre landbruksutviklingen i Norge. Vi har den rette landbrukspolitikken innenfor lokalmat og økologisk landbruk og kan hermed profilere oss og gjøre oss selv mer synlige.

Styrets vurdering av arbeidet i meldingsåret og fremtidige utfordringer

Det er økende engasjement for matproduksjon og matsikkerhet. Imidlertid får vi ikke gjennomslag hos dem som har makta i Norge – foreløpig. Regjeringens mål er å redusere bevilgningen til jordbruket mest mulig. Inntektsvekst i jordbruket skal skje gjennom en forsterket rasjonalisering, bygd på forutsetningen om at stordrift vil gi reduserte enhetskostnader og dermed større inntektsmuligheter for de bøndene som er igjen.

Regjering og Storting må prioritere matsikkerhet og beredskap. Skal man få til det, må matproduksjonen økes på norske ressurser – over hele landet. Og det vil koste penger!

Har bøndene makt til å få gjennomslag? Har NBS makt? I allianse med forbrukere? Hva er jordbrukets makt? Jordbruket har stor makt, men den er ikke blitt brukt til å endre kursen men å forsterke den. Kursendringen starter med premisset økt matsikkerhet istedenfor dagens svekkede matsikkerhet. Dette får konsekvens for produksjonsmåte og spiseseddel.

Styret mener at Norsk Bonde- og Småbrukarlag har alternativet til dagens feilslåtte landbrukspolitik. Politikktutvikling skjer kontinuerlig, men det intensiveres nå. La oss sammen bygge organisasjonen for å få frem politikken og utvikle den til å bli enda bedre! Vi må bli tydeligere på at NBS har og er et aktuelt alternativ!

Meldingsåret har vært et aktivt år for både styret, alle tillitsvalgte for øvrig og våre ansatte. Styret har arbeidet godt sammen – med plass for både ris og de konstruktive tilbakemeldingene om at arbeidet må gjøres enda bedre. Prioritering av saker, dyktige ansatte og engasjerte tillitsvalgte er en forutsetning for å drive organisasjonen fremover. Styret takker et effektivt og positivt sekretariat! Redaktør Leonid Rødsten må trekkes frem for hans uvurderlige innsats med avisa Bonde- og Småbruker.

Merete Furuberg
Arne Lofthus
Oddvar Vigdenes
Berit Bergset

Marielle Vink de Roos
Terje Nystabakk
Torbjørn Norland

2 Medlemskap

2.1 Æresmedlemmer

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har oppnevnt 14 æresmedlemmer:

Arne Garborg, ble organisasjonens første æresmedlem, døde i 1924.

Ole E. Noem, fra Steinkjer i Nord-Trøndelag, ble æresmedlem i 1983, døde i 1987.

Bjarne Hervik, fra Ryfylke i Rogaland, ble æresmedlem i 1983, døde i 1996.

Liv Østlie, fra Nes i Akershus, ble æresmedlem i 1983, døde i 1996.

Gunhild Løvås, fra Stange på Hedmark, ble æresmedlem i 1984, døde i 1996.

Leif Røsåsberget, fra Vestre Toten i Oppland, ble æresmedlem i 1985, døde i 1989.

Lars Holen, fra Alvdal i Hedmark, ble æresmedlem i 1985, døde i 1994.

Åsta Holth, fra Solør i Hedmark, ble æresmedlem i 1986, døde i 1999.

Sigmund Borgan, fra Ås i Akershus, ble æresmedlem i 1987, døde i 2004

Arne Berge, fra Råde i Østfold, ble æresmedlem i 1991, døde i 2003

Åge Hovengen, fra Vestre Slidre i Oppland, ble æresmedlem i 1996.

Amund Lie, fra Fåvang i Oppland, ble æresmedlem i 1997.

Inger Dag, fra Sandefjord i Vestfold, ble æresmedlem i 2006.

Berge Furre, fra Oslo, ble æresmedlem i 2010.

2.2 Medlemstall

Norsk Bonde og Småbrukarlag hadde pr 30.06.2014 18 fylkeslag, 220 lokallag og 6462 medlemmer.

Norsk Bonde og Småbrukarlag hadde pr 30.06.2015 18 fylkeslag, 217 lokallag og 6632 medlemmer.

I perioden 01.07.2014 – 30.06.2015 har det kommet til 551 nye medlemmer og det er 381 som har meldt seg ut. 91 av de utmeldte er utmeldt fordi de ikke har betalt kontingenten de to siste årene, resten grunngir utmeldingen med høy alder, politiske uenighet og/eller at de har sluttet som bønder.

2.3 Kontingentsatser

Kontingentsatsene for 2015 ble økt i samsvar med prinsippet som landsmøtet vedtok høsten 2014. Bakgrunnen for denne kontingentjusteringen var for å få en tilnærmet balanse mellom inntekter og utgifter. Noen lokal- og fylkeslag har ekstrakontingent som kommer i tillegg til satsene nedenfor.

Satsene for 2014 og 2015:

Kontingenttype	Forklaring	2014	2015
Grunnkontingent	Betales av alle som driver jordbruk under 0,1 årsverk, støttemedlemmer, ektefeller og medlemmer som ikke driver jordbruk.	770	800
Lav kontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 0,1 og 0,49 årsverk	1570	1625
Mellomkontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 0,50 og 0,99 årsverk.	2540	2630
Høy kontingent	Betales av alle som driver jordbruk mellom 1,0 og 1,49 årsverk	3780	3915
Topp kontingent	Betales av alle som driver jordbruk over 1,5 årsverk	4500	4660
Verdiskapningskontingent	Betales av medlemmer som ikke er direkte eller indirekte involvert i primærnæringen, men som direkte eller indirekte har interesse og nytte av å støtte NBS.	900	930
Ungdomskontingent	Medlemmer under 30 år uten jordproduksjon.	510	530

Troms Bonde- og Småbrukarlag har en forsøksordning med ungdomsmedlemskap for 300 kroner i innmeldingsåret for årene 2013-2015.

3 Tillitsvalgte og ansatte

3.1 Styret pr. 30.06. 2015

Leder	Ann Merete Furuberg
Politisk nestleder	Arne Lofthus
Organisatorisk nestleder	Oddvar Vigdenes
Styremedlem	Berit Bergset
Styremedlem	Torbjørn Norland
Styremedlem	Terje Nystabakk
Styremedlem	Marielle Vink de Roos

Varamedlemmer til styret:

1. vara	Ragnhild Elvestad
2. vara	Øystein Pugerud
3. vara	Oddveig Pedersen Moen
4. vara	Ingvild Hansen Nystad
5. vara	Britt Marthinussen

Ordførerskap:

Ordfører (møte- og talerett i styret)	Per Anton Nesjan
Varaordfører	Aud Gaundal

Kvinneutvalget

Leder	Margrethe Wikran
Medlem	Ilona Margarethe Drivdal
Medlem	Bente Florelius
Vara	Yvonne Christensen
Vara	Ingeborg Tangeraas

Ungdomsutvalget

Leder	Rakel Nystabakk
Medlem	Johannes Vikane
Medlem	Siri Folven
Vara	Camilla Emilie Beddari

Forhandlingsutvalget

Leder:	Ann Merete Furuberg
	Arne Lofthus
	Torbjørn Norland

Sakkyndige:

Olaf Godli, NBS-sekretariatet
John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet
Johan Warlo, NBS-sekretariatet

3.2 Representantskapet

	2014/2015
Ordfører	Per Anton Nesjan
Varaordfører	Aud Gaundal
Østfold	May Katrine Revhaug til 08.03.2015 Reidar Isebakke fra 08.03.2015
Oslo og Akershus	Marius Røer Andresen
Hedmark	Ståle Støen
Oppland	Terje Holen
	Per Idar Vingebakken til 22.03.2015 Ragnhild Næprud fra 22.03.2015
Buskerud	Torgny Moen
Vestfold	Ole Christian Torkildsen
Telemark	Arvid Lia
Aust-Agder	Kjell Gunnar Blakstad
Vest-Agder	Helge L. Fossen
Rogaland	Nils Melbøe
Hordaland	Jarle Helland
Sogn og fjordane	Magnar Juklestad
Møre og Romsdal	Øystein Ormbostad til 06.03.2015
	Stein Brubæk fra 06.03.2015
Sør-Trøndelag	Knut Sjøvold
Nord-Trøndelag	Arnt Inge Engum
Nordland	Marielle Vink de Roos
Troms	Margrethe Wikran til 21.03.2015
	Birger Bull fra 21.03.2015
Finnmark	Silje Taraldsen Tangen til 21.03.2015
	Ola Johansen fra 21.03.2015
Landbrukssamvirket	Sveinung Svebestad
Landbrukssamvirket	Trond Reierstad
Landbrukssamvirket	Einar Enger
Landbrukssamvirket	Eilif Due
Norsk Sau og Geit	Tone Våg

3.3 Fylkeslag

Østfold Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: May Katrine Revhaug til 08.03.2015
Reidar Isebakke fra 08.03.2015

Fylkessekretær: Caroline Ek Myrvang

Oslo og Akershus Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Marius Røer Andresen

Fylkessekretær: Svein Kåre Eggebø

Hedmark Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Ståle Støen
Fylkessekretær: Ingar Elgvasslien

Oppland Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Terje Holen
Fylkessekretær: Anette Jørstad

Buskerud Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Torgny Moen
Fylkessekretær: Einar Grimelid

Vestfold Bonde- og Småbrukarlag

Leder: Ole Christian Torkildsen
Fylkessekretær: Bergljot Styrvold

Telemark Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Arvid Lia
Fylkessekretær: Helle K. Gjerde

Aust-Agder Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Kjell Gunnar Blakstad
Fylkessekretær: Kjell Gunnar Eskilt

Vest-Agder Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Helge L. Fossen
Fylkessekretær: May-Brit Borgi Olsen

Rogaland Bonde- og Småbrukarlag

Leder: Nils Melbøe
Fylkessekretær: Vera Bergaas Utne til 19.03.2015
Lise Brunborg fra 19.03.2015

Hordaland Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Jarle Helland
Fylkessekretær: Åse Marie Reisæter

Sogn og Fjordane Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Magnar Juklestad
Fylkessekretær: Olav Nesse til 15.09.2014
Robert Frøysland 15.09.2014 til 03.12.2014
Dagmar Falkenstein 03.12.2014 til 01.03.2015
Marit Milde fra 01.03.2015

Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Øystein Ormbostad til 06.03.2015
Stein Brubæk fra 06.03.2015
Fylkessekretær: Ingvild Hansen Nystad til 08.05.2015
Guro Amundsen fra 08.05.2015

Sør-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Knut Sjøvold
 Fylkessekretær: Wenche Bringsli Husby

Nord-Trøndelag Bonde- og Småbrukarlag

Leder: Arnt Inge Engum
 Fylkessekretær:

Nordland Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Marielle Vink de Roos
 Fylkessekretær: Siv Mossleth

Troms Bonde- og Småbrukarlag:

Leder: Margrethe Wikran til 21.03.2015
 Birger Bull fra 21.03.2015
 Fylkessekretær: Chris Dybvad til 14.04.2015
 Margrethe Wikran fra 14.04.2015

Finnmark Bonde- og Småbrukarlag

Leder: Silje Taraldsen Tangen til 21.03.2015
 Ola Johansen fra 21.03.2015
 Fylkessekretær: Silje Taraldsen Tangen til 21.03.2015
 Ola Johansen fra 21.03.2015

3.4 Lokallag i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

I Norsk Bonde og Småbrukarlag er det 217 lokallag pr 30.06.2015, som fordeler seg på fylkene slik:

Fylkeslag	Antall lokallag
Østfold	2
Akershus	7
Hedmark	24
Oppland	23
Buskerud	13
Vestfold	1
Telemark	7
Aust-Agder	2
Vest-Agder	7
Rogaland	15
Hordaland	14
Sogn og Fjordane	17
Møre og Romsdal	18
Sør-Trøndelag	13
Nord-Trøndelag	15
Nordland	19
Troms	12
Finnmark	8

I tillegg til lokallagene er det 9 medlemmer som står som direkte medlemmer under landslaget og det er 15 fylkeslag som har til sammen 270 direkte medlemmer under fylkene.

3.5 Interne utvalg i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Hagebruksutvalget

Utvalget skal være rådgiver for styret i hagebruksspørsmål. Se melding fra utvalget.

Leder: Øystein Pugerud, Hordaland
Arne Lofthus, Hordaland
Harald Wiig Bjørn-Nielsen, Rogaland

Internasjonalt utvalg

Utvalget skal være rådgiver for styret i internasjonale spørsmål. Se melding fra utvalget.

Leder: Stein Brubæk, Møre og Romsdal
Nestleder: Marielle Vink de Roos, Nordland
Ilona Margarethe Drivdal, Vest-Agder
Jens Erik Furulund, Hedmark
Olav Randen, Buskerud

Utmarksutvalget

Leder: Terje Nystabakk, Nordland
Ola Krokann, Sør-Trøndelag
Annette Jørstad, Oppland
Ole Petter Berget, Oppland
Marius Røer Andresen, Akershus
Sekretær: John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet
Se melding fra utvalget.

Inn på tunet-utvalget

Leder: Jon Karlsen, Hedmark
Britt Marthinussen, Nordland
Jorunn K. Kvernen, Møre og Romsdal
Ann Merete Furuberg, styret
Tor Ronny Haugsgjelten, Nord-Trøndelag
Se melding fra utvalget.

Aksjonsutvalget

Leder: Ståle Støen, Hedmark
Per Anton Nesjan, Nordland
Knut Sjøvold, Sør-Trøndelag
Ole Petter Berget, Oppland
Se melding fra utvalget.

Organisasjonsutvalget

Leder: Oddvar Vigdenes, Nord-Trøndelag
Nestleder: Terje Holen, Oppland
Torgny Moen, Buskerud
Helle K. Gjerde, Telemark
John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

3.6 Eksterne utvalg/arbeidsgrupper 2014-2015Aksjon for velferdsstaten, styret

Ann Merete Furuberg
Vara: John Petter Løvstad

Arbeidsgruppe for forenkling i landbruket

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet (til juni 2015)
Johan Warlo, NBS-sekretariatet (fra juni 2015)

Arbeidsgruppe for økt rekruttering

Therese Rudi, Oppland

Arbeidsgruppe for gjennomgang av miljøvirkemidler i jordbruket

Annette Jørstad, Oppland
Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Arbeidsgruppe for gjennomgang av omsetningsregioner for mjølk

Einar Meisfjord, NBS-sekretariatet

Tilskudd til avløsning ved sjukdom/tilskudd til sjukepengeordningen for jordbruket

Torbjørn Norland, Rogaland

Arbeidsgruppe om landbrukets utfordringer i møte med klimaendringer

Arne Lofthus, Hordaland
Vara: Kristin Sørheim, Møre og Romsdal

Bioforsk*Autorisasjonsordningen for handtering og bruk av plantevernmidler*

Siv Marislett Sekse, Hordaland, til mars 2015
Arne Lofthus, Hordaland, fra mars 2015
Vara: Einar Meisfjord, NBS-sekretariatet

Kulturgrupper VIPS-(Varsling innen planteskadegjørere)

Frukt/bær: Øystein Pugerud, Hordaland (01.05.2007-)

Bondens marked

Styret: Kirsti Sollid, Troms (fra 27.04.2010)

Budsjettnemnda for jordbruket

Berit Irene Bergset, Oppland (2014-2016)

Olaf Godli, NBS-sekretariatet (2014-2016)

Per Aas, bonde, fellesrepresentant NBS og NB (2014-2016)

Den norske FAO-komité

Stein Brubæk, Møre og Romsdal

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Faglig rådgivende organ for Dovrefjell nasjonalparkstyre

Marit Rolstad, Oppland

Ingar Elgevasslien, Hedmark

Gjensidige*Kontaktutvalget:*

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Olaf Godli, NBS-sekretariat

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Samarbeidsutvalget:

Svein Løken, Oppland

Anne-Lise Aass, Hedmark

John Petter Løvstad, NBS-sekretariat

Innovasjon Norge, klagenemnda for BU- saker

Jorunn Haugland Støen, Hedmark, fra 01.05.2009

Matmerk*Styret:*

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Valgkomite:

Eli Reistad, Norges Bondelag (fellesrepresentant)

KSLs Arbeidsutvalg:

Knut S vold, Sør-Trøndelag

Faggruppe HMS:

Arne Grue, Hedmark

Faggruppe planteproduksjon: Øystein Pugerud, Hordaland*Faggruppe husdyrproduksjon:* Olaf Godli, NBS-sekretariatet*Faggruppe Inn på tunet:* Jon Karlsen, Hedmark*Faggruppe KIL:* Siv Mossleth, Nordland

Chris Dybvad, Troms

Klagenemnd for klager på KSL-revisjoner: Knut S vold, Sør-Tr ndelagInterimsstyret for sammenslåing av landbruksfaglige forskningsinstitutt

Merete Furuberg, Hedmark

Kvoteordninga for melk – klagenemnda (01.01.2012-31.12.2013)

Per Anton Nesjan, Nordland

Vara: Bergljot Styrvold, Vestfold

Landbrukets brannvernkomite

Reidar Isebakke, Østfold

Landbrukets energi- og klimautvalg

Einar Meisfjord, NBS-sekretariatet, fra des. 2010

Fagråd HMS i NLR

Arne Lofthus, Hordaland (2015-)

Olaf Godli, NBS-sekretariatet (2015-)

Landkreditts Representantskap

Arne Grue, Hedmark (2015-2017)

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet (2015-2017)

Matforsk Eiendom, styret

Åse Juveli Berg, Sør-Trøndelag

Vara: Kirsten Steindal, Norges Bondelag

Nei til EU, rådet

Terje Nystabakk

Norsk Landbrukssamvirke*Styret*

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Rådet:

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Torbjørn Norland, Rogaland

Modulf Aukan, Møre og Romsdal (til november 2014)

Arne Lofthus, Hordaland (fra november 2014)

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Rådgivende utvalg for næringspolitikk

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Landbrukets risikogruppe

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Norsk senter for bygdeforskning, styret

John Petter Løvstad, NBS- sekretariatet (2015-2017)

Norsk Landbruksmuseum

Representantskapet: Reidar Isebakke, Østfold

Styret: Vara: Anne Jorunn Avdem, Sogn og Fjordane

Norsk Sau- og Geit, representantskapet

Marius Røer Andresen, Akershus

Omsetningsrådet

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Vara: Modulf Aukan, Møre og Romsdal, til november 2014

Arne Lofthus, Hordaland, fra november 2014

Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG), styret

Ola Langvasbråten, Buskerud, fra februar 2011- november 2014

Torbjørn Norland, Rogaland, fra november 2014

Produsentutvalget for korn

Johan Warlo, NBS-sekretariatet

Redusert risiko ved bruk av plantevernmidler, arbeidsgruppe

Siv Marislett Sekse, Hordaland (til mars 2014)

Arne Lofthus, Hordaland (fra mars 2014)

Einar Meisfjord, NBS-sekretariatet

Referansegruppe for evaluering av tilskudd til avløsning ved sjukdom mv., og sjukepengeordningen i jordbruket

Torbjørn Norland

Referansegruppe for evaluering av tilskudd til kommunale veterinærtjenester

Kristin Sørheim, Møre og Romsdal

Regjeringens kontaktutvalg

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Olaf Godli, generalsekretær NBS

Reklamasjonsnemndene for såvarer og kraftfôr

Olaf Godli, NBS- sekretariatet

Representantskapet i Forum for internasjonale kvinnespørsmål (FOKUS)

Ilona M. Drivdal, Hedmark

Rådet for dyreetikk

Geir Grosberg, Oppland (til mai 2015)

Einar Frogner, Norges Bondelag (fra mai 2015)

Vara: Torbjørn Norland, Rogaland (fra mai 2015)

Rådgivende utvalg for landbruksstatistikk - Statistisk sentralbyrå

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Vara: Svein Løken, Oppland

Samarbeidsgruppe mot GMO

Ole-Jacob Christensen

Vara: Inger Dag

Selskapet for Norges Vel, representantskapet

John Petter Løvstad, NBS-sekretariat

Sentralt kontaktutvalg for rovdyr

Ola Krokann, Sør-Trøndelag

John Petter Løvstad, NBS-sekretariat

Stiftelsen for Landbrukets næringsmiddelforskning*Styret*

Åse Juveli Berg, Sør-Trøndelag, styreleder

Representantskapet:

Marielle Vink de Roos, Nordland

Nofima AS:

Åse Juveli Berg, styremedlem

Styret for forskningsmidlene for jordbruk og matindustri

Ann Merete Furuberg, Hedmark

Vara: Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Styringsgruppe for utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping

John Petter Løvstad, NBS-sekretariatet

Styringsgruppe for prosjektet ”Friskere føtter”

Olaf Godli, NBS-sekretariatet

Vara: Ann Merete Furuberg, Hedmark

Styringsgruppe for Rett landbruksutdanning

Ann Merete Furuberg, Hedmark (ut 2014)

Internasjonale vervEuropean Coordination La Via Campesina, styret

Elin Bergerud, (april 2013 - mars 2015)

3.7 Sekretariatet

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt sekretariat og avisa Bonde og Småbruker.

Adresse: Øvre Vollgate 9, 0158 Oslo
Internett: www.smabrukarlaget.no
E-post: post@smabrukarlaget.no
Telefon: 24 14 89 50

Ansatte pr. 30.06. 2015

Olaf Godli, generalsekretær
John Petter Løvstad, assisterende generalsekretær
Johan Warlo, rådgiver
Cathrine Campbell Petersson, medlems- og organisasjonskonsulent (80%)
Romelia Goboy Brataker, økonomikonsulent (80%)
Kristin Lia, kontormedarbeider (80 %)
Svein Løken, forsikrings- og skatterådgiver (20 %)
Leonid Rødsten, Redaktør i Bonde og Småbruker
Einar Meisfjord sluttet som rådgiver 31.05.2015

Ansatte i prosjekter denne perioden:

Slipp oss til, ungdom inn i landbruket
Andrea Sofie Aasvang (til 31.01.2015)
Gaute Eiterjord (fra 01.02.2015)

Grønt Spa'tak
Martine Solberg, prosjektkoordinator fra 01.09.2012

Klimaprojektet
Markus Brun Hustad (til 31.12.2014)

Kvinner, demokrati og deltakelse
Margrethe Gaassand (til 16.03.2015)

4 Møter i organisasjonen

4.1 Landsmøtet 2014

Det 85. ordinære landsmøte ble avviklet 1. – 2. november på hotell Rica Hell hotell, Stjørdal. Talen til leder, behandlingen av eventuelle lovendringsforslag, andre innkomne forslag og uttalelser fra landsmøtet samt valg er gjengitt i heftet nett.no nr. 5-2014.

4.1.1 Lovendringsforslag

Ved fristens utløp 31. august 2014 var det kommet inn to forslag til endringer i vedtektene; fra styret og fra Oppland BS.

Styret ved organisasjonsutvalget hadde foretatt en full gjennomgang av lagets vedtekter. På bakgrunn av denne gjennomgangen ble det foreslått endringer i lover for Norsk Bonde- og Småbrukarlag og mønsterloven for lokallagene. Oppland BS foreslo også endringer i mønsterlover for lokallag.

Forslag fra styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Lover for Norsk Bonde- og Småbrukarlag

§ 3 Organisasjonsform

- a) Tillegg i fjerde avsnitt:

.....*eller fylkeslaga.*

Forslag til ny ordlyd blir:

*«Det er høve til å stå som direkte innmelde medlemmer i landslaget **eller fylkeslaga.**»*

§ 5 Landsmøtet

- a) Endring i fjerde avsnitt, første setning:

§ 8 endres til § 9 i første setning.

- b) Ny setning etter første setning i fjerde avsnitt:

«Utsendingane må vera medlemmar i lokallaget.»

Forslag til ny ordlyd i fjerde avsnitt blir:

«Lokallag som har betalt kontingent til landslaget etter reglane i § 9, har rett til å velje ein utsending frå eige lokallag for kvart påbegynt 50 betalande medlemmer.

Utsendingane må vera medlemmar i lokallaget. I tillegg har kvart fylkeslag rett til å stille med ein eigen fylkesutsending som må være under 35 år.»

- c) Tillegg i åttende avsnitt, bokstav I:

....etter innstilling frå fylkesleiarane.

Forslag til ny ordlyd i åttende avsnitt, bokstav I blir:

*«Val av valnemnd, **etter innstilling frå fylkesleiarane.** Valnemnda i Norsk Bonde- og Småbrukarlag skal ha sju medlemmer valde av landsmøtet. Leiar for nemnda vert vald for eitt år, medlemmene vert valde for to år. For medlemmane utanom leiar vel landsmøtet kvart år personlege varamedlemmar.»*

§ 6 Representantskapet

- a) Nest siste avsnitt i gjeldende paragraf fjernes, ordlyden på dette avsnittet er:

«Representantskapet foretar innstilling til leiar og medlemmer av valnemnda i eit eige møte.»

§ 8 Fylkesleiarmøter

a) Forslag til endring i første avsnitt:

Dagens tekst:

«Fylkesleiarmøter er eit rådgivande organ for styret. I tillegg har fylkesleiarmøtet innstillingsrett til landsmøtet av leiar, nestleiar og medlemmer av valnemnda.»

Forslag ny tekst:

“Fylkesleiarmøter er eit rådgivande organ for styret. I tillegg innstillar fylkesleiarmøtet til landsmøtet på val av leiar, nestleiar og medlemmer av valnemnda.”

Mønsterlover for lokallag av Norsk Bonde- og Småbrukarlag

For å få lovene godkjent i Brønnøysundregistret fremmes det forslag om nye §§ 1, 2 og 3. Dagens § 1 blir ny § 4, dagens § 2 blir ny § 5, dagens § 3 blir ny § 6, dagens § 4 blir ny § 7. En endring i ny § 7 fremmas.

Den nye ordlyden følger:

Dette er ei mønsterlov som må vedtakast av årsmøtet i lokallaget for å vere gyldig.

Lokallag kan tilpasse mønsterlovene til lokale tilhøve. Endringar som bryt med intensjonane i lovene til Norsk Bonde- og Småbrukarlag må godkjennast av styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag.

§ 1 LOKALLAGETS NAVN

1.....Bonde- og Småbrukarlag er en forening.

Foreningens medlemmer er tilsluttet Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Foreningens medlemmer har ikke selvstendig ansvar for foreningens forpliktelser.

2 Lokallaget har sin adresse ikommune

3 Disse vedtektene er vedtatt på lagets årsmøte.....

§ 2 FORMÅL.

Laget er en faglig og næringspolitisk organisasjon, som har til formål å fremme faglige, kulturelle, sosiale og økonomiske interesser for folk i jordbruket.

§ 3 MEDLEMSKAP.

Alle som deler lagets formål og interesser kan bli medlemmer

§ 4 ÅRSMØTE I LOKALE LAG

Årsmøtet har den høgaste avgjerdsmakta i lokallaget.

Ordinært årsmøte skal haldast kvart år innan utgangen av november og gjerast kjent minst to veker på førehand.

Ordinært årsmøte skal ta føre seg desse sakene:

A. Årsmeldinga og rekneskapen frå styret.

B. Arbeidsplan og budsjett for komande årsmøteperiode.

C. Framlegg frå medlemmene. Slike framlegg må vere komne til styret seinast ei veke før årsmøtet.

- D. Val av leiar, minst to styremedlemmer og tovaramedlemmar. Leiaren blir vald for eitt år, og styremedlemmene for to år (første gongen går halvparten ut etter loddtrekking).
- E. Val av representantar til eventuelt fellesstyre for lokallag i kommunen.
- F. Val av to revisorar.
- G. Val av utsendingar til årsmøtet i fylkeslaget.
- H. Val av inntil tre personar til kvinneutval.

Alle medlemmane i laget har røysterett.

Årsmøtet blir leidd av ein dirigent vald av årsmøtet.

Årsmøtet tek avgjerdene ved fleirtalsvedtak. Står røystetalet likt, gjer røysta til dirigenten utslaget. Når røystetala er like ved val, blir valet avgjort ved loddtrekking.

Møteprotokollen skal underskrivast av møtedirigent og to årsmøtevalde deltakarar.

Det skal innkallast til omfram årsmøte når styret eller 1/4 av medlemmane i laget eller styret i fylkeslaget krev det.

Utskrift av protokoll frå årsmøtet skal sendes til fylkeslaget.

§ 5 STYRET I LOKALLAGET

Styret leier arbeidet i lokallaget og står ansvarleg overfor årsmøtet.

Styret er samansatt av leiar og minst to styremedlemmer valde på årsmøtet. Styret skal vere samansett av både kvinner og menn.

Styret er vedtaksført når minst halvparten av styremedlemmane er til stades.

Styret skal:

- A. Velje nestleiar, kasserar, sekretær og studieleiar innan styret.
- B. Leie verksemda i laget i samsvar med lovane og retningslinene i organisasjonen.
- C. Ta opp saker som fremmer formålet til organisasjonen.
- D. Handsame saker som fylkeslaget og landslaget sender til uttale innafor dei tidsfristane som blir sette.
- E. Oppnemne personar til å representere laget.
- F. I alle saker som gjeld lokale tilhøve i heile kommunen, skal styret søkje samarbeid med eventuelle andre lokallag av Norsk Bonde- og Småbrukarlag i kommunen (eventuelt gjennom eit sams styre).

Utskrift av protokollen frå styremøta skal sendast fylkeslaget.

§ 6 LOVENDRINGAR

For at lokallagskal kunne vedta framlegg til endring av lovane, må framlegga gjerast kjende for medlemmane minst ein månad før lokallagsårsmøte. Endringar krev 2/3 fleirtal og kan berre gjerast på årsmøte.

§ 7 OPPLØYSING AV LOKALLAG

Dagens tekst lyder:

«Oppløysing av lokallaget kan berre vedtakast på ordinært årsmøte med $\frac{3}{4}$ fleirtal av dei framømte utsendingane. Lagets midlar skal delast likt mellom fylkeslaget og landslaget.»

Forslag til ny tekst:

«Oppløysing av lokallaget kan vedtakast på ordinært årsmøte med $\frac{3}{4}$ fleirtal av dei framømte utsendingane. Lagets midlar skal delast likt mellom fylkeslaget og landslaget. Det sama gjeld lag utan medlemmar. Fylkeslaget skal vedta oppløysing av medlemslause lokallag på sitt ordinære årsmøte.»

Forslag fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag**Forslag til endringer i lover for lokallag av Norsk Bonde- og Småbrukarlag.****§1 Årsmøte i lokallag**

- a) Forslag til nytt punkt I:

Valg av 3 personer til valgkomite. Valg av leder for ett år. Valg av to medlemmer hvorav den ene for to år og den andre for tre år.

§2 Styret i lokallaget

- a) Forslag til nytt punkt G:

Innkalle valgkomiteen til siste styremøte før årsmøte for å diskutere framlegg av innstilling til nytt styre.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget til endringer i vedtektene. Vedtaket var enstemmig på alle punkter med unntak av forslaget til oppløsning av lokallag i § 7 i mønsterlover for lokallag, foreslått av styret. Dette forslaget ble vedtatt mot 21 stemmer.

4.1.2 Årsmelding 2013 - 2014

Landsmøtet hadde ingen spesielle kommentarer til den framlagte årsmeldingen.

Vedtak:

Landsmøtet godkjenner årsmelding for 2013 – 2014.

Enstemmig vedtatt.

4.1.3 Innkomne forslag**A Saker innsendt fra lokallag og fylkeslag til behandling på landsmøtet****Forslag nr. 1 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag****Bestandsmålet for jerv**

Ynglesonene for jerv innover i landet er en betydelig årsak til at jerv spres vestover. Jervesona i Oppland ble utvidet ved siste rullering av forvaltningsplan slik at den i dag ligger på grensa til Sogn og Fjordane som ikke skal ha jerv.

Jerven er mest utbredt i grensebeltet mot Sverige. Naturlig nok, da Sverige ikke har forvaltning av sin jervestamme. Ynglesonene for jerv i resten av Norge ligger langs svenskegrensen. OBS ser det derfor unaturlig å opprettholde en ynglesone for jerv i region 3 og deler av region 6. da disse fungerer som spredningssoner for jerv vestover.

I tillegg er region 3, Oppland, landets største utmarksbeitedyrfylke. Det er derfor nødvendig å hindre de store jerveskadene beitedyrfylket utsettes for, og har vært utsatt for, siden det ble innført ynglemål for jerv.

Det har gjennom mange år vært nedlagt betydelige midler og arbeid for å hindre de store jerveskadene uten å lykkes. Siste forsøk, ved å utvide jervesona for å få en bedre og mer byrdefordelt forvaltning, har ikke ført til ønsket resultat. Dette har medført at Mattilsynet truer med beitenekt i store deler av jervesona. En slik utvikling er et nederlag for miljømyndighetene som ikke viser verken vilje eller evne til å få bukt med problemet. Vi har nå nådd en grense hvor vi ikke lenger kan akseptere at beitenæringa skal ta det hele og fulle ansvaret. Å iverksette tiltak utover forvaltning av rovviltet, er ikke mulig uten at utmarksbeite må vike som næring. Vi kan heller ikke akseptere den utviklingen av jervetap som påføres Sogn og Fjordane ved at region 3 sin jerveforvaltning er ute av kontroll.

Forslag:

Ynglesonene for jerv i region 3 og deler av region 6 opphører. For at ikke belastningen ved en slik endring skal påføres øvrige ynglesoner, må ynglemålet reduseres fra dagens 39 til 35 ynglinger.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Oppland BS.

Vedtatt mot 13 stemmer.

Forslag nr. 2 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag

Forsøk på fagforeningsknusing?

Sylvi Listhaug reiser landet rundt og besøker bønder og bedrifter. På sine rundreiser har LMD (Landbruks og Matdepartementet) sendt brev til Fylkesmennene om at landbrukets faglag ikke skal inviteres. Samtidig sier Listhaug at hun snakker med bønder og at disse ikke er enig med faglagene. Dette framhever hun som et poeng i alle intervjuer og alle debatter.

Har vi sett denne taktikken før? Ja, f.eks. i England under Thatcher sin regjeringsperiode og i USA under de fleste konservative presidentene. Taktikken for å knuse sammenslutninger som jobber for de ansattes eller nærings interessener, er i hovedsak å sette enkeltpersoner/grupperinger opp mot hverandre, splitte medlemmer ved å tilby enkelte bedre vilkår enn andre og holde de tillitsvalgte ute av alle fora hvor de kan tale på næring og ansattes vegne.

Vi har en lang tradisjon i dette landet for å bygge velferd og framtid med demokratiet som bærende samfunnsprinsipp. I dette demokratiske arbeidet har, og er, faglag og fagorganisasjonene viktige medspillere. De ivaretar medlemmenes interesser som igjen er et resultat av demokratiske vedtak innad i faglag og organisasjoner. Når Listhaug gjennom sin ideologi ønsker å se bort fra disse prosessene ved å holde faglagene utenfor, viser hun med full tydelighet at hun ikke respekterer de demokratiske prosessene faglag og organisasjoner jobber gjennom. Hun ønsker med all tydelighet å lytte til egne meningsfeller og legitimere disse som landbrukets talsmenn og kvinner.

Oppland Bonde- og Småbrukarlag anerkjenner Listhaugs rett til å snakke med hvem hun vil, men å be fylkesmennene ikke å invitere faglagenes representanter når hun besøker fylkene, virker som et klart forsøk på å undergrave faglagenes rett og plikt til å representere sine medlemmer.

Vedtak:

Landsmøtet støtter uttalen fra Oppland BS.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 3 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag**Matkvalitet – Matsikkerhet - Arealbruk.**

Den sittende regjering la våren 2014 fram sitt første tilbud til jordbruksavtale. Tilbudet og seinere vedtak i Stortinget fører til en akselerering av landbrukspolitikken når det gjelder areal og avlingsnedgang, økt import og dermed svekking av sjølforsyning av norskprodusert mat. Regjeringa legger opp til en raskere sentralisering av matproduksjonen, der store bruksenheter og volumproduksjon har alt fokus. Kvalitet på produktene og trygghet for en størst mulig produksjon av mat på norske resurser er prioritert ned.

På sikt vil dette redusere det matproduserende arealet i Norge ytterligere. Vi har de siste årene hatt en arealnedgang i kornproduksjonen. Vi har underdekning av kjøtt produsert på norsk gras, og fram til nå en overproduksjon av kjøtt produsert på fôr med mye importert kraftfôrstoff. Regjeringens sentraliseringspolitikk vil forsterke denne virkningen, og dermed også gjøre den norske matsikkerheten mere sårbar og avhengig av økt import, av matvarer vi ikke har muligheter for å ha kvalitetskontroll på.

Norsk Bonde og Småbrukarlag har i mange år hevdet at det må føres en landbrukspolitik som sikrer en trygg matproduksjon med mat av høg kvalitet. Endringer i landbruks og matpolitikken er nødvendig. Matproduksjonen må baseres på naturgitte forutsetninger og ivareta jordas tåleevne. Når våre ledende politikere med regjeringen i spissen kun legger økonomiske føringer til grunn for landbrukspolitikken, vil ingen av det forutsetningene som er nødvendige for å sikre framtidige generasjoner en sikkerhet for kvalitetsrik og trygg mat, bli ivaretatt.

Vi ser det som et overordna prinsipp, at skal de statelige overføringene til jordbruket forsvares, så må de politiske målsettingene om å øke den norske matproduksjonen på norske resurser ivaretas. Det må bli lønnsomt for den enkelte produsent å bruke de arealene som det rås over uansett terrengmessige og klimatiske utfordringer. Dette vil være framtidsrettede mål for landbruks og matproduksjonen der matkvalitet og matsikkerhet har fokus fram for volum, høge kostnader og lave priser.

Vedtak:

Landsmøtet støtter uttalen fra Oppland BS.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 4 Fra Oppland Bonde- og Småbrukarlag**NBS har den beste politikken**

Landbruket står foran nye og store utfordringer gjennom innsettelsen av ny Regjering og ny Landbruks- og Matminister. Det er igangsatt og igangsettes betydelige arbeider med forenkling av tilskuddssystemene, noe som kan være positivt, men også ha elementer av uheldig utvikling i seg.

Det er varslet en ny landbruksmelding og med Regjeringens tydelige signaler om effektivisering, sentralisering og stordrift som virkemidler for å øke matproduksjonen, står vi ovenfor store utfordringer.

Norsk BS sine grunnprinsipper som bygger på et landbruk over hele landet på norske ressurser og en «grønn» utvikling av jordbruket, står i fare. Sittende regjering med LMD-ministeren i forsetet har vist en stor vilje til å gjennomføre sitt ideologiske prosjekt framfor å lytte til advarsler fra klimaekspertene, FN og andre nasjonale og internasjonale institusjoner, som advarer mot industrialisering og monokulturer.

NBS har i sin virksomhetstid vært en betydelig bremsekloss mot industrialiseringen i det norske jordbruket. NBS har i sin virksomhetstid vært en aktør sammen med Via Campesina for et globalt samarbeid mot den industrialiserte landbruksutviklingen vi har vært vitne til både i i-land og u-land.

Derfor ser vi i dag at Norge, tross en del uheldige utviklingstrekk, har klart å beholde både sunn matjord, store og små familiegårdsbruk over hele landet, og en dyrevelferd i verdenstoppen.

Den nye regjeringen er villig til å vrake disse verdiene for å oppnå billigere mat og færre støtte til bøndene. Alle trender peker motsatt vei. FN har uttalt at familiejordbruket er veien å gå for å brødfø verden. Jordens tåleevne er strukket lenger enn den tåler i mange land. Miljøet taper, arts mangfoldet taper og klimaet endres. På tross av agro-industriens enorme satsing, kommer ikke dette de fattigste til gode og sult og sultrelaterte årsaker er alvorlig. I de rike landene, er livsstilssykdommer og fedme et økende problem. Vi opplever matjuks og antibiotikaresistente bakterier, hardkjøret industrilandbruket med sine sparte kostnader er et resultat av.

NBS har den beste politikken, selv om LMD-ministeren stadig liker å kalle den gammeldags og kommunistisk.

Endringsvilje er også å innse de feil som har blitt gjort gjennom mange år. Dette bør den nye ministeren ta inn over seg. Å legge opp til en utvikling av jordbruket som i alle henseender ikke er bærekraftig og som flere og flere industrialiserte jordbruksland nå tar inn over seg, er ikke mye framtidsrettet.

Norsk BS må i sitt arbeid framover forsterke og tydeliggjøre sitt engasjement for å forhindre regjeringens endringer og fremme NBS sine grønne verdier for en alternativ utvikling. Dette er moderne og framtidsrettet til beste for miljø, klima og helse for folk og dyr.

Vedtak:

Landsmøtet støtter uttalen fra Oppland BS.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 5 Fra Nord-Fron Bonde- og Småbrukarlag

Mattilsynets beitenekt ved store rovdyrtap.

I områder der husdyrtap på grunn av rovdyr er så stort at Mattilsynet gir varsel om beitenekt, må det kreves at staten går inn og tar ansvaret for beitedyra. Det skal ikke være den enkelte

beitebruker som skal ha ansvaret for å komme med løsninger for å unngå de store tapa. Ved å nekte noen besetninger beiting, - vil problemet bare bli skjøvet til andre områder.

I utgangspunktet er det staten som er skyld i rovdyrproblemet og dette problemet må staten selv rydde opp i.

Vedtak:

Landsmøtet støtter intensjonen med uttalen fra Nord-Fron BS. Staten har ansvar for at utmarka kan benyttes som en viktig ressurs for næringsutøverne i landbruket. Landsmøtet pålegger styret å arbeide for at rovviltforliket etterleves i praksis og at rovdyrtrykket reduseres.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 6 Fra Fjellbonden Bonde- og Småbrukarlag

Fortjenestemedalje

Fjellbonden BS vil sette fram følgende forslag til landsmøtet:

Alle bønder som driver egen gård, og har drevet den i minst 30 år, har gjort seg fortjent til Norges Vels fortjenestemedalje. Vil be styret i NBS ta en juridisk vurdering om dette kan fremmes.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Fjellbonden Bonde- og Småbrukarlag.

Enstemmig vedtatt

Forslag nr. 7 Fra Oslo Akershus Bonde- og Småbrukarlag

Rovdyrforliket må etterleves

Vi ser i dag at de store rovdirene sprer om seg i mengde og omfang. Det oppdages skader på beitedyr i store deler av landet, også i områder som er prioritert beitedyr. Det samlede rovdyrpress er så stort at mange i beitenæringa vurderer å legge ned. Situasjonen er uholdbar.

Vi krever at rovdyrforliket etterleves.

Vedtak:

Landsmøtet støtter uttalen fra Oslo Akershus BS.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 8 Fra Troms Bonde- og Småbrukarlag

Innsamling av landbruksplast

I Troms får vi gjentatte forespørsler fra medlemmer ang returordning for landbruksplast.

Landbruksplast er som kjent et potensielt veldig sjenerende avfall og noe som fort blir spredt av vær og vind, hvis dette må lagres rundt om på gårdene over lengre tid. Videre har det et miljøperspektiv som går på at dette må samles inn til godkjente anlegg og bearbeides slik det skal, uten at gårdbrukere går til det skritt å brenne slikt avfall fordi gode returordninger ikke

eksisterer.

Fra Troms ønsker vi å løfte saken opp nasjonalt, da vi opplever at det finnes omtrent like mange ordninger for innsamling/mottak av slikt avfall som det finnes mottaksstasjoner.

NBS bør legge press på sentrale myndigheter for en nasjonal ordning som omfatter innsamling på gårdene 2 ganger pr år, gjennomført av den lokale renovatør i den aktuelle kommune.

Dagens Grønt punkt-ordning, som kun har avtale med enkelte renovatører, er ikke tilstrekkelig for å sikre gode mottaksordninger. Vi risikerer derfor at dette avfallet ikke får den behandling det skal, med dertilhørende dårlig omdømme for landbruket.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Troms BS og oversender saken til styret for videre oppfølging.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 9 Fra Fåberg Bonde- og Småbrukarlag

Landskapet gror igjen

Vi ser at landskapet gror mer og mer igjen. Kjører vi langs våre hovedveier ser vi snart bare lauvskog. Det samme skjer i bygdene. Lauvskogen blir større og større, og landskapet gror igjen sånn at både utsikt og fremkommelighet blir betydelig redusert.

Hva kan vi gjøre for å stoppe denne i gjengroingen? Nå som vi har fått færre beitedyr til å være med å holde lauvskogen nede må vi gjøre noe selv. Vi mener det settes nasjonale tiltak. I gjengroingen av Norge må tas på alvor.

Det ble ikke bedre etter den nye regjeringen fjernet tilskuddsordninger til flis som biobrensel. Flere gårdbrukere og entreprenører hadde investert i utstyr for å satse på dette markedet. Nå som tilskuddsordningen er borte og er ikke dette lønnsomt lenger.

Fåberg Bonde og Småbrukarlag håper NBS kan sette dette tema på dagorden, få med myndigheter og andre organisasjoner til felles dugnad for i gjengroing, og samtidig arbeide for at tilskuddsordningen for flishugging til biobrensel blir gjeninnført sånn at det kan bli lønnsomt å satse på flis som biobrensel. Dette kan være et tiltak til å redusere i gjengroingen.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Fåberg BS.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 10 Fra Høyanger Bonde- og Småbrukarlag

Forhandlingsutvalet må ta omkamp om utflating av arealtilskotet

I gjeldende jordbruksavtale vart det med stemmene til KrF og Venstre vedteke å flate ut arealtilskotet. Også Norges Bondelag støtta utflatinga. Utflatinga vert gjort ved å redusere arealtilskotet for dei første 250 måla med 23 kr. pr. mål og å auke for areal over 250 mål. Høyanger BS meiner dette går i feil retning. For å sikre at mest mogleg areal vert brukt og

jorda halden i hevd bør ein istadenfor auke arealtilskotet for dei første 250 måla då det for det meste er jord på landbrukseigedomar under 250 mål som går ut av drift og gror til. Ein auke av arealtilskotet vil også gje betre matvaretryggleik, auka produksjon og vil bidra til å halde oppe busettjinga i utkantane der det er flest bruk på under 250 mål. Det er såleis heilt naudsynt at forhandlingsutvalet til NBS tek omkamp om utflating av arealtilskotet både med Norges Bondelag og med staten i jordbruksforhandlingane våren 2015.

Vedtak:

Landsmøtet er enig i argumentasjonen fra Høyanger BS og pålegger styret og forhandlingsutvalget å arbeide vidare med dette, samt å arbeide for å innføre et driftsvanskeltilskudd ved jordbruksforhandlingene 2015.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 11 Fra Troms Bonde- og Småbrukarlag

Senk ungdomskontingenten permanent!

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i dag en ungdomskontingent på hele 490 kr, noe som er mye mer enn tilsvarende organisasjoner i landet. For eksempel er kontingenten hos Natur og Ungdom 100 kr, Spire 50 kr og Senterungdommen 100 kr.

Ungdom engasjerer seg ofte i flere organisasjoner, men for mange vil nesten 500 kr bli en for høy kontingent sammenlignet med andre lave kontingenter. Troms Bonde- og Småbrukarlag frykter, til tross for forsikringsfordeler, at Norsk Bonde- og Småbrukarlag mister medlemmer til andre organisasjoner på grunn av den store forskjellen i kontingenten. Ungdommen er fremtiden til organisasjonen vår, og derfor er det viktig at vi hele tiden jobber for å øke antallet unge medlemmer. En lavere sum vil være en «lavterskelsum», og vil ikke føles som et hogg i økonomien for en fattig student.

Troms Bonde- og Småbrukarlag mener at Norsk Bonde- og Småbrukarlag må senke ungdomskontingenten permanent til 300 kr over hele landet.

Vedtak:

Landsmøtet avviser forslaget fra Troms BS.

Vedtatt mot 23 stemmer.

Forslag nr. 12 Fra Troms Bonde- og Småbrukarlag

Nydyrkingstilskudd for mer norsk mat

Hvis Norge skal klare å øke matproduksjonen i takt med befolkningsutviklinga, trenger vi mer landbruksareal. Nydyrkinga i Norge har vært et forsømt kapittel sida nydyrkingstilskuddet ble fjerna på 1980-tallet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag må intensivere arbeidet for å få dette tilbake.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Troms BS.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 13 Fra Buskerud Bonde- og Småbrukarlag**Behold støtten til Birøkerlaget!**

Behold støtten til organisasjonene. I forslag til statsbudsjettet for 2015 foreslår regjeringen å kutte i støtten til mange organisasjoner. Bl.a. foreslås det å kutte en tredel av støtten til Norges Birøkerlag og norsk seterkultur og hele støtten til Natur og Ungdom. Støtten til Birøkerlaget kuttes til tross for at næringskomiteen for få år siden påpekte viktigheten av å bygge opp og utvikle birøkternæringen. Norsk seterkultur er interesseorganisasjonen for en del av norsk landbruk som er unik i europeisk sammenheng. Ved å kutte i tilskuddet til organisasjonene sender regjeringen et signal til organisasjonene om at frivillig arbeid og interesseorganisasjoner skal nedprioriteres.

Vedtak:

Landsmøtet støtter forslaget fra Buskerud BS.

Enstemmig vedtatt.

B Forslag lagt fram under landsmøtet**Forslag nr. 14 Fra Buskerud Bonde- og Småbrukarlag****Krav til avdrått må ikke innføres for landrasene av storfe!**

Regjeringen har signalisert at krav til avdrått for mjølkekyr skal innføres for at de skal være berettiget produksjonstilskudd. Selv med halvt avdråttkrav (3600 kg) vil dette være nådestøttet for våre historiske landraser. Alle våre landraser er utrydningstruet. For eksempel er Telemarkskua en av 5 raser som er kritisk utrydningstruet. Det vil si at det er under 300 avlsdyr igjen i landet. Med så få dyr er det vanskelig å drive seleksjon for økt avdrått. Akkurat nå er førsteprioritet å berge rasen fra å bli utryddet. Da må en ta vare på flest mulig dyr enten de er gode mjølkere eller ikke.

Norge har forpliktet seg til å ta vare på genetisk mangfold. Å ta vare på historiske og utrydningstrua husdyrraser er viktig i denne sammenhengen.

Det er også verd å merke seg at det er økt interesse for kjøtt fra historiske husdyrraser, og at disse etter hvert kan utgjøre et eget segment i kjøttmarkedet. Det trengs positive virkemidler for å bevare og bygge opp igjen de historiske husdyrrasene. Derfor må forslaget til avdråttkrav avvises!

Vedtak:

Landsmøtet avviser uttalen slik den er formulert. Landsmøtet støtter intensjonen i forslaget og oversender saken til styret for videre behandling.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 15 Fra Verdal Bonde- og Småbrukarlag**Rentestøttelån i landbruket**

Rentestøttelåna i landbruket virker delvis imot sin hensikt. For å få slike lån kreves at gården har en viss verdi slik at lånetakeren har nok kapital fra før for å få nok sikring for lånet. Dermed blir det vanskelig for bruk særlig ute i distrikta å få slike lån, og det blir de med best økonomi fra før som får disse låna. Vi ønsker at NBS arbeider for at også de med mest behov får benytte ordningen.

Vedtak:

Landsmøtet støtter uttalen og ber styret jobbe arbeide med saken.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 16 Fra Verdal Bonde- og Småbrukarlag**Byggesaksgebyr**

Det er kommuner som tar opp mot kr. 75000 per time i byggesaksgebyr. Vi ønsker å få gjort noe med dette slik loven sier. Det skal være selvkost.

Vedtak:

Landsmøtet ber det enkelte lokallag om å arbeide med denne problemstillingen opp mot sine respektive kommuner.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 17 Fra Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag**NBS mot frihandel og globalisering**

NBS er sterkt uroa over den voldsomme sentraliseringsbølga som regjeringa har sett i verk. NBS meiner det er viktig å kjempe imot markedsliberalismen, mot globaliseringas fire friheter, fri flyt av kapital, varer, tjenester og folk. Denne utviklinga vil føre til nedbygging av den norske velferdsstaten og ei dramatisk endring av det meste vi har kjært i dette landet.

Vedtak:

Landsmøtet støtter uttalen fra Møre- og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 18 Fra Tysvær og Bokn Bonde- og Småbrukarlag**Bøn til KrF og Venstre**

Regjeringa Solberg er ei mindretalsregjering. Som i andre saker er regjeringa også i landbrukspolitiske saker avhengig av støtte frå V eller Krf for å få gjennomslag. Støttepartia V og Krf har difor eit avgjerande ansvar for politikken som blir ført. NBS vil be om at desse partia er seg ansvaret bevisst og i samarbeid med faglaga er på vakt mot politiske vedtak som på sikt vil undergrave vårt felles mål om auka matproduksjon og matvaretryggleik basert på lokale ressursar!

Vedtak:

Landsmøter i NBS vedtar uttalen og ber styret sende uttalen til Venstre, Krf og media.

Enstemmig vedtatt

Forslag nr. 19 Fra Jarle Martin Håland, Sogn og Fjordane BS**Auka import av fôr og mindre bruk av norsk arbeidskraft i landbruket kan undergrava importvernet.**

Statistikk viser at det vert importert stadig meir kornråvare til produksjon av kraftfôr for husdyrproduksjonane våre. Avdrottsauke i mjølkeproduksjonen krev meir soya frå Brasil og Argentina og den veksande produksjonen av kylling krev meir import av soya. I tillegg krev svineproduksjonen import av kraftfôrråvarer. Nytt er det at ein i tildømes Sogn og Fjordane vurderar import av ensilasje frå Danmark og Sverige som grunnlag for driftsutbygging av store robotsamdrifter i mjølkeproduksjonen. Det er særleg landbruksavdelinga til Fylkesmannen og Tine som går i bresjen for ei slik utvikling der ein gjer jordbruket stadig meir avhengig av import av fôr. Jordbruket vert rive laus frå ressursgrunnlaget og utviklinga krev stadig meir intern og ekstern transport av fôr og gjødsel noko som fører til auka CO2 utslepp og såleis ikje er bærekraftig på sikt. Videre er bruken av arbeidskraft fra Aust-Europa aukande. Det er i ferd med å utvikle seg eit klasseskille i jordbruket mellom dei som har robot og/eller relativt billeg arbeidskraft fra Aust-Europa og dei som ikje har råd til nokon av delene. Import av fôr og arbeidskraft kan på sikt undergrave importvernet fordi det kan være nærliggjande å tenkje at når vi importerer maskinar, fôr og arbeidskraft kan vi likeså godt importere maten. Den er trass alt billegare og særleg beredskap er det heller ikje att i eit slikt landbruk.

Vedtak:

Landsmøtet i NBS vedtar uttalen og ber styret om å videresende saken til media.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 20 Fra Ullensvang Bonde- og Småbrukarlag**2014 - det internasjonale året for familiejordbruket**

Dei sameinte nasjonane har vedteke å prioritere familiejordbruket. Kvifor gjerd ei det? Frå forskarhald og FAO knytt til SN, er det klare signal på at det me kallar industrijordbruket ikje lenger greier å auka matproduksjonen tilstrekkeleg. Vidare er det ei erkjenning av at auka matproduksjon i framtida må skje på mindre familiebruk.

Den norske regjeringa utøver noe in politikk som er totalt motsett. I klartekst er det sagt og skrive at det skal satsast på store einingar – og mest støtte til stor produksjon. Eit politisk frislepp i landbruket kan skapa bondekannibalisme me ikje har sett maken til før. Korleis stiller eigentleg Framstegspartiet og Høgre i regjering seg til SN sine målsetjingar og vedtak om framtidig matproduksjon?

Vedtak:

Landsmøtet i NBS vedtar uttalen og styret får i oppdrag å formidle denne til regjeringspartiene.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 21 Fra Ungdomsutvalget

Landslinja for økologisk jordbruk – et nasjonalt ansvar

Sogn Jord- og Hagebruksskule er den eneste norske yrkesskolen som utdanner agronomer i økologisk landbruk. Skolen er derfor veldig viktig for å klare å oppnå den politiske målsettingen om 15% økologisk produksjon og forbruk innen 2020, og ikke minst for å dekke den økende etterspørselen av økologiske matvarer. Her er også et kompetansemiljø for lokal videreforedling som blant annet har vært essensiell for oppblomstringen av gårdsystemer de siste årene.

Sogn og Fjordane Fylkeskommune, som er eier av skolen, mangler omtrent 40% av kapitalen som trengs for en lovpålagt utbygging av skolen, og er derfor presset til å måtte legge ned driften. Derfor har elever og lokale ildsjeler gjennom SJH Venneforening startet kampanjen «Redd økoskolen», som har som mål å reise kapital for å sikre fullfinansiering av nødvendig utbygging.

Vi synes det er viktig at NBS viser sin støtte og videre oppfordrer vi regjering og fylkeskommune til å, eventuelt i samarbeid, finne en løsning som sikrer videre drift og styrker utdanningstilbudet.

Vedtak:

Landsmøtet i NBS vedtar uttalen og styret får i oppdrag å løfte saken opp på nasjonalt nivå.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 22 Fra Inger Dag, Vestfold BS

Frihandelsavtalen TTIP kan rasere europeisk jordbruk

En framforhandlet frihandelsavtale mellom EU og USA som TTIP kan føre til at amerikansk landbruk og matindustri kan utkonkurrere EFTA/EU- landenes landbruk da det er store forskjeller i kravene til matproduksjon i USA og EFTA/EU- landene. I USA er det lov med veksthormoner i kjøttindustrien, klorvasking av kylling i slakteriene og sterkt utbredt bruk av genmodifiserte organismer (GMO) i matproduksjonen.

Landsmøtet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag ser kraftige utfordringer i at en mulig TTIP-avtale mellom EU og USA kan implementeres i Norge gjennom EØS- avtalen, og viser til at ved en harmonisering på tollspørsmål og andre handelshindringer vil norsk matproduksjon bli sterkt berørt.

En omforent TTIP-avtale kan føre til en avvikling av siste rest av bondesamfunnene i Europa. Frihandelsavtalen TTIP vil gjøre det lettere for transnasjonale selskaper å overta kontrollen over jord, vann og matproduksjon i europeiske land. Gjennom EØS- avtalen vil også Norge bli berørt og påtvinge oss hormonbehandlet mat, genmanipulerte produkter og klorvasket kylling fra USA. Landsmøtet i NBS oppfordrer alle organisasjoner som forstår viktigheten av å bevare norsk og europeisk landbruk for framtida å støtte opp om et nei til TTIP.

Landsmøtet i NBS viser til at det ikke lenger er stat mot stat, men selskaper mot stat, folk og miljø. TTIP vil overføre makt fra regjeringer til kapitalkrefter – og undergrave det politiske demokratiet på viktige samfunnsområder.

Vedtak:

Landsmøtet i NBS vedtar uttalen og ber styret om å videresende denne til alle aktuelle media, politiske partier og relevante departement.

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 23 Fra Per Fossheim, Hadeland BS**Bøffelskinn mot brennevin?**

Verdien av de norske landbrukseiendommene er store. Antagelig er de enda større for framtiden. Å selge et bruk i dag for noen lettjente kroner kan være det samme som å si nei matproduksjon til framtiden.

Slipp bøndene fri er en av parolene fra statssekretær Hanne Blåfjelldal. La bonden få gjør det han eller hun selv oppfatter som riktig med sin eiendom. Statssekretæren sier: «Noen kommer til å bli lagt ned. Noen vil investere for å bli større – og noen vil overleve.» Men bøndene på NBS landsmøtet er ikke umiddelbart enig. De vil beholde både bo og driveplikt, konsesjonslov, priskontroll og ber derfor Landbruks og matminister Silvi Listhaug trekke hele rekken av forslaget tilbake.

NBS- leder Merete Furuberg mener forslagene innebærer at noen velger å selge for noen lettjent kroner framfor å drive verdiskaping i framtiden. Det er lettere å bli millionær på å selge eiendommen enn å drive matproduksjon til nytte for Norges befolkning og framtiden.

Fra talerstolen ble verdiene i landbrukseiendommer påpekt på lang og kort sikt. Den historiske parallell ble trukket til de nordamerikanske indianere hvor de solgte sine bøffelskinn og fikk betalt med brennevin.

Vedtak:

Landsmøtet i NBS vedtar uttalen og ber styret om å videresende til alle aktuelle media.

Enstemmig vedtatt.

C Forslag til uttaler utarbeidet av redaksjonskomiteen og lagt fram for landsmøtet**Forslag nr. 24 Blå- blå regjering sier ja til genmanipulert mais**

Klima- og miljøminister Tine Sundtoft (H) har ifølge Bergens Tidende godkjent to genmanipulerte maistyper T225 og NK603 til mat og for. Maisen er godkjent for import, men ikke for dyrking i Norge.

Med dette vedtaket avgjøres en langvarig strid, og en prinsipiell grense i Norge er brutt ved at GMO-mais tillates importert og solgt i Norge.

Landsmøtet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) viser til at maislinjen T25 fra Bayer Crop Science har fått tilført gen fra bakterie og virus. Dette gjør planten motstandsdyktig mot sprøytemidlet Glufosinat-ammonium, som er forbudt brukt i Norge. Midlet skal fases ut i EU innen 2017 på grunn av høy giftighet.

Landsmøtet i NBS påpeker at vedtaket er i strid med den norske genteknologiloven som tillater bare genmanipulerte organismer (GMO) i Norge dersom de er produsert på:

«En etisk og samfunnsmessig forsvarlig måte i samsvar med prinsippet om bærekraftig utvikling og uten helse- og miljømessige skadevirkninger» §1 En maissort som er gentuklet for å tåle et giftig sprøytemiddel som er forbudt i Norge, strider mot lovens formål.

Landsmøtet i NBS minner om at i EØS-avtalen er ett av de få avvikene fra EUs regler som Norge får beholde, er i spørsmålet om GMO-landbruk. Norske myndigheter kan praktisere langt strengere regler for godkjenning av GMO-planter enn EU gjør.

Landsmøtet i NBS er helt uenig med miljøminister Sundtofts avgjørelser og oppfordrer landbrukets leverandører til å boikotte bruk av GMO i for og mat. Landsmøtet minner om at det er sterk oppslutning om å si nei til GMO i Norge.

Vedtak:

Landsmøtet vedtar uttalen. Styret sender uttalen til alle relevante media.

Enstemmig vedtatt.

4.1.4 Resultat av valgene

Etter valgene fikk styret, ordførerskapet, kvinneutvalget og valgmennd følgende sammensetning:

Styret:

Leder:	Ann Merete Furuberg, Hedmark	Gjenvalg - 1 år
Styremedlemmer:	Arne Lofthus, Hordaland Oddvar Vigdenes, Nord-Trøndelag Torbjørn Norland, Rogaland Terje Nystabakk, Nordland Marielle Vink de Roos, Nordland Berit Bergset, Oppland	Ny – 2 år Ikke på valg Ikke på valg Ikke på valg Ny – 2 år Ny - 2 år
Politisk nestleder:	Arne Lofthus, Hordaland	Ny - 1 år
Organisatorisk nestleder:	Oddvar Vigdenes, Nord-Trøndelag	Gjenvalg - 1 år
Varamedlemmer:	1. Ragnhild Elvestad, Troms 2. Øystein Pugerud, Hordaland 3. Oddveig P. Moen, Buskerud 4. Ingvild H. Nystad, Møre og Romsdal 5. Britt Marthinussen, Troms	Gjenvalg - 1 år Gjenvalg - 1 år Gjenvalg - 1 år Ny – 1 år Ny – 1 år
Ordfører i representantskapet:	Per Anton Nesjan, Nordland	Gjenvalg - 1 år
Varaordfører i representantskapet:	Aud Gaundal	Gjenvalg - 1 år

Kvinneutvalget:

Leder:	Margrethe Wikran, Troms	Ny – 1 år
Øvrige medlemmer:	Iiona Drivdal, Hedmark Bente Florelius, Buskerud	Gjenvalg – 2 år Ikke på valg
Varamedlemmer:	Yvonne Christensen, Oppland Ingeborg Tangeraas, Nordland	Gjenvalg - 1 år Ny – 1 år

Ungdomsutvalget:

Leder:	Rakel Nystabakk	Ny - 1 år
Øvrige medlemmer:	Johannes Vikane, Hordaland Siri Folven, Troms	Ny – 1 år Ny – 2 år
Varamedlem:	Camilla Beddari, Finnmark	Ny -1 år

Valgnemnd:

Leder: Randi Karlstrøm, Finnmark Gjenvalg

Nestleder: Svein Løken, Oppland Gjenvalg

Region	Medlemmer	Varamedlemmer:	
Region Oslofjorden/Østlandet Østfold, Vestfold, Akershus, Hedmark	Kjersti Røhnebæk	Jo Arne Ødegård	Ikke på valg
Region Indre Østland - Oppland	Svein Løken	Anne S. Hanslien	Ikke på valg
Region Sør-Norge Buskerud, Telemark, Aust- Agder, Vest-Agder	Svein Kostveit	Jørn Bakke	Gjenvalgt for to år
Region Vestlandet Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane	Arne Lofthus	Nils S. Melbøe	Gjenvalgt for to år
Region Midt-Norge Møre og Romsdal, Sør- Trøndelag, Nord-Trøndelag	Jorunn Kvernen	Knut Sjøvold	Valgt for to år
Region Nord-Norge Nordland, Troms, Finnmark	Chris Dybvad *)	Arne Johnny Sørhus	Ikke på valg

*) Chris Dybvad erstatter Olaug Bergset.

4.2 Møter i representantskapet

Representantskapet har vært samlet til 2 møter i årsmeldingsperioden.

4.2.1 Representantskapsmøte 2/2014

Stjørdal 31. oktober 2014

De viktigste sakene på møtet var:

Budsjett for 2015, årsmelding 2013 – 2014 og forberedelse av saker til landsmøtet. Gjennomføring av klimaseminar.

4.2.2 Representantskapsmøte 1/2015

Oslo 24. mars 2015

De viktigste sakene på møtet var:

Regnskap for 2014, samvirkeorganisasjonenes prioriteringer i jordbruksforhandlingene 2015, samt innledning om den politiske situasjonen foran jordbruksforhandlingene.

Uttaler fra representantskapet:

Kald, våt og sein vår krever økonomiske tiltak

Mange steder i landet har vi dette året opplevd en kald og våt vår. Grasveksten på eng og beite er enkelte steder mer enn en måned seinere enn normal.

Særlig for de brukene som baserer produksjonen sin på å nytte fjellbeite er situasjonen alvorlig. Mange får store utgifter til fôrkjøp samtidig som de nå må beite det graset som egentlig skulle høstes til vinterfôr.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener situasjonen for enkeltbruk er så alvorlig at det må vurderes som naturskade/avlingsskade og at det blir bevilget ekstraordinære midler for å avhjelpe krisen mange nå opplever.

Skap grunnlag for å nytte familiens arbeidskraft i jordbruket!

Jordbruk basert på gårdens egne ressurser bør få større oppmerksomhet. Det gjelder både bruken av innsatsfaktorer og arbeidskraft. Den nåværende regjeringens vridning i virkemiddelbruken fra små- og mellomstore bruk til fordel for større enheter er ikke en satsing på familiejordbruk og deltidsjordbruk. Tvert imot innebærer det en erstatning av familiearbeidskraft med tekniske hjelpemidler og utenlandsk arbeidskraft.

De verdiene som har preget den tradisjonelle norske bonden er truet. Politikken har konsekvenser for bosetting, arbeidsplasser, levegrunnlag, livskvalitet og miljø. Hjemstedet til hver enkelt borger i Norge må være like mye verd. Ved å ta fra levegrunnlaget for jordbruksdrift i distriktene vil en enkelt ødelegge for fortsatt å kunne bo der. Det er en uheldig politikk som en ikke umiddelbart ser de samfunnsmessige kostnadene ved.

Med det mangfold norsk jordbruk består av er det helt avgjørende med et spesifikt virkemiddelsystem som «treffer» slik at utøverne kan få drive og utvikle sine gårdsbruk uavhengig av størrelse, topografi, klima m.m. Menneskene bak mange norske bruk har for andre år på rad fått et tilbakeslag inntektsmessig gjennom jordbruksoppkjøret, og synes klart å være uønsket med sin naturforvalter- kompetanse av det politiske flertallet i dag.

Jordvernet må styrkes!

Regjeringen forslår å videreføre dagens mål om ei grense på maksimalt 6000 mål omdisponert dyrka jord i året. Fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag finner det å være en alt for defensiv målsetting. 2015 er FN's år for vern av dyrka jord. For å for å kunne fø verdens økende befolkning er det avgjørende å beholde et høyt areal i drift og fruktbart jordsmonn.

Vi ser Regjeringens strategi opp imot Stortingsmeldingen hvor man antyder at det er mulig å øke matproduksjonen uten å øke arealet, samt de 2 siste jordbruksavtaler som omfordeler de økonomiske støtteordningene til større bruk. Alt dette peker mot en planlagt utvikling hvor maten vår i stadig større grad skal importeres eller produseres på innsatsfaktorer fra utlandet. Redusert norsk matproduksjon svekker landets totalforsvar.

Jordbruksavtalen gir ikke økt norsk matproduksjon

Fylkeslederne støtter fullt opp om at Norsk Bonde- og Småbrukarlag brøt forhandlingene om årets jordbruksavtale. Forhandlingsutvalget og styreleder gjorde en god jobb både i forhandlingene og i håndteringen av bruddet. Avtalen som er fremforhandlet bryter med Stortingets målsetting for norsk jordbruk. Norsk Bonde- og Småbrukarlag er enige med Stortingets flertallet som har sagt at reell økt selvforsyning er avhengig av at økt matproduksjon skal være med grunnlag i norske ressurser. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil på dette grunnlaget arbeide for økt matproduksjon på alle jordbruksarealer i hele landet.

Med den inngåtte avtalen vil man ikke oppnå en reell økning i norsk matproduksjon. De viktigste virkemidlene for å gi reell økt matsikkerhet i Norge er å styrke lønnsomheten i kornproduksjonen samt å stimulere til drift på både store, mellomstore og små gårdsbruk i henhold til det ressursgrunnlaget som gården har tilgang på. Bøndene vil sakke akterut i inntekt i forhold til andre grupper med denne avtalen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener virkningene av avtalen mellom Bondelaget og staten blir fortsatt økt bruk av kraftfor og importerte innsatsfaktorer i norsk matproduksjon, økte klimautslipp i form av økt transport av for og gjødsel til arealer som ligger langt unna gården og bruk av sprøytemidler som en følge av intensiv drift, gjengroing av marginale arealer og reduksjon av biologisk mangfold. Det er et paradoks at året etter at FN markerte året for familielandbruket og samme år som FN markerer året for jordvern, så skal det norske Stortinget vedta en jordbruksavtale som stimulerer til en å undergrave et jordbruk som FN ser på som en betingelse for å redusere sult og fattigdom i verden.

Selv om Norges Bondelag har valgt å underskrive en jordbruksavtale med lav ramme og ingen reversering av negative strukturgrep fra 2014 så fritar ikke det Stortinget fra ansvaret for norsk matsikkerhet. Fylkeslederne i Norsk Bonde- og Småbrukarlag henstiller til Stortinget om å ta dette ansvaret og sørge for at jordbruket får tilstrekkelig med midler og at disse brukes slik at vi får en reell økning av norsk matproduksjon på norske ressurser over hele landet.

4.3 Møter i styret

Styret har hatt 14 styremøter i løpet av meldingsåret; 8 fysiske møter og 6 telefonmøter.

5 Politiske arbeidsområder

5.1 Jordbruksforhandlingene

5.1.1 Innledning

Grunnlagsmaterialet fra Budsjettnemnda for jordbruket fra april 2015 viste at jordbruket har hatt en sammenhengende inntektsøkning fra 2005 til og med 2010, regnet som vederlag til arbeid og egenkapital pr. årsverk. Fra 2010 til 2011 gikk vederlaget pr. årsverk noe ned, først og fremst fordi kostnadene, inkl. rentekostnader på lånt kapital, økte sterkere enn summen av inntektene fra produksjonen og overføringer til jordbruket over jordbruksavtalen.

Materialet viser videre at vederlaget pr. årsverk økte igjen fra 2011 til 2012, uforandret nivå fra 2012 til 2013 pga. sterk kostnadsøkning og ny økning i vederlaget fra 2013 til 2014. Prognosene for 2015 anviser at vederlaget pr. årsverk vil øke ytterligere dette året, først og fremst pga. at rentekostnadene på lånt kapital vil gå mye ned. Budsjettnemndas beregninger gjelder for totaljordbruket. Disse beregningene skjuler at det er store interne inntektsforskjeller i jordbruket mellom produksjoner, distrikter og driftsomfang. Det gjennomsnittlige inntektsnivået i jordbruket som framkommer med dette materialet ligger imidlertid langt under gjennomsnittlig inntektsnivå for alle lønnsinntakere i Norge, slik det registreres og måles.

5.1.2 Hva forhandler vi om?

Jordbruket har forhandlingsrett med Staten gjennom Hovedavtalen. Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag må fremme et felles krav til staten om budsjettstøtte, priser på produserte varer og fordelingen av disse samt eventuelle andre krav, - bare da er vi regnet som forhandlingsdyktige.

Varig ramme

Den varige rammen uttrykker hvor mye mer eller mindre penger som skal fordeles i jordbruket på varig basis. Rammen er summen av endringer i målpriser, endring i budsjettstøtte og varige endringer i andre elementer fra året før.

Budsjettstøtte

Budsjettstøtte er et samlebegrep på alle ulike typer tilskudd og støtteformer som blir finansiert over jordbruksavtalen i statsbudsjettet. Dette kan være mengdeavhengige støtteformer som blir utbetalt pr. kg eller liter produsert mengde, mengdeuavhengige støtteformer knyttet til areal eller husdyr eller støtte til velferdsordninger, investeringsvirkemidler, forskning, utviklingstiltak osv.

Målpriser

Målpriser er de priser en forventer å kunne ta ut i et marked i balanse. Målprisene gjelder på engrosnivå og er ikke de priser som produsentene mottar for sine produkter.

Ikke varige midler

I tillegg til den varige rammen, kan oppgjøret også inneholde engangsutbetalinger. Dette er som regel penger "til gode" fra avtalen året før, og som ikke ble brukt opp fordi strukturendringene i jordbruket og arealnedgangen ble sterkere enn forutsatt. Andre typer engangsutbetalinger kan være investeringsmidler som blir bevilget i spesielle år for å

motvirke økonomiske nedgangstider, for eksempel investeringsmidlene i 2009 og midler til styrking av LUF-fondet i 2012.

Andre elementer

De siste årene er det tatt inn andre elementer i forhandlingene på linje med budsjetttramme og produktpriser. Dette kan være forhold som spesielle skatteordninger for jordbruket, avgiftsreduksjoner på driftsmidler, endringer i tollvernet osv. Slike forhold er strengt tatt ikke forhandlingstema i jordbruksforhandlingene og må håndteres særskilt av Stortinget i forbindelse med den ordinære budsjettbehandlingen.

5.1.3 Jordbruksforhandlingene 2015

Forløp i årets forhandlinger

Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag gjennomførte ordinære drøftinger for å komme fram til et felles krav fra jordbruket. Kravet fra jordbruket var på 950 mill. kroner og dette kravet ble overlevert staten 24. april. Faglagene hadde i forkant av de ordinære drøftingene gjennomført et møte med formål å fastlegge en felles ramme. Det ble enighet om dette og begge lagene foretok prioriteringer innenfor en totalramme på 950 mill. kroner. Forslaget om å gjennomføre en rammediskusjon før den endelige fordelingsdiskusjonen ble fremmet fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag aksepterte en slik ordning også i år. En fastlegging av ramma i forkant av prioritering/fordeling gir mye bedre grunnlag for sammenligning av prioriteringene.

Staten responderte på vanlig måte gjennom et tilbudsdokument som ble lagt fram 5. mai, som forutsatt. Tilbudet fra staten hadde en inntektsgivende ramme på 90 mill. kroner. Selv om den økonomiske rammen var svært lav, var det i statens tilbud ikke foreslått omfordeling og endringer av tilskudd slik situasjonen var i fjor. Tilbudet var likevel en klar videreføring av politikken som kom i fjor. I statens tilbud var det også tatt inn et forslag om å redusere antall produksjonsregioner for kumelk fra dagens 18 og ned til 7 – 9 regioner, og å endre omregningsfaktoren for innmarksbeite fra 0,6 til 0,5. Dette ville gitt en innsparing for staten på 52 mill. kroner.

Etter noe betenkning valgte jordbruket å gå inn i en ordinær prosedyre med gjennomgang av både krav og tilbud. Denne gjennomgangen foregikk i dagene 9. – 11. mai. I tidsrommet 12. – 14. mai ble det gjennomført flere møter mellom lederne i faglagene og statens forhandlingsleder samt interne møter mellom NBS og NB.

På kvelden torsdag 14. mai la staten fram et nytt revidert tilbud, med en inntektsgivende ramme på 295 millioner kroner, tilsvarende en inntektsvekst per årsverk i jordbruket på 3,1 %, likt som andre grupper. I det reviderte tilbudet var forslaget om å redusere antall produksjonsregioner for kumelk fjernet. Det samme var forslaget om å endre omregningsfaktoren for innmarksbeite fra 0,6 til 0,5.

Dersom det hadde blitt felles brudd i forhandlingene, ville dette tilbudet blitt oversendt Stortinget.

Styret i NBS vedtok samme kveld at 295 mill. kroner ikke var nok til å inngå en avtale og vedtok å bryte forhandlingene på det grunnlaget. Bondelaget hadde på det tidspunkt ikke bestemt seg.

Fredag 15. mai ga leder i Norges Bondelag beskjed til NBS om at NB ville inngå avtale dersom staten ville stille opp med en ramme på 400 mill. kroner. Fra NBS ble det svart at en ikke uten videre kunne inngå avtale med en slik ramme. Det ville være behov for å se innretningen på finansieringen av en slik ramme. I tillegg måtte et evt. vedtak om å inngå avtale være klarert med styret.

I et møte kl. 14.00 samme dag ga statens forhandlingsleder beskjed til leder i NB og i NBS at rammen kunne økes til 400 millioner kroner. Hovedtallene for finansieringen ble gitt og dette endret ikke NBS sitt syn mht. å bryte forhandlingene. Dette ble meddelt Norges Bondelag før Norsk Bonde- og Småbrukarlag offisielt brøt forhandlingene i plenumsmøte med staten. Norges Bondelag fortsatte forhandlingene og skrev under avtale med staten kvelden 15. mai.

Avtalen innebar altså en forhandlingsgevinst på 105 millioner kroner sammenlignet med statens reviderte tilbud. I avtalen ble målprisene økt med 315 millioner kroner, budsjettmidlene med 45 millioner kroner, 30 millioner var ledige midler fra i fjor, mens 10 millioner kom i form av økt inntektseffekt av jordbruksfradraget. De 45 millioner kroner som kom i form av friske budsjettmidler, ble fordelt slik:

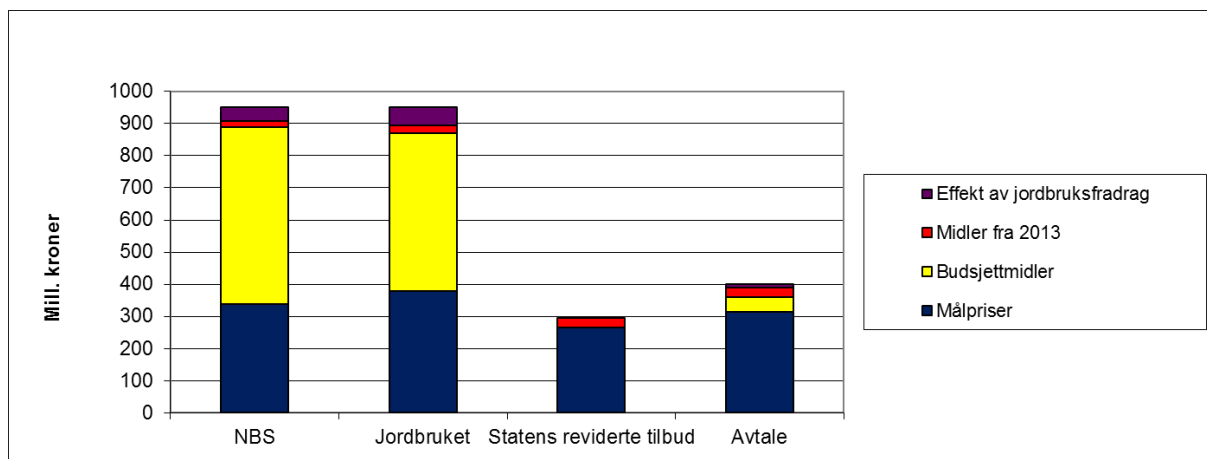
- Driftstilskudd til melk og ammeku: 10 millioner kroner
- Prisnedskrivning av korn til kraftfôr: 10 millioner kroner
- Husdyrtilskudd sau: 20 millioner kroner
- Frakttilskudd slakt: 3 millioner kroner
- Distriktstilskudd frukt, bær og grønnsaker: 2 millioner kroner

Krav om ramme og fordeling

Hovedtall fra den økonomiske rammen

	Jordbrukets		Statens		
	NBS	felleskrav	Staten	reviderte	Avtale
Målpriser	338	380	190	265	315
Kapittel 1150	550	490	-110	0	45
Ledige midler 2013	20	25	30	30	30
Effekt av jordbruksfradrag	42	55	-20	0	10
Sum	950	950	90	295	400
Kroner per årsverk*	+16.000	+16.000	+3.000	10.000	+13.000

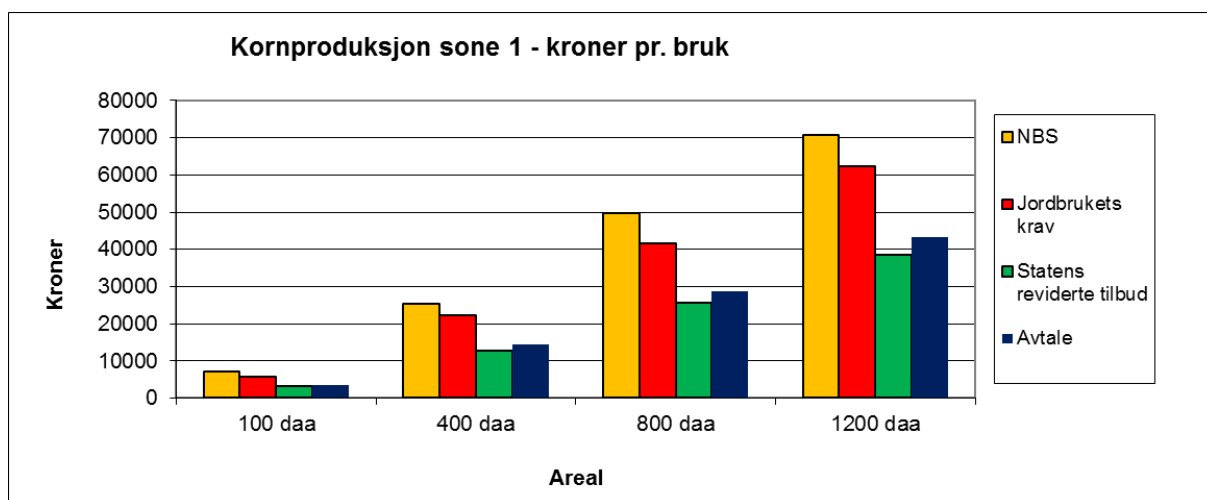
* Endring i vederlag til arbeid og egenkapital, inkludert effekt av jordbruksfradraget.

I det følgende er det vist hvordan de økonomiske virkemidlene ble fordelt mellom produksjonene mjølk, sau og korn i krav, tilbud og endelig avtale. Fordelingen av de direkte økonomiske virkemidlene henger selvsagt sammen med politikktutforming for øvrig. Endringen i inntekt er vist som kroner pr. bruk med angitt størrelse.

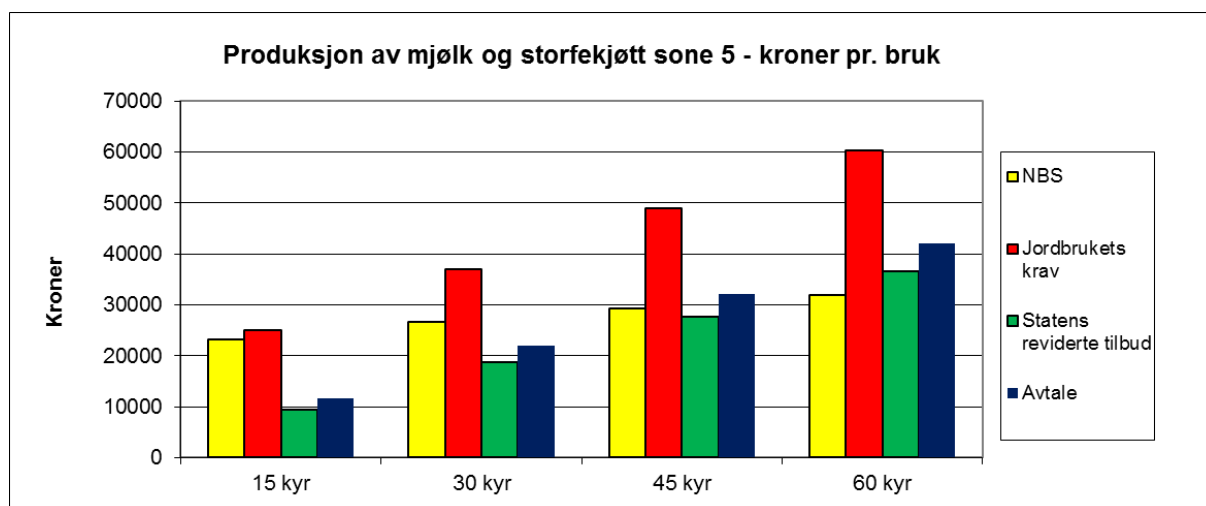
Prioriteringer kornproduksjon

Korn	NBS	Jordbrukets krav	Statens rev. tilbud	Avtale
Målpris korn	11 øre/kg	12 øre/kg	8 øre/kg	9 øre/kg
Arealtilskudd, korn	17	8	0	0
Bunnfradrag	-1000	0	0	0

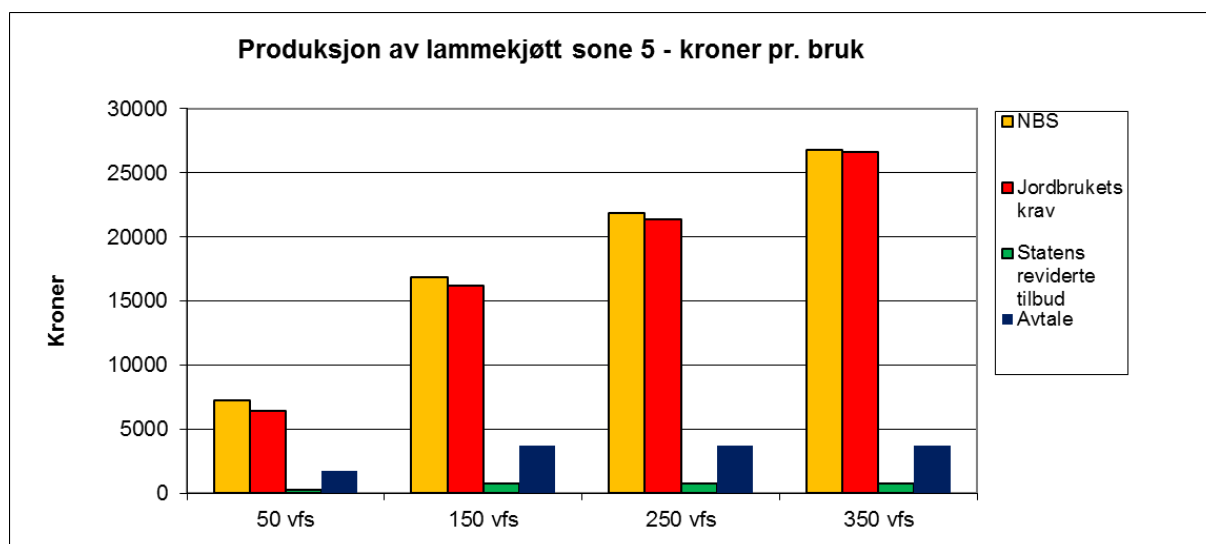
Prioriteringer mjølk og storfekjøtt

Melk og storfekjøtt	NBS	Jordbrukets krav	Statens tilbud	Avtale
Målpris melk, øre/l	5	8	7	8
Driftstilskudd melk, kr/foretak	18.000	12.000	0	1000
Husdyrtilskudd 1-16 dyr, kr/dyr	0	0	0	0
Husdyrtilskudd 17-25 dyr, kr/dyr	0	0	0	0
Husdyrtilskudd 26-50 dyr, kr/dyr	0	0	0	0
Husdyrtilskudd, >50 dyr, kr/dyr	0	0	0	0
Andre storfe, kr/dyr	0	0	0	0
Utmarksbeitetilskudd, kr/dyr	24	21	0	0
Beitetilskudd, kr/dyr	0	7	0	0
Arealtilskudd (sone 1-5), kr/daa	0		0	0
Arealtilskudd (sone 1-4), kr/daa		0		
Arealtilskudd (sone 6,7), kr/daa	+7			
Arealtilskudd (sone 5-7), kr/daa	0	+8		
Arealtilskudd (sone 6)			+4	+4
Endring i kraftfôrpris, øre/kg	+ 10	+ 4,5	0	0
Tilskudd til ferie og fritid	+ 3,1 %	+ 3,1 %	+1,0%	+1,0 %
Tak avløsertilskudd	75.800	75.800	74.200	74.200
Dagsats sykdomsavløsning	+ 50	+ 50	0	0
Bunnfradrag	-1000	0	0	0

Prioriteringer sau/lam

Sau/lam	NBS	Jordbrukets krav	Statens rev tilbud	Avtale
Tilskudd til ull, kr/kg	0	0	0	0
Husdyrtilskudd 1-100 dyr, kr/dyr	+60	+60	0	+30
Husdyrtilskudd > 100 dyr, kr/dyr	0	0	0	0
Lammetilskudd (O og bedre), kr/dyr	0	0	0	0
Utmarksbeitetilskudd, kr/dyr	+30	+18	0	0
Beitetilskudd, kr/dyr	-9	0	0	0
Arealtilskudd (sone 6), kr/daa				
Arealtilskudd (sone 6,7), kr/daa	7	-		
Arealtilskudd (sone 5,6,7), kr/daa	-	+8	+4	+4
Driftsvanskeltilskudd, kr/daa	0	0	0	0
Endring i kraftfôrpris, øre/kg	+10	+4,5	0	0
Tilskudd til ferie og fritid	+3300	+2300	+700	+700
Tak avløsertilskudd	75800	75800	74200	74200
Dagsats sykdomsavløsning	50	50	0	0
Bunnfradrag	-1000	0	0	0

5.1.4 Partenes hovedprioriteringer

I dette kapitlet er det gitt en oversikt over noen av de viktigste prioriteringene i kravet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag, jordbrukets felleskrav og i den endelig avtalen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag:

Samlet ramme på 950 mill. kroner, herav 338 mill. kr i målprisendringer, 550 mill. kroner i økte overføringer over budsjettet, gjenbruk av 20 mill. kroner fra 2014 og 42 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:

Melk 5 øre pr. liter
Gris 1,00 kr pr. kg
Korn 11 øre pr. kg
Potet 20 øre pr. kg
Grønnsaker 3,0 %
Frukt 3,0 %

Budsjettmidler:

- Sterkere styring av BU-midlene mot utbedring og fornuftig oppgradering av eksisterende produksjonskapasitet, ingen bevilgningsøkning
- Styrking av utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv
- Styrking av grøntsektoren, og spesielt kvalitetstilskuddet til frukt/bær
- Reversering av omleggingen av arealtilskuddene til hagebrukssektoren fra 2014
- Styrking av arealtilskuddet til korn og grovfôr
- Styrking av driftstilskuddet til mjølk/ammeku samt kvalitetstilskuddet til storfekjøtt
- Styrking av husdyrtilskuddene til sau, bier og gamle storferaser
- Reduksjon av bunnfradraget
- Innføring av et eget driftsvansketilskudd for areal, basert på hellingsgrad og utforming av jordteiger
- Styrket lønnsomhet i de grasbaserte produksjonene med særlig vekt på beitebruk – beitetilskudd, samt organisert beitebruk
- Styrking av areal- og husdyrtilskudd til økologisk jordbruk
- Styrking av velferdsordningene
- Satsing på landbruksrelatert forskning, utvikling og utdanning
- Styrking av RÅK-ordningen

Andre forhold:

- Kostnadsdekning
- Prinsipp om kronemessig lik inntektsutvikling for jordbruket som andre grupper
- Reduksjon av inntektsgap
- Noen forenklinger i miljøvirkemidlene
- Videreføring av dagens omsetningsregioner for kumjølk
- Omlegging av kvalitetstilskuddet til lammeslakt

Jordbrukets felleskrav:

Samlet ramme på 950 mill. kroner, herav 380 mill. kr i målprisendringer, 490 mill. kroner i økte overføringer over budsjettet, gjenbruk av 25 mill. kroner fra 2014 og 55 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:

Melk 8 øre pr. liter
Gris 1,05 kr pr. kg
Korn 12 øre pr. kg
Potet 18 øre pr. kg
Grønnsaker 2,5 %
Frukt 2,5 %

Budsjettmidler:

- Økning i bevilgningen til fylkesvise og bedriftsretta investeringsvirkemidler, presisering av hvordan midlene skal brukes
- Styrking av kvalitetstilskuddet til frukt/bær
- Styrking av arealtilskuddet til korn og grovfôr
- Styrking av driftstilskuddet til mjølk/ammeku samt kvalitetstilskuddet til storfekjøtt
- Styrking av husdyrtilskuddene til sau – gjeninnføring av maksimalbegrensning for tilskudd til husdyr
- Innføring av et eget driftsvansketilskudd for areal, basert på hellingsgrad og utforming av jordteiger
- Økt prisnedskrivning av korn til kraftfôr
- Styrket lønnsomhet i de grasbaserte produksjonene med særlig vekt på beitebruk – beitetilskudd, samt organisert beitebruk
- Styrking av arealskudd til økologisk jordbruk samt økologisk birøkt
- Styrking av velferdsordningene
- Satsing på landbruksrelatert forskning, utvikling og utdanning
- Styrking av RÅK-ordningen
- Styrking av bioenergiprogrammet
- Økning i bevilgningen til frakttilskudd kraftfôr og innfrakt av slaktedyr

Andre forhold:

- Kostnadsdekning
- Prinsipp om kronemessig lik inntektsutvikling for jordbruket som andre grupper
- Reduksjon av inntektsgap
- Omsetningsregioner for kumjølk over i stortingsmelding

Avtale med Norges Bondelag:

Samlet ramme på 400 mill. kroner, herav 315 mill. kr i målprisendringer, økning i budsjettmidler med 45 mill. kroner, gjenbruk av 30 mill. kroner fra 2014 og 10 mill. kroner i økt inntektseffekt av jordbruksfradraget.

Målpriser:

Melk 8 øre pr. liter
Gris 0,70 kr pr. kg
Korn 8 øre pr. kg
Potet 15 øre pr. kg
Grønnsaker 2,2 %
Frukt 2,2 %

Budsjettmidler:

- Økning i bevilgningen til bedriftsretta tiltak, uten «brukerveiledning»
- Ny post; bevilgning til utsiktsrydding
- Økt bevilgning til RÅK-ordningen
- Liten satsøkning i kvalitetstilskudd til storfekjøtt
- Sterk økning i bevilgningen til prisnedskrivning av korn til kraftôr
- Liten satsøkning i driftstilskuddet til mjølk/ammeku
- Svak økning i satsen for husdyrtilskudd til sau og bevaringsverdige storferaser, reduksjon for gris og unghester
- Ingen videre satsing på beitebruk
- Fjerning av tilskudd til pelsdyrfôr
- Svært beskjeden økning av velferdsordningene (langt mindre enn lønnsveksten)
- Innsparing innenfor mange viktige poster pga. redusert behov i 2016 går med til å finansiere økningen i bevilgningen til RÅK-ordningen og prisnedskrivning av korn til kraftfôr

Andre forhold:

- Regner all inntektsvekst i prosent
- Omsetningsregioner for mjølkekvoter over i stortingsmelding

5.2 Næringsutvikling**5.2.1 Utviklingsprogrammet - landbruks- og reindriftsbasert vekst og verdiskaping**

Ved jordbruksforhandlingene i 2010 ble det vedtatt å opprette et "Utviklingsprogram for matspesialiteter fra norsk landbruk". Det ble videre vedtatt å opprette en styringsgruppe for Utviklingsprogrammet hvor faglaga, Landbruks- og matdepartementet, Fylkesmann og Fylkeskommunen skulle delta. Styringsgruppa skal behandle prinsipielle spørsmål av overordnet og strategisk karakter. Styringsgruppa er senere utvidet med en representant fra Hanen og fra 2015 med en representant fra reindrifta.

Utviklingsprogrammet har i 2015 og 2016 et budsjett på 90 millioner. I tillegg kommer 8,2 millioner fra reindriftsavtalen. I 2015 er midlene fordelt på følgende hovedområder, vekstsatsing, bedriftsnettverk, kompetanse og omdømme.

Målgrupper for programmet er:

- Primærprodusenter i landbruket, reindriftsutøvere, innlandsfiske- og næringsmiddelbedrifter som utvikler, foredler og selger kvalitetsprodukter basert på lokale råvarer
- Reiselivsbedrifter som ønsker å utvikle tilbud innen mat, overnatting, servering, natur- og kulturbaserte aktiviteter og opplevelser basert på landbrukets og reindriftens ressurser
- Inn på tunet-tilbydere innenfor Matmerks godkjenningsordning

Programmet kan også tilbys andre utøvere av tilleggsnæringer basert på landbrukets og reindriftens ressurser som enten er i en vekstfase eller del av et nettverk.

5.2.2 Inn på tunet

Inn-På-Tunet utvalet har hatt tre møter i perioden. På det eine utvalsmøte deltok utvalet i eit styremøte og gjorde reie for utvalets arbeid og idear for utvikling av IPT i NBS.

Utvalet arbeidar med ein idé for eit prosjekt for IPT i NBS. Utvalet er óg referansegruppe for utviklingsprosjektet «Hest i IPT» som Britt Martinussen er prosjektleiar for. Dette er eit prosjekt der NBS samarbeider med fleire.

Leder deltok på landsmøte med innlegg om IPT.

Jon Karlsen har vore Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin representant i Matmerk sin faggruppe i same periode. Revisjon av KSL-11 og utvikling av pedagogisk vegleiar for IPT og skule har saman med klargjering av rutinar for korleis Matmerk skal opptre om nokon mistar sin KSL-godkjenning ved revisjon vore viktige oppgaver.

Mange medlemmer av Norsk Bonde- og Småbrukarlag gjør en stor innsats innan IPT, som tilbydare på egen gard, som besøksverter og som foredragsholdere landet rundt. Dette er eit viktig arbeid for organisasjonen. Men vi kunne vore flinkare til å synleggjøre eigen organisasjon i dette arbeidet.

Utfordringen for utvalet er at medlemmane er aktive menneskje med mange jern i elden. Å drive IPT krev at man er til stades på eigen eigedom for å få kontraktar og halde hjula i gang. Utfordringa vert å få tid til utvalsarbeid.

5.3 Markedsordninger

Inntektsutviklingen i jordbruket er avhengig av et marked med avsetning for råvarene til de målpriser som er avtalt i jordbruksavtalen og også for produkter der prisene ikke er bestemt gjennom forhandlingene.

Det er utviklet et sett av instrumenter - markedsordninger – som skal hjelpe til med å sikre at balansen mellom tilbud og etterspørsel er mest mulig jevn over tid. Dette vil igjen sikre bondens inntekter og forbrukerens tilgang på matvarer.

Markedsreguleringen fungerer som et ledd innenfor et tre-beinet system der målprissystemet og tollvernet utgjør de to andre leddene. De tre leddene er gjensidig avhengig av hverandre. Endringer i et av leddene vil påvirke de to andre. Resultatet av endringene vil i første rekke bli merkbar for norske primærprodusenter, for eksempel gjennom mer ustabile priser, mer ustabil avsetning, mer styrt produksjon (produksjonskvoter) osv., men også norske forbrukere vil merke dette gjennom sviktende eller ujevne tilførsler av norske produkter.

Det praktiske og operative ansvaret med å gjennomføre markedsreguleringen er lagt til en markedsregulator som også er aktør i markedet. Dette er hjemlet i Hovedavtalen for jordbruket. Det er partene i jordbruksforhandlingene som er oppdragsgiver for markedsregulatorene og som også har ansvaret for å bestemme de overordnede rammene som

markedsreguleringen skal skje innenfor. Markedsreguleringstiltakene vedtas av Omsetningsrådet der Norsk Bonde- og Småbrukarlag har plass. Finansieringen av markedsreguleringen skjer gjennom innkreving av omsetningsavgiftsmidler på de enkelte råvarene og fordeling ut igjen til markedsregulatorne til ulike tiltak etter vedtak i Omsetningsrådet. Den praktiske markedsreguleringen bedrives av TINE BA (mjølk), Nortura (kjøtt og egg) og Norske Felleskjøp (korn). Markedsreguleringen foregår i nært samarbeid med Statens Landbruksforvaltning, nå Landbruksdirektoratet.

Markedsordningene er mer eller mindre i kontinuerlig utvikling. Virkemidlene som brukes vil hele tiden variere ut fra tilgang og etterspørsel. Innenfor markedsordningen for mjølk skjer det planmessige endringer hvert år, både knyttet til kvoteordningen for mjølk og til prisutjevningsordningen. Avtalepartene i jordbruksforhandlingene setter målpriser på mjølk, korn og svinekjøtt.

Målprisene på kylling, storfekjøtt, sau/lam og egg er avviklet over en periode fra 2007-2014, hovedsaklig fordi taket i gul boks i WTO-avtalen har satt sterke begrensninger for det samlede markedsprisuttaket for norsk jordbruk innenfor et system med administrerte målpriser og reguleringstiltak.

Sjøl om målprisene for disse produktene er fjernet eksisterer det likevel ordninger som regulerer tilførselen av storfekjøtt og lam til markedet innenfor et bestemt volum (sesonglagring) dersom produksjonen skulle utvikle seg til å bli større enn behovet. For egg er reguleringen knyttet til muligheten for produksjon og lagring av visse typer eggprodukter. Disse ordningene stiller store krav til markedsregulator mht. å ha full oversikt over tilgangen til enhver tid. For Norsk Bonde- og Småbrukarlag har et vært viktig å få på plass ordninger som sikrer jordbruket en reell mulighet til økte prisuttak i markedet samtidig som retten for en samvirkebasert markedsregulator til å bedrive produksjons- og markedsregulering kan videreføres.

Stortingsvalget 2013 førte til et regjeringsskifte der de minst jordbruksvennlige partiene på Stortinget kom i posisjon. Begge partier innehar en grunnleggende skepsis til reguleringssystemer i jordbruket og spesielt systemer som driftes av samvirkeorganisasjoner på vegne av hele jordbruket. Det ble allerede i regjeringserklæringen varslet et behov for en gjennomgang av markedsordningene og dette arbeidet startet opp vinteren 2014 ved at Landbruks- og matdepartementet oppnevnte et offentlig utvalg med representasjon fra faglagene i jordbruket, samvirkeorganisasjonene, ikke-samvirkebaserte aktører, handelen, forskningsmiljøer i Oslo og Bergen osv. Utvalget ble kalt for balanseringsutvalget og fikk følgende mandat:

«Utvalget skal gjennomgå dagens system for regulering av råvaremarkedene i jordbruket og legge fram forslag til alternative måter å legge til rette for markedsbalansering på. Formålet med gjennomgangen er å legge til rette for økt konkurranse og bedre ressursutnyttelse i verdikjeden sett under ett. Utvalget skal konsentrere sitt arbeid om dagens markedsbalansering med utgangspunkt i Omsetningsrådets virksomhet og i nødvendig grad vurdere tilgrensende og relevante elementer ved målprissystemet. Andre elementer i landbrukspolitikken (kvoteordningen for melk, husdyrkonsesjon, prisutjevningsordningen for melk og tilskuddsordningene over jordbruksavtalen) vil bli fulgt opp i egne prosesser.

Utvalget skal:

- 1. Evaluere dagens system for balansering av råvaremarkedene i jordbruket.*
- 2. Vurdere behovet for å drive markedsbalansering i de ulike råvaremarkedene, herunder om markedsreguleringen kan avvikles.*
- 3. Komme med forslag til alternative måter å drive markedsbalansering med henblikk på å gjøre markedsbalanseringen mer uavhengig av samvirkeorganisasjonene.*
- 4. Vurdere endringer innenfor dagens system.*

Utvalget skal evaluere og vurdere opp mot mål om styrket konkurranse i verdikjeden, en kostnadseffektiv, lønnsom og bærekraftig matproduksjon og landbruk over hele landet. Utvalget skal vurdere effektene av forslagene for produsenter, industri og forbrukerne, herunder behovet for å redusere bondens risiko.

Utvalget skal vurdere behovet for endringer i Omsetningsloven og forholdet til andre relevante lover som følge av foreslåtte endringer i systemet, herunder skal pliktene som er knyttet til regulatorrollen vurderes. Ved behov skal utvalget se på erfaringer fra andre land. Utvalget skal legge vekt på å lage kostnadseffektive og lite byråkratiske løsninger, og det skal vurdere økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene.»

Utvalget overleverte sin rapport i juni 2015. Kjersti Hoff har vært organisasjonens representant i utvalget.

Hovedkonklusjonen fra utvalgets arbeid er at reguleringstiltakene bidrar til å realisere målsettingen om et balansert marked og redusert prisrisiko, sjølv om tiltakene kan variere mht. funksjon og gjennomslagskraft.

Det hevdes fra enkelte (aktører) at enkeltvirkemidler kan ha sideeffekter i form av konkurransevridning mellom de kommersielle aktørene i sektoren, men utvalget har ikke dokumentert slike effekter. Dette skyldes bl.a. den kontrollen som ligger i Omsetningsrådets styring av tiltakene og regulatorenes rapporteringsforpliktelser.

Utvalgets sier at mottaksplikten gir primærprodusentene avsetningssikkerhet og med det bidrar til et jordbruk over hele landet, sjøl om nok utvalget er delt i synet på behovet for mottaksplikt.

Utvalget har også diskutert om reguleringstiltakene bidrar til økt eller redusert samfunnsøkonomisk effektivitet. Enkelte av utvalgets medlemmer har en klar oppfatning om at regulering medfører en uheldig bruk av samfunnets ressurser og at den beste løsningen ville være å la markedet styre. Andre mener at det vil være svært ødeleggende for en biologisk produksjon med lange produksjons- og investeringshorisonter. I tillegg bidrar markedsreguleringen til produksjon av andre goder som samfunnet etterspør, men som det ikke finnes noe eget «marked» for.

Til tross for at utvalget i hovedsak var/er enige om at markedsordningene i hovedsak virker som forutsatt, så har utvalget likevel delt seg i tre mht. videre organisering av markedsordningene.

Tre ulike alternativer er presentert:

- Ett alternativ med styrking av Omsetningsrådets rolle/ansvar i markedsreguleringen og redusere/fjerne samvirkeorganisasjonenes rolle slik den er i dag.
- En markedsbasert balansering - i praksis en overgang fra dagens system til et system der alle reguleringstiltak er mer eller mindre fjernet.
- En videreføring av dagens system, men i en noe forenklet og modernisert form.

Det siste alternativet er utarbeidet av jordbrukets representanter i utvalget.

Utvalgets rapport er sendt på høring. Høringsfristen er midt i oktober 2015.

5.4 Rovdyrpolitikk

De viktigste "rovdyrsakene" i meldingsperioden har vært:

- Operasjonalisering av rovviltforliket
- Politiske kontakter/møter
- Oppfølging av enkeltsaker
- Drifting av FKT - prosjektet

Under punkt 5.6. er høringssvar på «Faggrunnlag for ulvesone og bestandsmål for ulv og mer effektiv jervejakt» omtalt.

Operasjonalisering av rovviltforliket

Den 17. juni 2011 vedtok en enstemmig Stortinget et rovviltforlik. Forliket tar spesielt opp fire punkter:

- Bestandsovervåking og registrering
- Konfliktdempende og forebyggende tiltak
- Bjørn
- Ulv

Forliket slår fast at rovviltforvaltningen skal utøves på en slik måte at det ikke er behov for beitenekt etter dyrevelferdsloven i prioriterte beiteområder. Ved vedtak om beiterestriksjoner grunnet rovvilt skal dyreeier ha rett til full økonomisk kompensasjon etter nærmere regler. Kompensasjonen skal gis fra dag én.

Forliket slår også fast at antall ynglinger for bjørn skal være 13 og ikke 15 som Stortinget tidligere har vedtatt. Antall hannbjørner skal ikke overstige 1,5 ganger antall binner. Antall binner settes til 6,5 pr. yngling. Forliket slår fast at det "ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområder for tamrein". Ulverevirer i grenseområdene skal regnes inn i det norske måltallet og ulvesonen skal evalueres. Kommentaren fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag på forliket var: "Hva skjer når rovviltforliket møter forvaltningen?"

Rovviltforlikets pkt. 2.1.9. slår fast "at den regionale forvaltningen og de regionale

bestandsmålene av rovvilt skal evalueres innen fem år”. I juli 2015 sendte Norsk Sau og Geit, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag brev til Klima- og miljøminister Sundtoft hvor det bl.a. heter:

«Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Sau og Geit krever at evalueringen av rovviltforliket må omfatte følgende elementer i tillegg til de rent miljøfaglige:

- *Evaluering av de nasjonale bestandsmålene*
- *Evaluering av de regionale bestandsmålene*
- *Utredning av konsekvenser for matproduksjon basert på norske ressurser og konsekvenser for berørte lokalsamfunn*
- *Landbruksfaglig kartlegging av beiteressurser som båndlegges i gjennomføringen av rovviltpolitikken*
- *Landbruksfaglige vurderinger av konsekvenser for potensialet for økt matproduksjon fra husdyrbruk og reindrift»*

Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Sau og Geit ble på møtet i Kontaktutvalg for rovviltforvaltning 17.-18. mars 2015 informert om at Norsk institutt for naturforskning (NINA) er tiltenkt oppdraget med å evaluere den regionale rovviltforvaltningen. NINA er svært nært knyttet til miljøvernmyndighetene og rovviltforvaltningen, både som premissleverandør og i utforming av forvaltningen. Med bakgrunn i dette mener Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norsk Sau og Geit at NINA av habilitetsmessige årsaker ikke kan være hovedansvarlig for å gjennomføre en slik evaluering alene. Det må som minimum trekkes inn tung landbruksfaglig forskningskompetanse som likestilles med NINA, og gis i oppdrag å evaluere de landbruksfaglige konsekvensene på bred basis.

I sin tale til landsmøtet 2014 tok Merete Furuberg opp behovet for en gjennomgang av rovviltforliket. Riksrevisjonen ble den gang drøftet som en mulig oppdragsgiver. I juni 2015 ble et formelt brev oversendt Riksrevisjonen med et ønske om en forvaltningsrevisjon av rovviltforliket.

Beitesesongen 2015 startet med ulveangrep i mange områder. Agderfylkene, Sogn og Fjordane, Sør-Trøndelag, flere steder i Oppland og ikke minst i området Stange – Eidsvoll. Alle disse områdene ligger langt utenfor ulvesona og er prioriterte beiteområder.

Politiske kontakter/møter

20.8.-14 var det møte med Klima- og miljøminister Tine Sundtoft for å drøfte konsekvensene av Krokan-dommen.

28.8.-14 var det befaringsreise med statssekretær i Klima- og miljødepartementet Lars Andreas Lund his beitelagene i Løten og Vang.

17.9.-14 var det møte med statsrådene Sundtoft og Listhaug hvor en drøftet varsel om beitenekt i Oppland.

Den 11. og 12. november 2014 arrangerte Norsk Sau og Geit, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag "Beiteseminar med matproduksjon- rovviltfokus". Første dag ble det holdt innledende foredrag ved representanter fra beitenæringen i ulike deler av landet. Beitenektsaken fra Oppland ble tatt opp.

Seminaret ble avsluttet med paneldebatt med stortingsrepresentanter fra Høyre, Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og MDP. Etter en kort appell fra hver om partienes rovviltpolitikk, fikk salen slippe til med spørsmål som ga en god politisk debatt. Hovedinntrykket fra debatten er at de fleste av de tilstedeværende partiene vil ha en gjennomgang av tolkning og gjennomføring av stortingets rovviltforlik fra 2011.

I november 2014 møtte Norsk Bonde- og Småbrukarlag i Stortingets energi- og miljøkomite, i forbindelse med statsbudsjettet for 2015.

De saker som ble tatt opp var:

- Forebyggende og konfliktdempende midler i 2015
- Presisering av rovviltforliket
- Rapporter fra beitesesongen 2014

Det ble overlevert notat med klare forslag og dokumentasjon av forvaltningens manglende oppfølging av rovviltforliket.

Bistand til enkeltpersoner/rettsaker

Både lokallag, fylkeslag og landslaget bistår enkeltmedlemmer med rovviltspørsmål. Dette kan være saker knyttet til søknader om skadefelling, erstatningsoppgjør eller søknader om omstilling.

På NBS sine hjemmesider ligger det ut navn og telefonnummer. til personer medlemmer kan ringe dersom de trenger bistand ved rovviltangrep.

Beitenekt i Oppland

20 beitebrukere I Nord-Gudbrandsdalen fikk våren 2014 varsel fra Mattilsynet om at deres tap de siste 3 årene hadde vært over 10 prosent. Dersom tapene ikke kom under 10 prosent i 2014 ville Mattilsynet vurdere beitenekt i beitesesongen 2015. Norsk Sau og Geit, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag arrangerte i juli 2014 møte med de berørte beitebrukerne på Otta. 19 av beitebrukerne beiter innenfor ynglesona for jerv i Oppland. Alle beitebrukerne som anket fikk svar fra Mattilsynet 25.09.2014. I svarbrevet som hadde overskriften "Stadfestelse av vedtak" heter det:

Det vil etter føringer fra LMD ikke være anledning til å ta hensyn til tidligere års tap på beite eller at det finnes rovvilt i beiteområdet for å kunne fatte vedtak med restriksjoner på beitebruken".

Dette betyr at det grunnlag Mattilsynet hadde varslet beitenekt på, ikke var i samsvar med føringer gitt av LMD. Dette ble bekreftet i møte med Mattilsynet 13.10.2014.

FKT-prosjektet

Året 2014 var det siste året av den treårige prosjektperioden for det første FKT-prosjektet. Prosjektet har vært et fellesprosjekt mellom Norsk Sau og Geit, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag. Det overordnede målet med prosjektet var å gjennomføre tiltak som skulle forebygge tap av beitedyr til rovvilt og å dempe konflikten mellom beitenæringen og rovviltforvaltningen. Prosjektet har derfor arbeidet med å formidle informasjon om forebyggende tiltak, bestandsovervåking, rutiner ved skadesituasjoner, samt bidratt til å skape dialogarenaer både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

For de tre deltagende organisasjonene har det vært et hovedmål å få til et nytt 3-årig FKT-prosjekt, noe en har lykkes med. Per Fossheim er ansatt som ny prosjektleder og FKT-prosjektet fortsetter videre.

Dialogmøter

Prosjektet har arrangert og deltatt på en rekke møter rundt om i de ulike fylkene. Dialogmøte om rovviltsituasjonen og om samarbeidet mellom de ulike aktørene. Prosjektleder deltok på rovviltmøte dagen før NBS sitt landsmøte i Stjørdal.

Veileder om forebyggende tiltak

FKT-prosjektet har brukt mye tid på å lage en veileder over ulike tiltak rovviltskader på sau i Norge. Arbeidet har tatt tid og for å få oversikt over de ulike tiltakene og gode tips og råd har prosjektet hatt kontakt med beitebrukere og -lag i rovviltbelastede områder, deltatt på kadaverhundkurs og samarbeidet med Norske Kadaverhunder og lokale beitelag om å arrangere slike kurs, snakket med radiobjellelagene rundt om i landet og hatt nær dialog med Norsk Viltskadesenter – Bioforsk Nord, som har arbeidet mye med ulike tapsforebyggende tiltak. Alt er gjennomført for å lage et så bra sluttprodukt som mulig. Veilederen ble trykket våren 2015 og sendt ut med medlemsbladet til NSG. Veilederen er i tillegg lagt ut elektronisk.

Informasjon

Organisasjonenes tidsskrift og nettsider har blitt brukt for å spre relevant og aktuell informasjon om rovvilt og beitebruk som prosjektet har utarbeidet. Bestandsregistrering, forebyggende tiltak, tips, råd og frister for FKT-søknader, erstatningssøknader etc. er noen av temaene i disse artiklene.

5.5 Oppfølging av utredningsoppgaver vedtatt i jordbruksforhandlingene

5.5.1 Forenkling i landbruket

Mandatet til forenklingsgruppa, som ble oppnevnt i september 2014.

«Arbeidsgruppa skal gjennomgå jordbruksavtalens virkemidler og foreslå forenklinger som gir et enklere og mer oversiktlig virkemiddelsystem. Det skal foreslås et virkemiddel- system, med færre og enklere ordninger, og som er mer målrettet mot økt effektiv mat- produksjon, på små og store bruk over hele landet. Det skal legges vekt på forenklinger for de næringsdrivende og en enklere forvaltning. Gruppa skal vurdere konsekvenser av forslagene, både hver for seg og samlet. Herunder skal forholdet til Norges forpliktelser iht. WTO-regelverket omtales og tas hensyn til. Utredningen skal ikke omfatte de markedsbalanserende ordningene under

Omsetningsrådet eller kvote- og prisutjevnings- ordningen for melk.»

Under jordbruksforhandlingene 2014 foreslo regjeringen “29 forenklingstiltak”. De aller fleste forslagene gikk ut på å avvikle ordninger, som f.eks tidligpensjon. Etter NBS sin mening var regjeringens “forenklingsforslag” rene kuttforslag for å spare budsjettmidler.

Fra NBS sin side hard et vært et overordnet mål at de forenklingsforslagene som støttes, skal følges opp med en anvisning av hvilke ordninger pengene kan overføres til. Forenklingsarbeidet skal ikke være en fordekt kutting i budsjettmidler. Fra regjeringens side er det bare ett eksempel på at et forenklingsforslag er fulgt opp med økning på et annet tiltak. Statens reviderte tilbud av 14.5.-15, arealtilskuddet til grovfor økes med 4 kr per dekar i sone 6, for å kompensere for avvikling av tilskudd til vinterskadd eng.

Bonden bruker i gjennomsnitt 30 minutter på å fylle ut søknad om produksjonstilskudd, så forenklingsarbeidet kan ikke begrunnes med at bonden skal få en enklere hverdag.

15. mars 2015 ble delrapport fra arbeidsgruppa avgitt. Konkret ble det foreslått 6 forenklingstiltak. De viktigste var fjerning av rentestøtte samt enklere forvaltningsmodell for tilskudd til lammeslakt, en endring som ble heftig diskutert under og etter jordbruksforhandlingene. Den endelige rapporten fra forenklingsgruppa kommer i januar 2016.

5.5.2 Økt rekruttering

Rekrutteringsutvalget

Landbruks- og matdepartementet har oppnevnt en arbeidsgruppe som skal se på utfordringer knyttet til rekruttering til landbruket. Therese Rudi er Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin representant i utvalget. De andre medlemmene er Brita Skallerud (Norges Bondelag), Per Manvik (bonde i Vestfold og kommunestyrerepresentant FrP), Tor Jacob Solberg (kåret til Årets unge bonde 2014), Sissel By Ingvaldsen (Oppland Fylkeskommune), Halvor Flatland (direktør Innovasjon Norge, Sogn og Fjordane), Marthe Bay Haugen (Landbruks- og Matdepartementet). Gruppa ledes av Anne Kathrine Slungård, administrerende direktør i Ungt Entreprenørskap.

Mandat:

"Med bakgrunn i identifiserte utfordringer knyttet til rekruttering til landbruket skal gruppen vurdere hvordan det best kan tilrettelegges for å sikre at motivert ungdom vil etablere seg i næringen, både innenfor det tradisjonelle landbruket og innenfor bygdenæringene. Utredningen avgrenses til kun å gjelde rekruttering til primærnæringen. Det gjøres ingen egne vurderinger av skogsektorens rekrutteringsutfordringer i denne utredningen.

Den partsammensatte gruppen skal særskilt se på kompetansebehov, herunder behov og muligheter for å stille kompetansekrav. Gruppen skal videre vurdere hva som er spesielt relevant for rekruttering, samt tiltak som kan bygge stolthet og optimisme om landbruket som næringsvei. Arbeidet skal i hovedsak bygge på eksisterende kunnskap og forskning. Drøftingene skal skje innenfor rammene av gjeldende landbrukspolitikk. Tidligere utredninger om rekruttering har vist at det er geografiske skiller når det gjelder rekrutteringsutfordringer. Det er også langt færre kvinner enn menn som overtar gårdsbruk. Disse elementene må inngå i drøftingen.

Med bakgrunn i identifiserte utfordringer skal arbeidsgruppen foreslå endringer og nye tiltak som kan bidra til økt rekruttering.”

Utvalget har hittil hatt 6 møter, og har blant annet diskutert landbrukets omdømme, behov for kompetansekrav, investerings- og finansieringsbehov, sosiale forhold, familieliv, velferdsordninger og likestilling i landbruket. Utvalget skal levere rapport innen utgangen av 2015.

5.5.3 Landbrukets utfordringer i møte med klimaendringene

Det vart ved jordbrukstingingane 2014 vedteke nedsett ei arbeidsgruppe som skulle sjå på utfordringane landbruket har i høve klimaendringar. Dette kom som eit resultat av samarbeidsavtalen mellom regjeringa og KrF og Venstre. Underteikna vart på vårparten 2015 utpeika av Norsk Bonde- og Småbrukarlag til å møte på vegne av laget.

I tillegg er i gruppa: Erik Eid Hole, utvalsleiar, Nils Bøhn, Skogeigarforbundet, Ane Kismul og Bjørn Gimming, Norges Bondelag, Marius Holm, Zero, Kaia Killingland, KLD, Siril Kvam, FIN, og Frode Lyssandtræ, LMD. Arne Bardalen, NIBIO er utvalssekretær.

Mandatet for klimagruppa er stort, og omfemnande.

«Arbeidsgruppa skal avgi en rapport som vurderer gjeldende norsk klimapolitikk på landbruksområdet opp mot ny kunnskap som fremkommer i FN's klimapanel sin 5. hovedrapport.

Basert på dette skal arbeidsgruppa kartlegge kunnskapsstatus nasjonalt og definere kunnskapshull. Arbeidsgruppa skal også vurdere eventuelle forskningsbehov fremover.

Utredningen skal både omfatte hvilke muligheter klimaendringer vil kunne gi for norsk landbruk, og samtidig hvilke utfordringer som vil måtte håndteres. Arbeidsgruppa skal også vurdere om norsk jordbruk er rustet for å møte eventuelle endringer i forbrukernes etterspørsel etter mat produsert med et lavere klimaavtrykk. Utredningen skal også omfatte opptak i skog og lagring i jord, basert på ny kunnskap fra klimapanelet og nye framskrivinger i Norge. Utredningen skal ha et nasjonalt perspektiv og gjennomføres innenfor målene som er satt for gjeldende norsk landbrukspolitikk.

Økonomisk, administrative og andre vesentlige konsekvenser av forslagene skal så langt mulig, utredes i samsvar med utredningsinstruksen.

Arbeidsgruppa skal avgi sin rapport innen 31.12. 2015. Parallelt med dette arbeidet er det også igangsatt et arbeid med å gjennomgå miljøvirkemidlene under jordbruksavtalen, der virkemidler innenfor avtalen relatert til klimautfordringene skal inngå. Det er derfor nødvendig med kontakt og koordinering mellom disse to gruppene.»

Som medlemene i Norsk Bonde- og Småbrukarlag skjønner, er dette eit heller stort arbeid, og det er allereide søkt om frist ut februar 2016 for å koma med rapport. Som utvalsmedlem registrerer eg at tilnærminga til alle spørsmål og tema er heller akademisk, og truleg vert det ei oppgåve å få folkeleggjort språkbruken. Det er avhalde 2 møte i gruppa, 21. april og 25. juni. Hausten 2015 vert det minst 2 møte som kvart varer over 2 møtedagar.

Allereide har debatten vore innom drøvtyggjarane sin uheldige effekt på totale klimautslepp, der landbruket står for opp mot 10% av desse. Denne debatten har også vore i ulike aviser sommaren 2015, og viser oss at kunnskapsnivået, og kanskje motiva ikkje alltid er slik som me skulle ynskt. Det fossilfrie landbruket innan 30 år har også vore framme. At Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil påpeika korleis produksjonsmåtene av mat verkar inn på klimautsleppa i landbruket synest klart.

At me også vil peika på korleis klimautslepp frå norsk landbruk og gjeldande landbrukspolitikk truleg ikkje harmonerer, vil og påpeikast. I klimadebatten ser det ut for at transport får mindre skuld for klimautslepp. Då vert det som Trygve Refsdal skriv i Dag og Tid, august 2015: Folket på sin ovale helgetur til New York, spør etter veganmat for ikkje å lasta miljøet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vonar å kunna vera med på eit arbeid som kan brukast til noko nyttig i arbeidet med å minska klimautsleppa frå landbruket.

5.5.4 Helhetlig gjennomgang av miljøvirkemidler i jordbruksavtalen

En partssammensatt arbeidsgruppe utredet til jordbruksoppgjøret 2015 virkemidlene i miljøprogrammene i jordbruket med sikte på å oppnå bedre måloppnåelse for miljø, forenklinger for næring og forvaltning, reduksjon i antall støtteordninger og økt formåls effektivitet ved virkemiddelbruken. Gruppas arbeid ble lagt fram 23. februar 2015. Fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltok Annette Jørstad, fylkessekretær i Oppland BS, og Olaf Godli, NBS-sekretariatet.

Sentrale rammebetingelser for og utviklingen av gjeldende miljøvirkemidler henger blant annet sammen med naturgitte forhold som ulikt klima og topografi, teknologiske forhold som innsatsvarer og maskiner, og politiske forhold som kanaliseringspolitikken, internasjonale handels- og miljøforpliktelser og sektoransvar for miljø

Rapporten gir en omfattende beskrivelse av gjeldende miljømål, miljøtilstand, status for måloppnåelse og virkemiddelbruk etter inndelingen i miljøtema som gjelder for miljøprogram i jordbruket. Temaene er kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, friluftsliv og tilgjengelighet, avrenning til vassdrag og kyst, plantevernmidler og utslipp til luft.

Det kan være krevende å beskrive miljøtilstanden for temaene. Gjennomgangen viser at det er sammenhenger mellom flere av miljøtemaene og at det er utfordringer knyttet til måloppnåelse for alle miljøtema. Flere arter og naturtyper i kulturlandskapet er truet og utviklingen for en del kulturminner er negativ. Hovedutfordringen for måloppnåelse for kulturlandskapsrelaterte tema, blant annet for å hindre gjengroing, er å opprettholde fortsatt drift og skjøtsel som ivaretar de positive miljøverdiene skapt gjennom jordbruksdrift i kombinasjon med naturgitte forhold. Det er et gap mellom dagens tilstand og miljømålet i mange av våre vannforekomster, og ammoniakkutslippene er for høye iht. internasjonale forpliktelser.

Rapporten viser at gjeldende virkemidler i stor grad gjenspeiler avveininger mellom målretting og forenkling, der virkemidlene er ment å utfylle og balansere hverandre. Totalt 4.873 mill. kroner går til jordbruksforetak gjennom miljøprogram i jordbruket (2013-tall).

Gjennomgangen viser at graden av måloppnåelse varierer. Dette betyr ikke nødvendigvis at virkemidlene i jordbruket ikke virker etter hensikten, men at de kan være utilstrekkelige til å oppveie andre drivere som vanskeliggjør måloppnåelse, for eksempel klimaendringer.

Miljøutfordringene i jordbruket er sammensatt og virkemidlene fungerer ikke isolert, men i sammenheng ved at de bygger på, utfyller og balanserer hverandre. Samtidig viser gjennomgangen at det er potensial for å gjøre forenklinger i virkemidlene og redusere antall ordninger. Det er også potensial for økt målretting. Det pekes i denne sammenheng på at virkemidlene for vannmiljø og utslipp til luft ikke er gode nok i dag.

Representantene for Norsk Bonde- og Småbrukarlag hadde som ambisjon å bidra til forenkling av virkemidlene og økt målretting der det er mulig og også økte miljøeffekter av virkemidlene. Utfordringen er imidlertid at mange av virkemidlene har vært/er konstruert for å løse både produksjonsmessige og geografiske forhold og at en endring av ett virkemiddel raskt ville kreve endringer i et annet for å kompensere for evt. uheldige effekter/tilpassninger.

Ett eksempel kan være areal- og kulturlandskapstilskuddet. Dette (disse) tilskuddet ble i sin tid utviklet som et inntektstilskudd for jordbruket og som fortsatt er et svært viktig inntektsdannende og inntektsutjevne tilskudd. Over tid har det blitt utviklet noen miljøkrav som må tilfredsstilles for at søker skal kunne få dette tilskuddet samtidig som tilskuddet har blitt plassert inn i et «miljøprogram» for å tilfredsstille krav i WTO-systemet. Sett utenfra framstår derfor dette tilskuddet som noe annet i dag enn da det i sin tid ble utviklet. Miljøkravene er ikke spesielt vanskelige å oppfylle og for de aller fleste vil derfor dette tilskuddet fortsatt i stor grad være et inntektstilskudd. Enkelte hevder at kravene for å motta tilskuddet burde skjerpes inn. En slik endring i kriteriene for å kunne motta tilskudd ville kunne få betydelig effekt på inntektsdannelsen i jordbruket og for utjevningen mellom produksjoner, bruksstørrelser og geografisk beliggenhet. Slike endringer har Norsk Bonde- og Småbrukarlag advart mot i arbeidsgruppa.

Arbeidsgruppas anbefalinger etter denne gjennomgangen har derfor heller ikke foreslått omfattende endringer i virkemidlene uten at dette blir konsekvensvurdert nøye. Gruppa anbefalte to løsninger, en på kort og en på lang sikt.

Prinsippene som ble lagt til grunn for arbeidsgruppens anbefalinger var/er å målrette virkemidler dit behovet er størst, basert på prinsipper om kunnskapsbasert forvaltning, å avvikle eller målrette virkemidler med svak måloppnåelse, effektivitet eller oppslutning, en helhetlig tilnærming, samt å forenkle virkemiddelsystemet og bedre oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåer.

På bakgrunn av dette foreslo arbeidsgruppen følgende endringer på kort sikt:

- Samordne enkelte regionale beitetilskudd med nasjonale beitetilskudd og samordne tilskudd til bevaringsverdige storferaser med regionale tilskudd til bevaringsverdige husdyrraser slik at det etableres nasjonale ordninger.
- Avvikle regionale tilskudd til lett høstharving, tilskudd til utsatt omlegging av eng, tilskudd til jordarbeidingstiltak på areal i lavere erosjonsklasser innen nedbørsfelt der vassdraget ikke er sårbart og tilskudd til stubb i områder med jordtap.
- Evaluere AK-tilskuddet med sikte på å få bedre kunnskap om miljøeffekten av ordningen.
- Vurdere muligheten for å samordne regionale tilskudd til bratt areal med AK-tilskuddet.

- Vurdere virkemidler for bedre utnyttelse av næringsressurser/helhetlige løsninger for utslipp til luft og vann.
- For tilskudd og satsinger der både KLD og LMD gir støtte, forslår arbeidsgruppen å avvike tilskudd til fredete bygninger, slå sammen Verdensarvsatsingen og Utvalgte kulturlandskap i jordbruket, samt å jobbe videre med å samordne søknadsprosesser.

Arbeidsgruppen vurderte fire alternative modeller for endring av virkemiddelsystemet for miljø på lengre sikt: a) Forvaltningsmessig sentralisering, især for tilskudd innen RMP, b) Sentralisering av tilskudd til enkelte formål under RMP og samordning med SMIL, c) Økt bruk av miljøvilkår og andre forpliktende løsninger som miljøavtaler, d) Valgfrihet gjennom en meny.

Flertallet i arbeidsgruppen (alle utenom representanten fra KLD) anbefalte å arbeide videre med alternativ b) dvs. å videreutvikle gjeldende virkemiddelsystem fra tre til to forvaltningsnivå. Mindretallet, KLD, mente at alt. c kunne være en løsning.

Forhandlingsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter flertallet i arbeidsgruppa med å utvikle og implementere deler av alternativ b. Ordninger innen RMP som er treffsikre innen fylkene består som nå.

I forbindelse med jordbruksforhandlingene oppsummerte forhandlingsutvalget organisasjonens forslag slik:

- NBS vil ikke støtte forslag om å gå fra 3 til 2 forvaltningsnivå for SMIL
- NBS går inn for å samordne enkelte regionale beitetilskudd med nasjonale beitetilskudd og samordne tilskudd til bevaringsverdige storferaser med regionale tilskudd til bevaringsverdige husdyrraser slik at det etableres nasjonale ordninger.
- NBS går inn for å avvike regionale tilskudd til lett høstharving, tilskudd til utsatt omlegging av eng, tilskudd til jordarbeidingstiltak på areal i lavere erosjonsklasser innen nedbørsfelt der vassdraget ikke er sårbart og tilskudd til stubb i åker med jordtap.
- NBS vil evaluere AK-tilskuddet med sikte på å få bedre kunnskap om miljøeffekten av ordningen.
- NBS vil ikke samordne regionale tilskudd til bratt areal med AK-tilskuddet. Virkningen av en slik samordning kan bli dramatisk negativ for de områder der ordningen er treffsikker.
- NBS mener vi må få virkemidler for bedre utnyttelse av næringsressurser/ helhetlige løsninger for utslipp til luft og vann.
- NBS vil ikke avvike tilskudd til fredede bygninger
- NBS støtter forslaget om å slå sammen forvaltningen av Verdensarvområdene og Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. NBS mener det er naturlig at Klima- og miljødepartementet øker sitt økonomiske ansvar for ordningene.

5.5.5 Forvaltningsregimet for produksjonstilskudd og avløsertilskudd

Ved jordbruksoppgjøret 2014 ble det bestemt at det skal utvikles et nytt fagsystem for produksjonstilskuddene (PT) og avløsertilskuddet (AVL). Bestemmelsen var basert på en utredning som Landbruksdirektoratet hadde foretatt i forkant av forhandlingene i fjor.

Til forhandlingene i 2015 fikk Landbruksdirektoratet i oppdrag å utrede:

- Handtering av de budsjett-/likviditetsmessige effektene av en evt. omlegging til en søknadsomgang pr. år
- Grad av samordning med RMP og evt. bruk av kart i forvaltningsmodellen
- Valg av tidspunkt for registrering av dyretall/areal og søknad om tilskudd

Faglagene har ikke vært direkte involvert i dette arbeidet gjennom arbeidsgrupper, referansegrupper eller lignende, men har gitt innspill på egne møter.

Landbruksdirektoratets foreslo en overgang til en søknadsomgang pr. år. Dette ble begrunnet med forvaltningsmessig effektivisering, noe enklere for de som søker tilskudd samt reduserte kostnader til utvikling og drift av det nye fagsystemet.

Landbruksdirektoratet anbefalte en løsning med registreringsdato 31.07, søknadsdato 20.08 og utbetaling i januar/februar året etter. Et ankepunkt mot en slik modell vil være at en registreringsdato vil forsterke telledatoproblematikken for husdyr. Dette kan i noen grad motvirkes med å operere med to telledatoer, f.eks. 01.01 og 31.07, men bare en søknadsdato. I forhold til budsjett-/likviditetsmessige utfordringer vil en løsning med utbetaling i første halvår etter søknadsåret ikke medføre spesielle problemer i innføringsåret. Forhandlingsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet ikke dette forslaget ved årets jordbruksforhandlinger

Landbruksdirektoratet vurderte videre to modeller for mulig samordning mellom RMP og de ordinære produksjonstilskuddene, en modell med videreføring av RMP og med mulighet for overføring av enkelte ordninger under RMP tilbake til sentrale ordninger og en annen modell som i praksis vil avvikle RMP og legge alt tilbake som sentrale ordninger. Forhandlingsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet en videreføring av RMP og med muligheter for å gjøre evt. endringer i tiltaksstrukturen under RMP med tanke på tilbakeføring til sentralt nivå.

Landbruksdirektoratet konkluderte endelig med at det vil være mulig å utnytte moderne kartverk i fagsystemet for utmåling av tilskudd og kontroll. Forhandlingsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet et slikt forslag.

5.5.6 Tilskudd til sykepengeordningen for jordbruket

Sykepengeordningen jordbruket har av Landbruksdirektoratet vært utredet mht. om ordningen kan avvikles, herunder om jordbrukere kan benytte seg av NAVs forsikringstilbud og om vilkårene for hvem som kommer inn under ordningen er hensiktsmessige. En avvikling vil i utgangspunktet medføre en reduksjon i sykepenger på 35%, men for majoriteten vil bortfallet bli kompensert med en tilsvarende økning i tilskudd til avløsning ved sykdom.

Landbruksdirektoratet anbefalte at ordningen videreføres, fordi en avvikling ikke vil føre til en forvaltningsmessig forenkling, og fordi en avvikling vil påføre brukere med liten produksjon et inntektstap ved sykdom.

Forhandlingsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag foreslo at ordningen med dekking av sykepenger i forbindelse med sjukmelding av aktive bønder over jordbruksavtalen videreføres for 2016 med en bevilgning på 88,0 mill. kroner.

5.5.7 Omsetningsregioner for mjølkekvoter

I jordbruksoppgjøret 2014 ble det bestemt at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som skulle se på produksjonsregionene for kumelkkvoter i kvoteordningen for melk. I mandatet ble det presisert at arbeidsgruppen skulle foreslå alternative inndelinger i produksjonsregioner, og vurdere disse ut fra hensynet til kostnadseffektiv matproduksjon, landbruk over hele landet og utviklingsmuligheter for produsenter i alle regioner. Norsk Bonde- og Småbrukarlag var representert med Einar Meisfjord fra NBS-sekretariatet.

Arbeidsgruppen skulle også vurdere mulige effekter og konsekvenser knyttet til markedet for kvote, den geografiske fordelingen av kumelkproduksjon, antall bruk, struktur, sysselsetting, annen primærproduksjon, areal i drift og bosetting i distrikter.

Arbeidsgruppen vurderte tre alternative regioninndelinger:

- Alternativ A: Tre regioner
- Alternativ B: Fem regioner
- Alternativ C: Ni regioner

Innenfor dagens produksjonsregioner er det en tendens til at melkeproduksjonen konsentreres i enkelte områder. De områdene som tradisjonelt har vært sterke melkeproduksjonsområder har forsterket sitt produksjonsmiljø (mht. volum), mens områder med svakere produksjonsmiljø har blitt ytterligere svekket. En kan imidlertid ikke trekke en ensidig konklusjon om at melkekvotene forflytter seg til de områdene med de beste driftsmessige forutsetningene.

Analysene av alternativene A, B og C viser at færre og større regioner isolert sett vil kunne bidra til at melkeproduksjonen ytterligere konsentreres, noe som i neste omgang vil få negative effekter for arealbruken og målet om landbruk i hele landet. Samtidig vil færre og større regioner medføre flere tilgjengelige kvoter i hver region, og dermed større forutsigbarhet med hensyn til pris og volum.

Analysene viser at det er en del svakheter med dagens inndeling. Det er, og har lenge vært, stor variasjon i tilbud og etterspørsel mellom dagens produksjonsregioner. Dette medfører både at pris på privat omsatt kvote varierer sterkt mellom regionene, og at produsentene i ulike regioner har ulike forutsetninger for å kunne få kjøpt kvote.

Regjeringen har et mål om å øke matproduksjonen i Norge. En viktig forutsetning for dette, vil være å opprettholde den geografiske produksjonsfordelingen, og å opprettholde jordbruksarealet. Det er i denne sammenhengen viktig å sikre at vi fortsatt har melkeproduksjon i alle deler av landet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har hele tiden støttet en slik politikk.

Omfanget av forflytning, og konsentrasjon av melkeproduksjonen er særlig avhengig av de økonomiske drivkreftene og virkemidlene i landbruket. Innretningen av de økonomiske virkemidlene har større betydning for å opprettholde den geografiske produksjonsfordelingen og for å sikre et aktivt landbruk over hele landet, enn inndelingen av produksjonsregionene i seg sjøl. Samtidig vil innretningen av de økonomiske virkemidlene bli enda viktigere for å sikre et landbruk over hele landet, dersom en velger å innføre færre og større produksjonsregioner.

Forhandlingsutvalget i Norsk Bonde- og Småbrukarlag ønsket i forbindelse med årets jordbruksforhandlinger å beholde dagens inndeling av produksjonsregionene. Forhandlingsutvalget var videre klar på at en eventuell reduksjon i antall produksjonsregioner måtte medføre en styrking av distrikts- og strukturvirkemidlene i landbrukspolitikken for å sikre en videreføring av melkeproduksjonen over hele landet, og for å forhindre at melkeproduksjonen rekanaliseres til kornområdene.

5.6 Sentrale høringer i perioden

5.6.1 Høring faggrunnlag for ulv, ulvesonen og bestandsmål for ulv.

I sitt svarbrev av 15.12.2014 til Miljødepartementet skriver NBS bl.a:

«Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag viser til sitt prinsippprogram som ble revidert og vedtatt i 2008, hvor det slås fast at organisasjonen skal arbeide for at det ikke skal være ynglende ulv i Norge. Erfaringene fra dagens ulvesone viser at ulv og beitedyr ikke er forenlige i samme område. Ulven har også hatt negative konsekvenser for utøvelsen av jakt, fiske og annet friluftsliv, og generelt forringet livskvaliteten til mange som bor innenfor ulvesonen.

Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at belastningen som beitebrukere og andre brukere av skog og utmark har opplevd innenfor ulvesonen har vært uforholdsmessig stor, og må opphøre. Denne typen belastning må heller ikke påføres andre som holder til utenfor dagens ulvesone.»

Vårt syn på beitebruk i områder med forekomst av ulv har sitt grunnlag i mange tiårs erfaring med ulv og ulveforvaltning i Norge. I ulvesonen er det meste av utmarka gjort ubrukt for beiting med husdyr. Vi ser også at en voksende bestand medfører streifende ulv over det meste av Sør-Norge, med store, akutte og uforutsigbare tapssituasjoner som resultat.

Ved revisjon/endring i ulveforvaltningen må det gjøres en konsekvensanalyse av hvordan tilstedeværelsen av ulv har virket så langt, for alle relevante områder. Dette gjelder jordbruk, beitebruk, vilt, jakt, friluftsliv og reiseliv i og nær ulvesona.

Når det gjelder tilbakemelding på selve rapporten «Faggrunnlag om bestandsmål for ulv og ulvesone», vil Norsk Bonde- og Småbrukarlag gi sin fulle støtte til denne delen i høringsbrevet fra Norsk Sau og Geit.

5.6.2 Høring – NOU 2014:15 Om norsk pelsdyrhold

I oktober 2013 oppnevnte regjeringen et utvalg på 8 medlemmer som skulle utrede pelsdyrnæringens framtid. Utvalget la fram sin innstilling 15.12.2014. Innstillingen var delt. 5 medlemmer gikk inn for ”bærekraftig utvikling” mens 3 gikk inn for avvikling.

Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag behandlet saken på sitt møte 26.03.2015. og fattet følgende vedtak:

«Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter ikke en styrt avvikling av pelsdyrnæringen i Norge. Norsk Bonde- og Småbrukarlag forutsetter at velferdsutfordringene i pelsdyrnæringen løses, og at Mattilsynet reagerer raskt ved brudd på dyrevelferdslovgivingen.»

5.6.3. Høring – Endring i lov om motorferdsel i utmark

I høringssvaret fra NBS heter det bl.a.

“Departementet foreslår at det gis en viss åpning for kjøring med snøscooter til fornøyelsesformål ved at kommunene gis adgang til å etablere løyper for slik kjøring.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag frykter at lovforslaget vil ha negative konsekvenser for natur, friluftsliv, folkehelse og næringsvirksomhet. Vi etterlyser et bedre kunnskapsgrunnlag om virkningene en slik lovendring vil medføre.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag forventer at regjeringen innhenter og vurderer erfaringer fra de områdene i Norge der fornøyelseskjøring med snøskuter har vært tillatt, og fra land med annen regulering av motorferdsel i naturen, før ny lov ferdigstilles. Regjeringen bes derfor utsette lovforslaget til de kan framlegge nødvendig kunnskap om konsekvensene av endringene, og til etter at stortingsmeldingen om friluftsliv er behandlet. ”

Klima- og miljødepartementet foreslår følgende endring i Fjellova i forbindelse med utlegging av snøscooterløyper i statsallmenning:

§ 12 i Fjellova, nytt tredje ledd:

«Retten til å forby eller redusere all motorferdsel i statsallmenning for andre enn Statskog SF, ligg til fjellstyret. Før fjellstyret tek avgjerd skal Statskog SF og i tilfelle allmenningsstyret ha hatt høve til å kome med fråsegn i saka»

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at utlegging av snøscootertrasé på statsallmenning ikke er en grunnDisponering. Videre mener Norsk Bonde- og Småbrukarlag at det er bedre kompetanse hos fjellstyrene enn hos Statskog når det gjelder å vurdere konsekvenser av å gi tillatelse til motorisert ferdsel på statsallmenning.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter departementets forslag til endring i §12.

5.6.4. Høring – mer effektiv felling av jerv

I NBS sitt høringssvar våren 2015 heter det bl.a.:

Det vises til Klima- og miljødepartementet sitt brev av 20.02.2015 om høring «Forslag til forskriftsendringer for mer effektiv felling av jerv».

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter departementet når de vil legge til rette for en mer effektiv lisensfelling av jerv.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag foreslår at tiltakene ikke bare må gjelde for prosjektene i Sogn, Nordland og Grong, men for hele landet. Dersom det ikke åpnes for dette må det åpnes

for at nye prosjekt i andre områder vil få samme rammebetingelser som de tre nevnte prosjekt. Dette gjelder for alle tre forslagene.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil videre foreslå at lisensfellingsperioden utvides til 28.2.

Kommentar til de enkelte forslagene i høringen:

2. 2. Bruk av kunstig lys ved åtejakt på jerv.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag foreslår at § 29a får denne ordlyd:

«Fast montert kunstig lys kan benyttes ved åtejakt på jerv.»

2.3 Bruk av snøscooter ved uttransportering av åte, åtebu og fangstbås og ved tilsyn med fangstbås

Norsk Bonde- og Småbrukarlag foreslår at § 6a får denne ordlyden:

«Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av snøscooter på vinterføre for utkjøring av jervebåser, åte og åtebuer i forbindelse med felling av jerv samt gi tillatelse til bruk av snøscooter på vinterføre for transport til og fra jervebåser i forbindelse med tilsyn.»

2.4 Kameraovervåking/elektronisk overvåking av fangstbås for jerv.

Departementet ønsker ikke på nåværende tidspunkt å ta stilling til om det åpnes for bruk av kameraovervåking/elektronisk overvåking av fangstbås for jerv.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag foreslår følgende ordlyd i § 34, første ledd:

«Bruker av fangstredskap som fanger viltet levende plikter å føre tilsyn med fangstredskapet minst en gang hvert døgn, kameraovervåking/elektronisk overvåking kan erstatte dette. Ved fangst av villmink, gaupe og jerv skal det minst føres tilsyn hver morgen og kveld, kameraovervåking/elektronisk overvåking kan erstatte dette. Brukeren plikter straks å slippe fri fredet viltart eller viltart som ikke tillates fanget i vedkommende redskap.»

5.6.5 Høring – Forenkling av utmarksforvaltning

I NBS sitt høringssvar til Kommunal- og moderniseringsdep. heter det bl.a.:

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD), i samarbeid med Klima- og miljødepartementet (KLD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD), har nedsatt en faggruppe som har kommet med forslag til tiltak for å forenkle utmarksforvaltningen. Gruppen skulle legge til grunn at:

- Brukerne skal oppleve en vesentlig forenkling i forvaltning og saksbehandling.
- Kommunene skal tildeles større ansvar og myndighet innen utmarksforvaltningen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter disse intensjonene. Forvaltningen av norsk utmark kjennetegnes i dag av en svært fragmentert forvaltning og ikke minst ”sentralstyrt”.

Etter Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin mening er det særlig to forslag i rapporten som ikke vil føre utviklingen i ønsket retning, mht. å tildele kommunene større ansvar og myndighet. Det gjelder organisering, oppnevning og sekretærfunksjonen til utmarksstyrene. Utmarksstyrene skal ta over oppgavene til verneområdestyrene, villreinnemndene og fylkesmennene.

Når Miljødirektoratet skal oppnevne utmarksstyrene, etter forslag fra kommunene, og fylkesmannen skal ha sekretærfunksjonen så er dette det motsatte av intensjonen.

Et annet forslag som flytter oppgaver fra lokalt til statlig nivå og går dermed i motsatt retning av Regjeringens målsetting om styrket lokal/reduert statlig rolle, er flytting av oppgaver fra Fjelloppsynet til SNO. Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter Østlandsforsknings syn på dette presentert på høringskonferansen 10.02.2015

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener det er en svakhet ved rapporten at faggruppa ikke har sett nærmere på forvaltningen av statsgrunn i Nordland og Troms.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er positiv til at kommunene skal ha førstelinjeansvaret i utmarksforvaltningen under forutsetning av at det følger med midler til å administrere dette ansvaret. Dette er for dårlig belyst i rapporten.

5.6.6 Høring – Forskrift om produksjonstilskudd

Regelverket inneholder i dag tre grunnvilkår som alle må være oppfylt før man kan motta de ulike tilskuddene som er omfattet av forskriften. For å motta tilskudd må mottakeren med dagens regelverk være registrert i Enhetsregisteret, drive vanlig jordbruksproduksjon og drive på en eller flere landbrukseiendommer. I forslag til ny forskrift foreslås det å oppheve kravet om tilknytning til landbrukseiendom.

Når det gjelder forslaget om å oppheve kravet om tilknytning til landbrukseiendom som vilkår for å kunne motta tilskudd argumenteres det i høringsbrevet med at det i tilskuddsammenheng har utviklet seg en praksis der man tar utgangspunkt i om produksjonen anses som vanlig heller om den foregår på en typisk landbrukseiendom. Kravet om landbrukseiendom er også oppfylt der jordbruksproduksjonen drives på en utskilt tomt som kun har driftsbygning.

Oppheving av felles formelle eierinteresser som selvstendig grunnlag for å kunne avskjære tilskudd

I forslag til ny forskrift er det foreslått å fjerne kriteriet «felles eierinteresser» som selvstendig grunnlag for å kunne avskjære tilskudd. Forslaget vil innebære at man er kvalifisert for selvstendig tilskudd når man driver separat produksjon i eget foretak.

Bestemmelsen om felles formelle eierinteresser har også vært en avskjæringsregel for foretak som helt eller delvis eies av aksjeselskap eller samvirkeforetak. Unntaket har vært om tilskuddsøker er et aksjeselskap som eier eiendommen der produksjonen har sitt utgangspunkt. I slike tilfeller kan tilskudd utbetales uten hensyn til hvem som er eiere av dette selskapet.

Med det nye regelverket vil det avgjørende punktet være om foretakene reelt sett er i driftsfellesskap med hverandre, og det er i høringsbrevet listet opp en rekke indikatorer på om hvorvidt dette er tilfelle, bl.a. økonomisk sammenblanding, nærhet eiersiden, geografisk

nærhet, felles driftsledelse og driftsmidler m.m. Intensjonen med bestemmelsen om felles eierinteresser er å forhindre at noen henter ut tilskudd de ikke har krav på. Det finnes i dag flere unntak fra denne bestemmelsen, og det fins også eksempler på at folk har organisert driften i foretak som eies av f.eks. mann/kone for å kunne hente ut mer tilskudd enn om driften hadde vært registrert som ett foretak.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at det er viktig å se disse endringsforslagene i sammenheng med hverandre. Opphevingen av disse bestemmelsene vil åpne for at foretak med felles eierinteresser kan drive jordbruksproduksjon på flere steder i landet, uavhengig av om produksjonen foregår på en landbrukseiendom. I slike tilfeller vil det ikke legges til grunn at foretakene drives i reelt driftsfellesskap, og samtlige foretak vil være berettiget til å motta tilskudd. I tillegg åpner endringsforslagene for at det kan utbetales tilskudd til foretak som eies av aksjeselskap.

Sett i sammenheng åpner disse forslagene for en geografisk sentralisering av jordbruksproduksjonene, særlig innenfor det kraftfôrbaserte husdyrholdet, og også en »sentralisering» på eiersiden. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ser på disse endringsforslagene som en del av regjeringens mål om å liberalisere norsk jordbruk. Kombinert med jordbruksoppgjøret 2014, forslag om å fjerne konsesjonslov og boplikt, vil dette få store, irreversible følger for arealbruk, geografisk produksjonsfordeling og eierforhold innen norsk jordbruk.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter derfor ikke at kravet om tilknytning til landbrukseiendom som grunnvilkår for å kunne motta tilskudd fjernes, eller forslaget om å oppheve kriteriet felles formelle eierinteresser som selvstendig grunnlag for å kunne avskjære tilskudd.

Oppheving av kravet om at foretaket må være merverdiavgiftregistrert eller ha hatt en avgiftspliktig omsetning på minimum 20 000 kroner året før søknadstidspunktet

Formålet med dette kravet var å skille reel næringsvirksomhet fra hobbyproduksjon og endringen ble bestemt i jordbruksoppgjøret 2014. For å fortsatt ha en avgrensning, ble bunnfradraget økt fra 3000 kroner til 6000 kroner per foretak.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er positive til å fjerne kravet om at et foretak må ha hatt en avgiftspliktig omsetning på minimum 20 000 kroner året før søknadstidspunktet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil likevel påpeke at det økte bunnfradraget rammer særlig mindre produsenter negativt.

Avvikling av særbestemmelser for samdrifter

For samdrifter har det vært unntak fra bestemmelsen om felles formelle eierinteresser, som gjør at deltakere i samdrifter kan motta produksjonstilskudd for produksjon på egen gård, forutsatt at dette foretaket ikke driver melkeproduksjon og at driften eller foregår adskilt fra samdriftens produksjon. Det andre unntaket gjelder dokumentasjonskravet for avløsertilskudd, som ikke har vært gjeldende for samdrifter.

Som tidligere nevnt, støtter ikke Norsk Bonde- og Småbrukarlag opphevelsen av felles formelle eierinteresser som kriterium for å avskjære tilskudd. Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil derfor videreføre dette regelverket, samt videreføre unntaket som er gjort for samdrifter. Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter heller inne forslaget om å fjerne unntaket for

samdrifter knyttet til avløsertilskudd, slik at også samdrifter må dokumentere utgifter til avløsning for å motta tilskudd.

5.6.7 Høring – Tilskudd til avløsning ved sykdom

I følge gjeldende forskrift skal det gjøres fradrag i tilskuddet til avløsning ved sykdom og fødsel for ytelser fra folketrygden, pensjon, godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste og lønn. Dette skal bare komme til fradrag når summen av disse ytelsene og foretakets dagsats utgjør mer enn den maksimale dagsatsen for ordningen. Disse utmålingsreglene skal flyttes fra forskrift til jordbruksavtalen, men det er ikke foreslått materielle endringer i denne bestemmelsen.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag vil påpeke at denne bestemmelsen medfører at en del brukere som har arbeid utenom gården i liten eller ingen grad får tilskudd til avløser når de blir syke, fordi de får andre ytelser som overstiger den maksimale dagsatsen. Dette innebærer at utgifter knyttet til avløsning ved sykdom i praksis må dekkes av de ytelsene som produsenten får utenom gårdsbruket, noe som bidrar til at disse bøndene mister sosiale goder de ellers ville hatt dersom de ikke hadde hatt arbeid utenom gården.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ber om at denne bestemmelsen fjernes, og at det ikke gjøres fradrag for ytelser fra folketrygden, pensjon, godtgjørelse for tapt arbeidsfortjeneste og lønn. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har for øvrig ingen merknader til høringen.

5.6.8. Høring – forslag om å oppheve konsesjonslov og boplikt

Landbruks- og matdepartementet foreslår i brev av 15.10. 2014 å oppheve lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv., samt å oppheve enkelte bestemmelser i lov 28. juni 1974 nr. 58 om odelsretten og åsetesretten (odelslova) som omhandler boplikt. Konsesjonsplikt og boplikt foreslås opphevet uten å bli erstattet av andre regler.

I sitt høringssvar av 14.01.2015 skriver NBS:

Norsk Bonde- og Småbrukarlag (NBS) går mot regjeringens forslag om å oppheve lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv., samt å oppheve enkelte bestemmelser i lov 28. juni 1974 nr. 58 om odelsretten og åsetesretten (odelslova) som omhandler boplikt.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag går imot dette forslaget og begrunner det i de følgende avsnittene.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at konsesjonsloven har sikret makt- og verdispredning i det norske samfunnet og dermed bidratt til mindre økonomiske og sosiale forskjeller. Det har med den norske konsesjonsloven ikke vært mulig å samle mange eiendommer på en hand og dette har vært et prinsipp som det har vært et politisk flertall for i over 100 år og helt siden debatten om eierskapsrettigheter til norske fossefall pågikk på det sterkeste. Norge har vært og er et land der "mange eier litt" og årsaken til dette er konsesjonsloven og odelsloven. Det er dette regjeringen nå vil endre på og som vi er sterkt uenig i.

NBS mener at det er i samfunnets overordnede interesse å legge til rette for fortsatt familielandbruk, basert på personlig eierskap til arealene. NBS mener at boplikten fortsatt skal bestå, da undersøkelser viser at boplikten medfører økt bosetting i bygdene og økt verdiskaping.

NBS mener vidare at priskontrollen fortsatt skal bestå, dette bidrar til at unge menneske kan komme inn i næringa samtidig som det bidrar til lavere konfliktnivå ved overdragelser innen familien. NBS mener at skattefritak ved salg av landbrukseiendommer bør innføres som virkemiddel. NBS mener at konsesjonslovens bestemmelser er et viktig styringsredskap for å sikre driftsmessige gode løysninger (arrondering, transportavstander etc.)

Dersom hensikten er større verdiskaping gjennom økt frihet til å utnytte gårdens ressurser, kan det oppnås ved tilpasningar i *andre lover* som plan- og bygningsloven, friluftsløven, naturmangfoldsloven etc.

NBS registrerer at det er et svært stort engasjement rundt høringen og at et usedvanlig høyt antall kommuner har ytret seg. Det overveiende flertall av høringsuttalelsene går mot regjeringens forslag. Norsk Bonde- og Småbrukarlag håper høringssvarene blir vektlagt når Landbruks- og matdepartementet skal utforme sine forslag til Stortinget

5.6.9 Høring - Forslag om endring av plantehelseforskrifta - import av planter og formeiringsmateriale av eple og pære

Norsk Bonde og Småbrukarlag har heile tida i prosessen om import av kjernefrukt plantemateriale vore imot ei liberalisering av regelverket til opning av import. Me har i dag eit høgt nivå på plantehelse i Noreg, noko me må vidareføra. Dermed har me og eit lågare forbruk av plantevernmidlar i forhold til fleire EU-land.

Me har i dag ei oppegåande planteskulenæring som kan dekkja behovet for plantematerialar. Sagaplant har i dag gode rutinar på produksjon av reine grunnstammer og kan dekkja behovet. Problemet har vore at fruktdyrkande har vore lite flinke til å ha langsiktige planteplanar, derfor har det vore ei underdekninga av frukttre. Men no under dispensasjonsordninga for import av kjernefrukttre, har fruktdyrkande måtta forholde seg til langsiktige leveringsavtalar. Sjølv om ein legg opp til strenge kontrollrutinar på importmateriale, vil det før eller seinare koma med nye planteskadegjerarar som kan skapa store problem for fruktdyrkinga. På 80 talet vart det opna for ein suppleringsimport av eplegrunnstammer. Med den importen kom det med eplebladgallmygg, eit insekt som me ikkje hadde før i Noreg. Det vart sett i gang eit storstilt sprøyteprogram for å rydde han ut. Etter 10 års kamp gav ein opp. Eplebladgallmyggen har no siste åra blomstra opp og er eit stort problem i nye plantefelt i Hardanger.

I vinter har Mattilsynet hatt ekstra kontroll med importerte plommetregrunnstammer. Dei har no oppdaga ein ny plantesjukdom (*Xanthomonas arboricola pv. pruni*) på grunnstammer frå Holland. Grunnstammene er no vraka, men fruktnæringa kan miste ein årsproduksjon av plommetre. Desse to døme viser kor sårbar fruktnæringa er når ein gjer seg avhengig av import.

Pærebrann er og ein sjukdom me kan få rett inn i fruktdistrikta ved import. Det er brukt ca. 60 mill. i kampen mot pærebrann her i landet, takka vere det, er den kunn oppdaga langs kysten og ikkje kome inn fruktdistrikta.

Mattilsynet sin kost/nytte analyse har ikkje tatt omsyn til konsekvensane ved bortfall av år der ein ikkje får importere frukttrær på grunn av sjukdom eller andre leveringsproblemer. Det tar lang tid å bygge opp att norsk grunnstammeproduksjon og planteskular viss dei vert avvikla. Norske planteskular kan ikkje konkurrera på pris med permanent import og vil derfor trappa ned eigen produksjon.

Me meiner at det er eit mindretal av fruktneringa som står bak ynskje om import. Dei ynskjer billigare trær og nye sortar, men nye sortar som passar for norske forhold er ikkje hyllevare i utlandet. Foredlings- og sortprøvingsarbeidet til Graminor og Bioforsk viser at det er eit tidskrevande arbeid.

Bioforsk, Mattilsynet og Vitenskapskomiteen har heile vegen i prosessen fråråda å opne for import.

Norsk Bonde og Småbrukarlag går imot at det skal verta fast tilgang til import av eple og pære plantemateriale på grunn av plantehelsesikkerheit. Det bør og settast ein sluttdato på dagens dispensasjonsordning som næringa kan innretta seg til.

5.6.10 Høring MRSA

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter forslaget om å innføre en kompensasjonsordning for tap som svineprodusenter påføres som følge av LA-MRSA. Etter vår oppfatning burde det framkommet mye klarere i premissgrunnlaget for forskriften og dermed også i formålsparagrafen i sjølve forskriften, at LA-MRSA først og fremst er en utfordring for humanmedisinen og dermed ikke en utfordring for dyrevelferd og dyrehelse.

Ut fra et slikt perspektiv burde staten tatt et større ansvar for å sikre at sanering for LA-MRSA ikke blir en økonomisk belastning for svineproduksjonen. På den annen side må også jordbruket ta sin del av ansvaret gjennom en mer bevisst holdning til muligheten for å bringe smitte inn i norske besetninger etter besøk i utlandet, ved ansettelse av utenlandsk arbeidskraft fra land med en helt annen sjukdomssatus enn i Norge og ved kjøp/salg av livdyr eller annen utveksling av livdyr mellom besetninger i Norge.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter punktene om at:

- Det kan ved vedtak om sanering grunnet LA-MRSA ytes kompensasjon for produksjonstap som påløper etter 01.05.2014
- Kompensasjon gis ikke for de første 12 månedene etter nedslakting

Når det gjelder utformingen av kompensasjonsordningen kan det se ut som om ordningen har blitt for enkel og standardisert. Det må legges mer arbeid i å utvikle en ordning som i større grad tar hensyn til at det økonomiske resultatet varierer ganske mye mellom ulike produsenter som driver samme type produksjon. En noe mindre grovmasket kompensasjonsordning vil sikre større tilslutning fra og større forståelse hos svineprodusentene ved at de får en kompensasjon som ikke avviker mye fra det faktiske tapet.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter også punktene om at:

- Ved gjentatt smitte kan det ytes kompensasjon fra første dag etter nedslakting
- Månedlig kompensasjon kan innvilges ved pålagt oppholdsperiode av driften

Sjøl en noe mer finmasket ordning vil likevel kunne være enkel, forutsigbar og bidra til å lette likviditetsutfordringer for produsentene i og med at standardiserte kompensasjonssatser muliggjør tidlig utbetaling. Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener for øvrig at overholdelse av konsesjonsregelverket for denne produksjonen må være en forutsetning for å få kompensasjon for produksjonstap etter pålegg om nedslakting.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag viser til at Norge historisk sett har hatt en svært god status mht. LA-MSA og andre tilfeller av antibiotikaresistens i husdyrholdet. Det må legges stor vekt på å holde den norske svinepopulasjonene fri for denne smitten. Dette må løses i samarbeid mellom næringen og myndighetene. En noe mer finmasket ordning vil bidra til det.

5.6.11 GMO – diverse søknader om produksjon/omsetning

Også i det siste arbeidsåret har det kommet inn høringsforslag vedrørende import/omsetning av genmodifiserte planter som soya/bomull. Genmodifiseringen har i de aller fleste tilfeller hatt som formål å gjøre plantene resistente mot visse plantevernmidler.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er med i nettverket som arbeider med denne problematikken og er med på de felles høringssvarene som avgis. Svarene formidler en svært restriktiv holdning til å omsette slike planter i Norge.

5.6.12 Høring – Forslag til endringer i forskrift om regulering av svine- og fjørfeproduksjon

I regjeringsplattformen heter det blant annet at «kvotebegrensninger og konsesjonsgrenser som hindrer utnyttelse av kapasitet i enkeltbruk og samdrifter må i størst mulig grad oppheves. Takene for maksimal produksjon heves først. Disse endringene må skje gradvis.»

Grensen for konsesjonsfri produksjon foreslås derfor endret til 280.000 slaktede og omsatte slaktekylling per år og 60.000 slaktede og omsatte kalkuner per år.

Lov om regulering av svine- og fjørfeproduksjonen ble vedtatt i 2004. I Ot.prp. nr. 94 (2002 – 2003) slås det fast at det er stordriftsfordeler i det kraftfôrbaserte husdyrholdet, og at en uten konsesjonsregulering måtte regne med at produksjonen ville bli samlet på få og store enheter. Lovens formål er å opprettholde en differensiert bruksstruktur gjennom å fordele de kraftfôrbaserte husdyrproduksjonene ved å regulere produksjonsomfanget hos den enkelte produsent.

Grensen for konsesjonsfri produksjon av slaktekylling ble hevet senest for mindre enn to år siden, fra 120.000 til 140.000 slaktede og omsatte dyr. I 2013 var det knapt 600 bedrifter med slaktekylling i Norge, og gjennomsnittlig antall slakt var om lag 100.000 dyr per bedrift. Slik sett er produksjonen av slaktekylling allerede preget av få og, sett i forhold til gjeldende grense for konsesjonsfri produksjon, relativt store enheter. Produksjonen er kontraktbasert, og konsentrert i noen få deler av landet. En ytterligere heving av grensen for konsesjonsfri produksjon vil bidra til ytterligere å konsentrere produksjonen på større og færre enheter.

Det har over tid vært en sterk produktivitetsutvikling i slaktekyllingproduksjonen. Dette er særlig knyttet til avlsmateriale og fôrutnyttelse. Med tanke på at grensen for konsesjonsfri

produksjon ble hevet for to år siden, og at mange produsenter har ledig kapasitet i sine anlegg, er det etter vårt syn lite som taler for at det er nødvendig å heve grensen ytterligere. Ved at dagens grenser foreslås doblet, kan også størrelsen på hvert innsett doubles. Når flokkstørrelsen økes, økes også smittefaren i flokken. Konsekvensene av smitte blir større i store flokker enn i små. På bakgrunn av dette er grunn til å anta at dyrehelsa vil bli svekket og medisinbruken økt med dette forslaget.

Avslutningsvis vil vi peke på at det i samarbeidsavtalen mellom regjeringen, Venstre og Kristelig Folkeparti heter at det skal legges vekt på forutsigbarhet i landbrukspolitikken. Norsk Bonde- og Småbrukarlag kan ikke se at det å doble grensen for konsesjonsfri produksjon av slaktekylling bidrar til å styrke forutsigbarheten. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ber derfor om at grensene holdes på dagens nivå.

5.6.13 Høring – Forslag til endringer i lov om Innovasjon Norge

Høringen går i korte trekk ut på at Nærings- og fiskeridepartementet ønsker å endre eier- og styringsstrukturen i Innovasjon Norge, og å fjerne bestemmelsen om at Innovasjon Norge skal ha regionale styrever som bemyndiges av hovedstyret og administrerende direktør.

Innovasjon Norge har i dag 20 eiere, ett hovedstyre og 15 regionale styrever. Det er regionale styrever i alle fylker, hvorav Oslo, Akershus og Østfold har ett felles styrever, og Aust- og Vest-Agder har ett styrever. Målet med reorganiseringen er å la hovedstyret selv bestemme hvordan Innovasjon Norge skal organiseres. Dette innebærer at det fortsatt er mulig å ha regionale styrever, men at resultatet kan bli færre regionale styrever enn i dag.

Innovasjon Norge forvalter de fylkesvise BU- midlene, midler over jordbruksavtalen til næringsutvikling i landbruket, i form av investeringsstøtte til landbruksbygg, og «nye næringer» med tilknytning til landbrukets ressurser. Disse midlene (om lag 500 millioner kroner) forvaltes av de ulike region-kontorene.

Etter Norsk Bonde- og Småbrukarlag sin oppfatning er det viktig at de fylkesvise BU-midlene forvaltes av folk med lokal/regional tilhørighet, slik at bruken av midlene tilpasses driftsforholdene i de enkelte områdene. De fylkesvise BU- midlene er et viktig virkemiddel for hvordan investeringer i jordbruket og tilknyttede næringer styres, og er av stor betydning for utviklingen av landbruket som helhet.

Ved at bestemmelsen om at Innovasjon Norge skal ha regionale styrever foreslås fjernet, vil den lokale og regionale muligheten til å påvirke egen næringsutvikling bli svekket. Norsk Bonde- og Småbrukarlag ber derfor om at bestemmelsen om at Innovasjon Norge skal ha regionale styrever videreføres, samt at begge faglagene (Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag), som avtaleparter i jordbruksforhandlingene skal være representert i disse styreverne.

5.6.14 Høring – Ny forskrift om reisetilskudd ved veterinærreiser og forskrift om utjevning av kostnader ved forsendelse av sæd og inseminering av storfe og svin

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter arbeidet som er gjort med å gjøre gjeldende regelverk enklere og dessuten bidra til at det ikke ytes dobbeltkompensasjon for samme

inseminasjonsreise fra to ulike aktører. Norsk Bonde -og Småbrukarlag synes videre det er positivt at dyrevelferdsmessige vurderinger blir prioritert opp ved at det ikke lenger skal foretas en skjønsmessig vurdering av reisekostnader i forhold til dyrets antatte verdi.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag er opptatt av at disse tilskuddene blir utformet og forvaltet på en slik måte at de kan bidra til at husdyrhold i distriktene kan videreføres uten høyere kostnader til veterinærbesøk og inseminering enn det bønder i mer sentrale og dyretette områder vil ha. Det er vanskelig å danne seg et nøyaktig bilde av hvilke konsekvenser de foreslåtte endringene vil ha for husdyrholdet i distrikter og med lang avstand mellom de enkelte husdyrbrukene.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener at Landbruksdirektoratets kommentarer til mulige administrative og økonomiske konsekvenser av ordningene er mangelfull. Fra vår side kunne en ønsket seg en bedre presisering av hvilke konsekvenser omleggingen vil få. Av den grunn er det svært viktig at Landbruksdirektoratet foretar en evaluering av ordningen etter et års virketid med tanke på å rette opp evt. uheldige utslag som omleggingen kan få for husdyrbruk i distriktene med lange veterinær- og inseminasjonsreiser

5.7 Utfordringer i dagens dyrehold

5.7.1 Dyrevelferd

Debatten om dyrevelferd for produksjonsdyr i jordbruket pågår kontinuerlig. Det gjelder for eksempel oppstallingsforhold for pelsdyr, dyretetthet i slaktekylling, ulike holdformer for verpehøner eller problemene som oppstår for beitende husdyr i utmark med en økende rovdyrbestand.

En registrerer fortsatt betydelige tap av beitedyr til rovdyr i områder der beitedyr har førsteprioritet og der en bare skal ha begrensede bestander av rovdyr. Forvaltningen av ulvestammen er særlig utfordrende fordi innvandringen av ungulver fra Sverige er økende. Disse dyrene slår seg ikke ned i de områdene der ulv har fått førsteprioritet, men trekker vestover og nordover inn i områder med et stort antall beitedyr i utmark. De siste to-tre årene har dette resultert i betydelige skader og tap av beitedyr i f.eks. Møre og Romsdal, Gudbrandsdalen, i området Stange, Løten, Odal og Eidsvoll, i nedre Buskerud, i Valdres og på Hadeland, i Salten i Nordland osv. Disse angrepene som representerer et betydelig velferdsproblem for beitedyra. I tillegg er det en psykisk utfordring for dyreeierne å handtere en slik situasjon i tillegg til det direkte økonomiske tapet som dette representerer.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har vært en svært aktiv pådriver i flere år for å få endringer i disse uholdbare og uakseptable forholdene både for dyr og mennesker. Dette arbeidet krever tett oppfølging mot politiske myndigheter. Dette arbeidet er videreført i 2015.

Mattilsynet gikk våren 2014 ut med varsel om mulig beitenekt i 2015 for over 20 beitebrukere i Gudbrandsdalen. Felles for beitebrukerne var at de har dyr innenfor forvaltningsområdet/yngeområde for jerv. Mattilsynets varsel om beitenekt var begrunnet ut fra dyrevelferdshensyn for beitedyra. Samtidig så registrerer en at Mattilsynet ikke reagerer på samme måte i tilfeller der det er store tap i beiteprioriterte områder.

Fra 01.01.2014 er unntaket fra kravet om mosjon/beiting for mjølkeku i minimum 8 uker opphevet. Unntaket ble som kjent forlenget med 1 år. Dette kravet har vært kjent i mange år gjennom forskrift om hold av storfe. Det kan se ut som om mange enten har fortrenget at dette kravet ville bli gjort gjeldende fra et visst tidspunkt eller at de har satset på at unntaket ville bli forlenget.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag støtter kravet om mosjon/beiting for mjølkeku, også for kyr i lausdriftsfjøs. Mosjon/beiting er et viktig dyrevelferdsmessig element som også er en naturlig og viktig del av det norske husdyrholdet

5.7.2 Dyresjukdommer

Friskere geiter – sanering av geitebesetninger som tiltak for å bekjempe dyresjukdommer

I løpet av tiden etter jordbruksoppkjøret 2012 er det arbeidet for å få til en forsvarlig gjennomføring og nedtrapping av prosjektet ”Friskere geiter” som har pågått siden 2002. Det har vært et sterkt ønske fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag om å sikre finansiering for slutføring av prosjektet slik at alle geitemjølkeprodusenter kan få sanert sin besetning og dermed løfte helsetilstanden hos norske geiter opp på et høyere nivå. Det må også sikres finansiering til å handtere evt. tilbakefall.

Ved forhandlingene i 2014 gikk Norsk Bonde- og Småbrukarlag inn for å sikre den nødvendige finansiering i 2015. I jordbruksavtalen for 2016 er det ikke avsatt midler.

Fotråte hos sau

Seinvinteren 2008 ble det påvist ondartet fotråte i en sauebesetning i Hallingdal. Siden da har en samlet næring lagt ned et stort arbeid for kartlegge omfanget av sjukdommen i Norge, gi råd/påbud om sanering og andre smitteforbyggende tiltak samt å sørge for økonomisk kompensasjon/erstatning til de dyreeierne som har vært rammet. En kjenner ikke den eksakte årsaken til oppblomstringen av fotråte i Norge, men det er sterke mistanker om ulovlig import av dyr fra andre land i Europa der fotråten er en langt mer vanlig forekommende sjukdom hos klauvdyr. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har siden starten vært representert i styringsgruppen for prosjektet Friskere Føtter.

Styringsgruppen for prosjektet planla allerede for tre år siden at prosjektet skulle avvikles i løpet av 2013. Det var forutsatt at Mattilsynet skulle overta det videre ansvaret for overvåkings- og bekjempingsprogrammet. Norsk Bonde- og Småbrukarlag støttet dette i utgangspunktet og gjør fortsatt det. Det var imidlertid en betydelig skepsis til den forvaltningsstrategien som Mattilsynet hadde varslet at de ville legge seg på. Hovedinnvendingen skyldes det faktum at Mattilsynet i utgangspunktet ikke ville videreføre ordningen med slaktesanering og kompensasjon for de kostnader det ville medføre for den enkelte bonde. Det var grunn for å tru at det kunne bety at enkeltbønder ville velge en saneringsmåte som ikke var effektiv i forhold til målsettingen om full utryddelse av den ondarta varianten.

Prosjektet har derfor blitt ført videre i 2014 og 2015 i regi av Animalia/Helsetjenesten for sau som har hatt ansvaret for prosjektledelsen i perioden fra 2008 i samarbeid med Mattilsynet. Dette har vært mulig fordi prosjektet har fått «beholde» ubrukte prosjektmidler fra tidligere år.

En har dermed kunnet fortsette å kompensere de bønder som har blitt rammet. Det er likevel Mattilsynet som har det formelle ansvaret.

I løpet av det siste året har det blitt påvist noen nye besetninger/tilbakefall i besetninger med tidligere uregistrert fotråte. Det er også registrert smitte over til strofe i Rogaland. Det er en utvikling som må følges nøye og Norsk Bonde- og Småbrukarlag mener det er viktig at Mattilsynet prioriterer nok ressurser til å videreføre det bekjempingsregimet som har vokst fram under prosjektet siden 2008. Dersom det ikke gjøres kan flere års arbeid og betydelige økonomiske ressurser ha vært investert forgjeves.

Andre forhold

I løpet av året er det ikke rapportert om alvorlige utbrudd av andre husdyrsjukdommer som veterinærmyndighetene og næringen ikke har handtert innenfor sitt vanlige apparat. Det er imidlertid dukket opp en annen betydelig utfordring i det norske husdyrholdet, nemlig verifisering av funn av antibiotikaresistente bakterier hos både gris og kylling.

5.7.3 Antibiotikaresistente bakterier

Antibiotikaresistente bakterier hos kylling og mennesker

Et forskningsprosjekt ved Folkehelseinstituttet viste at antibiotikaresistente E. colibakterier som har nært genetisk slektskap med hverandre, forekom både i kyllingkjøtt og hos en meget liten andel mennesker med urinveisinfeksjoner. Riktig varmebehandling dreper bakteriene. Folkehelseinstituttet mener derfor at kylling fortsatt trygt kan spises, så lenge man har god kjøkkenhygiene når man håndterer rått kjøtt ved matlaging.

ESBL er en forkortelse for «extended spectrum betalactamase». Det er en stor gruppe enzymer med ulik evne til å bryte ned bl. a. penicilliner, altså antibiotikum. Forkortelsen ESBL er ikke en spesiell bakterie, men en betegnelse på resistensmekanismer som kan sitte på flere typer bakterier. ESBL-produserende isolater tilhører gjerne bakteriekloner med stort potensial for kolonisering og spredning mellom mennesker. ESBL har trolig kommet inn i norsk fjørfeproduksjon gjennom import av dyr-/avlsmateriale.

Det er funnet bakterier i kylling som er motstandsdyktige mot kinolon-antibiotika. Dette er en type antibiotika som brukes i behandling av veldig syke mennesker, og eventuell resistensutvikling er veldig betenkelig. De antibiotikaresistente bakteriene drepes av varmebehandling allerede fra 60 grader. Det hevdes derfor at resistente bakterier i fjørfeprodukter ikke vil spre seg hvis anbefalte rutiner for hygiene ved matlaging blir fulgt.

Legemidlet Narasin forebygger koksidier (parasitter i fordøyelsessystemet) som gir sykdommen koksidiose hos fjørfe. Narasin har også en viss hemmende effekt på enkelte tarmbakterier. Det spekuleres i om det er en sammenheng mellom narasinbruk og forekomst av antibiotikaresistente bakterier. Debatten rundt narasin går også på om kyllingproduksjonen skal være avhengig av et parasittmiddel som også har antibakteriell effekt og som i enkelte land er klassifisert som et antibiotikum.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag ga tidlig til kjenne skepsis til fortsatt bruk av narasin i kyllingfôret da diskusjonen for alvor blusset opp høsten 2014. I ettertid kan en konstatere at

næringen raskt kom opp med planer for endring av fjørfekjøttproduksjonen ved å vedta utfasing av narasin i løpet av 2016.

Meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA)

Meticillin er et spesial-penicillin beregnet for motstandsdyktige stafylokokker. Det har etter hvert utviklet seg bakteriestammer som også er motstandsdyktige (resistente) mot meticillin. Det er dette som kalles MRSA - *Meticillin Resistent Stafylokokkus Aureus*.

Forekomsten av infeksjoner med meticillinresistente *Staphylococcus aureus* (MRSA) har økt betydelig i de fleste land i de siste 10 årene. Infeksjonene opptrer særlig på sykehus, og de fører til økt sykkelighet, økte kostnader og høyere dødelighet. MRSA sprer seg nå i økende grad også i primærhelsetjenesten. Det er særlig eldre mennesker og mennesker med nedsatt immunforsvar som er utsatte for disse bakteriene.

I de fleste land i Europa og i USA og Japan utgjør infeksjoner med MRSA i dag 30-60% av alle *S. aureus*-infeksjoner. I Nederland og de nordiske landene er imidlertid forekomsten fortsatt lav, vanligvis under 1%, og det er et uttalt ønske i disse landene å holde forekomsten på et slikt lavt nivå.

Mattilsynet har som mål å holde MRSA- bakterien borte fra norske svinebesetninger. I samarbeid med Veterinærinstituttet har Mattilsynet utarbeidet et kartleggingsprogram som undersøker forekomsten av denne bakterien.

Som nevnt under omtalen av høringen om LA-MRSA støtter NBS forslaget om å innføre en kompensasjonsordning for tap som svineprodusenter påføres som følge av LA-MRSA. Dette er først og fremst en utfordring for humanmedisinen og dermed ikke en utfordring for dyrevelferd og dyrehelse. Problemet må løses i samarbeid mellom næringen og myndighetene. Staten må yte kompensasjon for tap, men næringens utøvere må ha en mer bevisst holdning for å unngå å bringe smitte inn via besøk i utlandet, bruk av utenlandsk arbeidskraft og livdyrkjøp. Se pkt. 5.6.10.

5.7.4 Deltakelse i KOORIMP

Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltar sammen med Norges Bondelag, de økonomiske organisasjonene i jordbruket (både samvirkeorganisasjoner og ikke-samvirkebaserte organisasjoner), avlsforeninger og forsikringsbransjen samt Mattilsynet i et arbeid for å kvalitetssikre eventuell import av levende dyr og dyremateriale, sikre en beredskap for håndtering av smittsomme husdyrsjukdommer og diskutere strategiske problemstillinger knyttet til bekjemping av disse.

Alle de deltakende organisasjonene er samlet i en styringsgruppe som møtes 2-3 ganger i året. Den daglige driften er lagt til Animalia som også handler fortløpende forespørsler om import av levende dyr og dyremateriale (sæd, embryo).

6 Organisasjonsarbeid

6.1 Norsk mat- og kulturpris

I samarbeid med Yara har Norsk Bonde- og Småbrukarlag etablert Norsk mat- og kulturpris på 100.000 kroner. Prisen ble første gang delt ut i 2013.

Norsk mat- og kulturpris skal:

- Øke bevisstheten og kunnskapen om det nære forholdet mellom lokalmat og kultur i befolkningen
- Fremme den brede kulturen knyttet til matproduksjon, foredling, tilberedning og måltidsopplevelser
- Stimulere til samarbeid mellom ulike aktører som har interesse for å fremme lokalmat og kultur
- Bidra til at prismottakernes kompetanse blir tilgjengelig for flere
- Øke kvaliteten på lokalmat
- Bidra til nyskaping i skjæringsfeltet mat og kultur

Ved fristens utløp 1. september 2014 var det kommet inn forslag på 15 ulike kandidater, i tillegg til de 33 som kom inn i 2013.

Vinneren av Norsk mat- og kulturpris 2014 ble Fausko skysstasjon ved Knut Fausko og Astrid Sudmann, Hemsedal.

Juryen for prisen består av Svein Kostveit, *tidligere leder Norsk Bonde- og Småbrukarlag*, Ellen Horn, *Teatersjef Riksteatret*, Wenche Andersen, *kokk God Morgen Norge TV2* og Knut Røed, *Markedsdirektør Yara*. John Petter Løvstad har vært sekretær for juryen.

Juryen valgte i 2014 for første gang å dele ut en egen «Så Kornpris» på 25.000 kroner. Prisen gikk til Tjønnås økogård.

6.2 Informasjonsarbeid

Organisasjonens hjemmeside er www.smabrukarlaget.no. Dette er i dag en svært viktig kanal for formidling av nyheter og politiske standpunkt. Hjemmesidene gir i tillegg til formidling av nyheter også god mulighet til å systematisere arbeidet med viktige saker som blant annet jordbruksforhandlingene og ny stortingsmelding om landbruks- og matpolitikken. Hjemmesiden har utviklet seg til å bli en svært viktig kanal for rekruttering av nye medlemmer.

NBS har etablert en egen gruppe på Facebook og har Twitterkonto.

Informasjonsskrivet nett.no sendes til alle lokallagsledere, fylkesledere, fylkessekretærer og styremedlemmer i fylkeslagene samt styret. [Nett.no](http://nett.no) kan en abonnere på, og det kan lastes ned fra våre hjemmesider. Ved siden av hjemmesidene og Bonde og Småbruker, er Nett.no den viktigste informasjonskanalen ut til de tillitsvalgte. Nett.no har kommet ut med 6 nr. i året.

Ved siden av pressemeldinger er direktekontakt mot journalister den mest brukte arbeidsmåten for å formidle nyheter fra organisasjonen.

6.3 Kvinneutvalget

Kvinneprosjektet ble avsluttet med konferansen "Jakten på kvinnebonden" i Oslo i januar 2015, og offentliggjøring av rapporten "Et landbruk uten kvinner" i mars. Tidligere utvalgsleder Hilde Mellum og prosjektleder Margrethe Gaassand førte prosjektet fram til avslutninga.

Kvinneutvalget ser at flere av de utfordringene prosjektet viser til er av kjønnsnøytral art (usikre rammebetingelser, generell økonomi, landbrukspolitikk). Foreløpig har vi sett på den utfordringa som er mest kvinneretta, og vi har valgt å inngå et samarbeid med jordmor Marita Bjøru for å formidle informasjon om forholdsregler og støtteordninger for gravide bønder.

Vi har arbeidet med å få på plass et mandat for utvalget, da dette ikke har eksistert tidligere. Med utgangspunkt i vårt forslag, vedtok landsstyret følgende:

"Kvinneutvalget skal jobbe for å sikre, synliggjøre og utvikle kvinners plass i landbruket og i landbrukets organisasjoner. Konkret betyr dette blant annet at KU gjennom ulike initiativ skal bidra til oppgradering av kunnskap, nettverksbygging og støtte til kvinner som vil bidra innenfor norsk landbruk, produksjon og forbruk av mat."

Kvinneutvalget planlegger følgende arrangement for høsten 2015:

- Konferansen "Urbant landbruk og kreative kvinner", utvalgets markering av Bygdekvinne dagen i Oslo 15. oktober.
- Kvinnekonferansen i Bodø 15. oktober. Denne er initiert av Nord-norsk Landbruksråd og er rettet spesielt mot kvinnelige tillitsvalgte i landbruksorganisasjonene.
- Samlivskonferansen "Å elske en bonde" som holdes i Oslo 10. desember, på initiativ fra KUN - Senter for kunnskap og likestilling

6.4 Ungdomsutvalget

Ungdomsutvalet har dette året ikkje hatt møte, men kommunisert på telefon og e-post.

Leiar i utvalet deltok på eit møte med sentralstyret, for å drøfte årsplanen til ungdomsutvalet.

Ungdomsutvalet har levert innspel til rekrutteringsutvalet, om kompetansekrav og utdanning i landbruket.

Utvalet arrangerte ungdomsseminar i Tromsø 20.-22. mars. Seminaret vart arrangert i samband med Arktisk lokalmatkonferanse som vart arrangert av Nordland BS, Troms BS, og Finnmark BS, og hadde 11 deltakarar frå heile landet.

Leiaren i utvalet skreiv avisinnlegg i samband med jordbruksforhandlingane. Innlegget kom på trykk i Nordlys, og vart helles spreidd på sosiale media.

Utvalet har også vore aktive på sosiale media og delt og kommentert relevante nyhendesaker.

Ungdomsutvalet er i gong med å planlegge eit nasjonalt ungdomsseminar på Vega i 2016, i samarbeid med Vega BS og Nordland BS.

6.5 Hagebruksutvalget

Saker Hagebruksutvalet har jobba med det siste året er følgjande:

Samrådsmøte med fruktnæringa for Hordaland.

3. mars deltok utvalet på samrådsmøte med fruktnæringa på Utne. Åse Våg frå fylkesmannen i Hordaland gjekk i gjennom endringar i BU forskrifta, gjeldande frå 1. jan. 2015, som vil ha betydning for fruktnæringa. Fordelingsnøkkel er endra slik at Hordaland, Sogn og Fjordane og Telemark får lågare andel av midlane. Bruk av BU midlar til rydde- og plantetilskot er no i utgangspunktet gått ut av forskrifta, etter ein glipp av LMD. Det er gjeve disp. ut 2015. Endringa må rettast opp i jordbruksforhandlingane i vår. Andreas Smette frå IN orienterte om bruken av BU midlar i 2014. Fruktnæringa har fått ca. 9,5 mill. kroner i 2014. I 2015 kan dei maks. bruka 6 mill. kroner til rydde- og plantetilskot. Ein var einige om at det framover kun vert brukt midlar til plantetilskot, og ikkje til rydding. Det vil gje tilskot til fleire, slik at IN ikkje må driva hard prioritering mellom søkjarane.

Roald Sørheim orienterte om dei utfordringar Bioforsk Ullensvang kan få ved oppretting av NIBIO.

Norsk Landbruksrådgiving er og under omorganisering. Jan Ove Nes gjekk gjennom kva følgjer det kan få for Hardanger.

Høyringsuttale, import av frukttremateriale.

Det er gjeve uttale i mars til "Forslag om endring av plantehelseforskrifta - import av planter og formeiringsmateriale av eple og pære." Denne saka rundt import av kjernefrukttrær har det vore fleire møte på dei siste åra. Det var gjeve signal om at forslaget til ny forskrift skulle vera klar i april. Den er enno ikkje kome. Eit stort fleirtal av høyringsuttalane går imot ei liberalisering av importvernet på frukttrær. Med dagens statsråd i LMD er det fare for at dagens liberale dispensasjonsordning vert permanent.

Jordbrukskrav frå fruktnæringa.

Me har utforma og sendt inn krav til jordbruksforhandlingane. Det vart inga endring for grøntnæringa i den avtalen Bondelaget inngjekk. Det er viktig å få tak på tilskota. Viss ein ikkje får inn ei tak, bør det innførast trinn på tilskota, og nedtrapping på tilskot over ei viss grense. Med ein statsråd i LMD som er opptatt av prosent, og ikkje kroner, bør botnfrådraget omgjerast til prosenttrekk!

Matmerk.

25. mars var utvalet på møte i faggruppe planter. Tema for møtet var:

KSL-status, Tom Roterud

Ny kommunikasjonsplattform Nyt Norge v / Jan Sverre Nordstad,

Kort orientering om forskingsprosjektet SMARTCROP som bl.a er knytt til integrert plantevern, v / Einar Strand

Opplysningskontoret for frukt og grønt.

Torbjørn Norland er gått inn som fast styremedlem i ”Opplysningskontoret for frukt og grønt”. Der gjer han ein god jobb med å påverka slik at opplysningsmidlane vert brukt når det er norskproduserte varer tilgjengeleg i marknaden.

6.6 Styrets arbeid med strategi- og arbeidsplan

Styret har også det siste året videreført arbeidet en overordnet strategi- og arbeidsplan for organisasjonen.

Det har vært lagt vekt på å få til en plan som både sier noe om organisasjonens hovedsatsingsområder og de mer konkrete underarbeidsområdene med tilhørende strategier. Planen er delt inn i tre hovedarbeidsområder:

- Politikk og samfunn
- Kommunikasjon og samarbeid
- Organisasjon og økonomi

Under disse hovedarbeidsområdene er det definert et ulikt antall strategier for arbeidet som igjen oppfylles gjennom konkrete tiltak og handlinger. Forholdsviss mange av disse tiltakene vil være like fra år til år, for eksempel gjennomføring av jordbruksforhandlingene som er den største enkeltaktiviteten gjennom året, mens andre vil variere alt etter hva som er oppe i tida.

Arbeidet med strategi- og arbeidsplanen er noe av det viktigste arbeidet som styret gjør gjennom året. Det brukes forholdsvis mye tid på å prioritere oppgaver og utarbeide årlige planer samt å følge disse opp gjennom en halvårsgjennomgang. Tilfanget av arbeidsoppgaver er stort og det er viktig å prioritere oppgavene i rett rekkefølge og med rett ressursinnsats. Det vil innebære at enkelte oppgaver også blir prioritert ned eller vekk. Årsmeldingen representerer i så måte en presentasjon av de prioriteringer som styret har foretatt i samråd med sekretariatet i løpet av det siste året.

Mye av arbeidet det siste året har vært preget av jordbruksoppgjøret 2014.

Kommunikasjon mot og formidling av politikk til omverdenen blir et stadig viktigere arbeidsfelt for en organisasjon som Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Det er arbeidet videre med å bruke hjemmesida aktivt som et formidlingsorgan samtidig som en har tatt i bruk sosiale medier i formidlingen av både politiske og faglige saker. Styret har startet opp et prosjekt rundt strategisk ledelse og kommunikasjon. Dette vil prege arbeidet i det neste meldingsåret. Det samme gjelder arbeidet med en gjennomgang av landbrukspolitikken.

Organisasjonsarbeidet har fått et merkbart oppsving i løpet av de siste åra og med et sterkt fokus på medlemsverving, noe som har gitt uttelling. Dette ble videreført i kommende år.

6.7 Bank- og forsikringsavtale

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i lang tid hatt forsikrings samarbeid med Gjensidige. Etter at Gjensidige startet bank, ble det også aktuelt å ta med den delen i avtalen. Etter forhandlinger i 2009 vedtok styret om høsten å inngå ny avtale for 10 år med Gjensidige.

Avtalen kan reforhandles i perioden, og skal gjennomgås senest etter 5 år. Ny avtale gjelder fra 1.1.2010.

Bankavtalen sikrer NBS-medlemmer bedre betingelser enn andre landbrukskunder, på flere typer landbrukslån. Se www.gjensidige.no og klikk på organisasjonsmedlem.

Forsikringsfordeler:

- Økt rabatt: Har medlemmene 3 eller flere forsikringer får de 20 % rabatt på private forsikringer. På driftsrelaterte forsikringer får de med tre eller flere forsikringer, opptil 30 % rabatt. Tidligere var maksimal rabatt 20 %. Utgangspunktet er 20 % rabatt, og så får en 3 % ekstra om en har gjennomgått ”Trygg bonde konseptet”. Veldig mange tilfredsstillende enkelt. I tillegg får medlemmer i Landbrukets HMS-tjeneste ytterligere 4 %, dvs, at en er oppe i 27 % rabatt. På toppen får en 3 % rabatt om en har gjennomgått kurset ”Praktisk HMS arbeid”.
- Har en færre enn 3 forsikringer, får en 16 % rabatt. mot 14 % tidligere. Dette gjelder både private forsikringer og driftsforsikringer.

De økte rabattene betyr at det blir enda gunstigere å ha forsikringene i Gjensidige og være medlem i Småbrukarlaget. En skal være klar over at også ikke-organiserte får en viss rabatt i Gjensidige, om de har mange forsikringer samlet. Det betyr at en ikke kan regne med at en får opp til 30 % billigere forsikring om en melder seg inn i Bonde- og Småbrukarlaget. De uorganiserte kan imidlertid ikke få mer enn 14 % rabatt, noe som gjør at det er betydelige summer å spare på medlemskap uansett.

Bankavtale

Gjennom bankavtalen er medlemmer i NBS sikret de beste betingelser i Gjensidige bank. Medlemmer får en rentefordel både på lån og innskudd. Pr. 5. juli 2015 kunne NBS – medlemmer få fleksilån landbruk innenfor 70% av lånesum på 3,25% nominell rente.

Organisatorisk støtte

Den nye avtalen med Gjensidige inneholder, i likhet med den forrige, en kompensasjon til Norsk Bonde og Småbrukarlag for arbeidet med forsikringsspørsmål. Mye av denne videreføres til fylkeslagene ut i fra hvor mange medlemmer i hvert fylke som har kundeforhold til Gjensidige. I tillegg gis det støtte til møter både på fylkes- og lokallags plan.

6.8 Rådgiving i forsikring, bank, økonomi, pensjon m.m.

Svein Løken, Oppland, er engasjert i deltidsstilling for å svare på spørsmål fra medlemmene på disse områdene. Tilbudet er en del av samarbeidsavtalen med Gjensidige Forsikring.

Løken har kontortid to dager i uken, men er stort sett tilgjengelig også utenom disse tidene.

Tilbudet skal først og fremst gi medlemmene et svar på hvordan de kan angripe saken, og hvor de kan få utdypende svar. Enkle spørsmål kan avklares med en gang. Løken har engasjert seg grundigere i noen saker for medlemmer. Dette er medlemmer som er i en svært vanskelig situasjon og som har problemer med å komme videre.

Det siste året har det vært en økning av folk som ikke er medlemmer i NBS som har kontaktet Løken og som vil ha en oversikt over medlemsfordelene med tanke på å melde seg inn.

Løken sitter i det sentrale forsikringsutvalget med Gjensidige, og har i tillegg representert NBS i noen andre arbeidsgrupper. Han har også bistått med noen høringssaker for NBS.

6.9 Solidaritetsfondet for småbrukere

Det er Oppland Bonde- og Småbrukarlag som vel medlemmer i fondsstyret. Der sit no Elin Rømyhr Haugen frå Vang i Valdres, Håkon Grindstuen frå Fåberg, Oddveig Moen frå Eiker og Olav Randen frå Ål, sistnemnde som leiar. Oppland Bonde- og Småbrukarlag ved Annette Jørstad har sekretærfunksjon i fondet. Det har ikkje kome inn søknader og ikkje vore utbetalingar frå fondet sist år. Fondskapitalen er no i underkant av 40 000 kroner.

6.10 Studiearbeid

Den lokale kursaktiviteten har stor betydning for Norsk Bonde- og Småbrukarlag, både for organisasjonen som helhet og for det enkelte medlem. Gjennom vårt medlemskap i Studieforbundet Natur og Miljø får vi muligheten til å kvalitetssikre denne aktiviteten. Forutsetningen for kurstilskudd er at det foreligger en godkjent studieplan som beskriver innhold og arbeidsmåter for opplæringen.

For å få tilskudd må et kurs være på minimum 8 timer, og minst 3 deltakere må ha fullført kurset for at det skal utbetales tilskudd. Tilskuddsatsene fastsettes årlig, og for 2015 er satsen satt til 90 kroner pr. studietime.

I 2014 ble det delt ut kr 93.750 kr i tilskudd til 63 kurs med tilsammen 360 deltakere. Dette var en nedgang fra 2013 da det ble delt ut 120.800 kroner fordelt på 48 kurs med 460 deltakere.

Kursaktiviteten i 2015 har vært 54 avsluttede kurs med 376 deltakere sålangt. Den mest brukte studieplanen har vært "Foran jordbruksforhandlingene". Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i perioden laget en studieplan: Foran jordbruksforhandlingene 2015. Resten av de gjennomførte kursene har vært i regi av lokallag. Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i alt 31 godkjente studieplaner i sin portefølje hos Studieforbundet.

6.11 Familien Lies legat til fremje av småbruk

Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag er fondsstyre i Th. Eriksen Lies legat til fremme av småbruk. Styret har vedtatt at det ikke kan deles ut fondsmidler om kapitalen er under 500.000 kroner. Fondsstyrer er Ole-Jacob Christensen. Styret gjør endelig vedtak om tildeling fra fondet etter innstilling fra fondsstyrer.

Fondet lyses ikke ut hvert år. I 2010 ble det foretatt tildeling til tre søkere. I 2011 ble fondet ikke utlyst. I 2012 ble det igjen foretatt utlysning av fondet, men det kom ikke inn noen søknader.

Styret har vedtatt å lyse ut på nytt høsten 2015.

6.12 Samarbeidsavtale med Norsk Landbrukssamvirke

Avtalen med Norsk Landbrukssamvirke består av to avtaler. Den første avtalen har som formål å sikre en samordning av/samarbeid om viktige saker som Norsk Bonde- og Småbrukarlag og samvirkeorganisasjonene arbeider med.

Avtalen gir Norsk Bonde- og Småbrukarlag representasjon i styret og rådet for Norsk Landbrukssamvirke mens Norsk Landbrukssamvirke er representert i representantskapet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Avtalen sikrer dessuten Norsk Bonde- og Småbrukarlag deltakelse i de faglig/politiske arbeidsgruppene som drives i regi av Norsk Landbrukssamvirke. Dette gjelder rådgivende utvalg næringspolitikk, rådgivende utvalg kommunikasjon, landbrukets risikogruppe, og rådgivende utvalg for forskningsbasert innovasjon. Dette gir oss innsikt og kompetanse på mange viktige områder som vi ellers ville brukt mye tid og energi på å skaffe oss. Det er spesielt rådgivende utvalg for næringspolitikk som har stor møtefrekvens og med diskusjon av viktige temaer for norsk jordbruk.

Den andre avtalen er utformet med tanke på å forankre et regionalt samarbeid om viktige saker gjennom utvikling av samarbeidsnettverk og møtearenaer mellom samvirket, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag. Denne avtalen sikrer Norsk Bonde- og Småbrukarlag et visst økonomisk bidrag som skal gi organisasjonen mulighet til å delta i dette samarbeidet.

Avtalene som Norsk landbrukssamvirke har med begge faglagene ble fornyet høsten 2011 etter en egen evaluering som medførte en presisering av innholdet i avtalen.

For 2015 vil bidraget fra Norsk landbrukssamvirke til Norsk Bonde- og Småbrukarlag være 494.700 kroner.

Vinteren 2014 ble det satt ned en arbeidsgruppe som skulle vurdere en ny styringsstruktur for Norsk landbrukssamvirke. Målet for vurderingen var bl.a. å slanke styret for NL, som har bestått av i alt 16 personer, og dessuten å utvikle NL til en mer slagkraftig næringspolitisk organisasjon.

Nye vedtekter og ny styringsstruktur ble vedtatt på rådsmøte i Norsk landbrukssamvirke 26. mai 2015. Styret skal heretter bestå av 8 personer. TINE SA, Nortura SA og Norske Felleskjøp SA har faste plasser i styret, det samme gjelder for begge faglagene. De tre siste styreplassene rulleres mellom de øvrige samvirkeorganisasjonene som er medlemmer av Norsk landbrukssamvirke. Rådsmøtet skal erstattes av medlemsmøter som skal avholdes med jevne mellomrom eller når et visst antall av medlemsorganisasjonene krever det.

Formålet med slankingen av styret er å gjøre styret mer operativt mht. å diskutere viktige landbrukspolitiske og næringspolitiske saker.

I beretningsåret har en foreløpig lite erfaring å vise til mht. hvordan den nye styringsstrukturen fungerer. Det er sagt at omorganiseringen også vil kunne få konsekvenser for samarbeidsavtalene som faglag har med Norsk landbrukssamvirke. Foreløpig har Norsk Bonde- og Småbrukarlag ikke mottatt noe mer informasjon om dette.

6.13 Arbeid i valgnemnda

Valgnemnda har det siste arbeidsåret i hovedsak fulgt samme opplegg som i de foregående årene med å finne personer til å ta på seg verv i ulike posisjoner i laget. Nemnda har funnet fram til en arbeidsform og et opplegg som fungerer.

6.14 Aksjonsutvalget

Utvalget har hatt to fysiske møter og utvalget har møtt styret en gang. Utvalget har dessuten hatt tre telefonmøter og hatt betydelig kontakt på mail.

Utvalget har spilt inn diverse enkeltforslag til aksjoner og i tillegg spilt inn forslag av forberedende karakter for å gjøre organisasjonen bedre rusta til å møte presset på deler av norsk jordbruk som vi visste ville komme. Disse tiltaka står på vent og utvalget avventer styrebehandling.

Utvalget er ellers av den mening at det ville vært hensiktsmessig og effektivt i gitte hektiske situasjoner om utvalget kunne disponere et mindre beløp til diverse innkjøp av nødvendig materiell. Dette ville avlaste forhandlingsutvalget og ansatte i en hektisk periode, ikke minst midt oppe i jordbruksforhandlinger, som krever fullt fokus.

6.15 Utmarksutvalget

Utvalget har i året hatt 2 fysiske møter og 11 møter pr telefon. Deltok også i et telefonmøte om rovviltpolitikken med landsstyret/sekretariat og fylkesledere. Det bemerkes at dette er et rådgivende utvalg for landsstyret, utspill fra Utmarksutvalget går gjennom styret.

Arbeidet har vært mye preget av en situasjon med mye streifende ulv på Østlandet, med kommunene Løten i Hedmark og Eidsvoll i Akershus som de mest eksponerte områdene. På ettervinteren ble det krevd uttak av ulv foran beitesesongen. Det ble ikke etterkommet av forvaltningen. Etter at sauen kom på beite og tapene begynte har det vært mange fellingstillatelser og noen uttak av ulv. Oppland har vært mye plaget av tap, særlig til til jerv. Her legges det vedvarende trykk på forvaltningen for å få redusert en jervbestand som er mye høyere enn bestandsmålet.

Fra andre deler av landet har det vært lite henvendelser, og det er ikke meldinger om nye katastrofeområder. Unntak fra dette er Snåsa i Nord-Trøndelag og Saltdal i Nordland, der forvaltningen nå arbeider for omstilling og tilbaketrekning fra tapsutsatte beiteområder.

Øvrige saker til drøfting/behandling i Utmarksutvalget.

- Brev til KMD i samarbeid med Norges Bondelag og Norsk Sau og Geit med spørsmål om rovviltforvaltning i lys av Rovviltforliket, samt anmodning om helhetlig evaluering av rovviltforvaltningen
- Mer effektiv lisensjakt på jerv. Ny prøveordning på høring fra KMD
- Opprop fra ordførere med krav om endringer i rovviltforvaltningen.

- Uttalelse fra fylkesledermøtet 10.06 med krav til endra handtering av tap av beitedyr til ulv.
- Invitasjon til politikere og byråkrater til å delta i beitetilsyn og kadaverleiting.
- Gjentatte søknader og avslag på bruk av plotthund ved jakt på ulv og bjørn.
- Brev til Riksrevisjonen med anmodning om full gjennomgang av rovviltpolitikk/forvaltning (etter vedtak på Landsmøtet 2014).
- Lammeslakttilskuddet.
- Oppfordring til USS-kommunene om å sette rovviltforvaltning på sakskartet.
- Uttalelse fra årsmøtet i Oppland Bonde- og Småbrukarlag: «Vi trenger en beitedyrspolitikk».
- Uttalelse til KMD ang evaluering av ulvesonen.
- Uttalelse fra en rekke organisasjoner om ulveforvaltningen foran varsla sak til Stortinget høst 2015. (Ble anbefalt ikke støttet fordi den ikke ivaretok NBS primærstandpkt om ikke ynglende ulv.)
- Uttalelse fra Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Bondelag og Norsk Sau og Geit: «Vi ønsker en ny forvaltning av ulven i Norge».
- Uttalelse til Styret: «Beitesesong med dårlig prognose».
- Problemer med dokumentasjon av skader, manglende bruk av DNA-analyser

Etter forslag fra Ola Krokann er det drøfta muligheter for å skaffe ekstra midler til intensivt arbeid med rovviltpolitikken fra landbrukets side, og midler til juridisk hjelp for beitebrukere som trenger slik hjelp. Foreløpig arbeider Ola Krokann videre med saken.

Utvalget har sett behovet for en helhetlig rettleiding for lokallag/fylkeslag som kan sette lagene bedre i stand til å håndtere situasjoner og konflikter knyttet til rovdyr. Dette er ikke slutført og må bearbeides videre.

John Petter Løvstad og Terje Nystabakk deltok i møte i Kontaktutvalget for Rovviltsaker på Gardermoen 17. og 18. mars.

På grunn av tapssituasjonen på Østlandet ble det behov for ukentlige møter i Utmarksutvalget over sommeren. Utvalgslederen meldte på dette tidspunkt pass pga manglende kapasitet, og John Petter ledet møtene over sommeren. Merete ledet to møter i hans feriefravær.

Sjøl om NBS har hatt full oppmerksomhet på rovvilt og beitebruk i alle år er det fra flere hold kommet krav om forsterka innsats på disse feltene. Utmarksutvalget ser at forsvar av utmarksbeitene og et nytt forvaltningsregime for rovdyr vil være av de viktigste saksområdene for NBS i mange år framover. Vi har det håp at organisasjonen vil ha kapasitet til å holde trykket for bedre bruk og utnytting av utmarka.

6.16 Organisasjonsutvalget

OU bygger sine aktiviteter ut fra mandatet som ble vedtatt i styret i 2012. Vi har også hatt fokus på å prioritere de saker som vi vurderer som viktigst for organisasjonen. Med begrensede ressurser er vi nødt til å gjøre visse prioriteringer. En styrking av organisasjonen ut fra økonomiske motiver blir derfor viktig.

En organisasjon uten vekst, kompetansebygging og utvikling vil over tid forvitte. OU har derfor lagt vekt tiltak som retter seg inn mot disse områdene. Dette innebærer i praksis at utviklingsarbeid i bred forstand blir viktig. Kompetansebygging knyttet til generell landbrukspolitikk og kunnskap om egen organisasjon har vært viktige temaer. Videre er det arrangert samlinger for fylkenes sekretærer og verveansvarlige - der verving, mediehandtering og økonomi har vært sentrale temaer. I fylkesledersamlinger har også utviklingsarbeid vært en del av programmet. I sum besitter tillitsvalgte og ansatte en solid landbrukskompetanse. Vi har benyttet denne kompetansen i opplæringsøyemed.

Landsmøtet i 2014 vedtok en ny vervekampanje fram til landsmøtet i 2015. Premiering på delestapper gjennom året og premiering av de beste lagene fram til landsmøtet vil stimulere til å ha fokus på og betydningen av godt vervearbeid. Videre vedtok styret å bevilge kr 10.000 til hvert fylkeslag og der midlene skulle gå til verving og kompetansebygging.

Jordbruksoppkjøret i 2015 ga organisasjonen vår et medlemsløft. Vi opplevde at personer i og utenfor landbruket innså nytten av å støtte NBS i deres viktige arbeid for et landbruk som er tilpasset norsk virkelighet. Tilgangen på nye medlemmer har vært større enn på svært lang tid. Det er lagt ned en betydelig innsats fra fylkeslag og lokallag for å fange opp den økte interessen for NBS og hva organisasjonen står for. Likevel må vi innrømme at veksten har vært geografisk skjevfordelt. Det er tydelig at enkelte fylkes- og lokallag har bidratt mer enn andre til den tilveksten vi har i medlemsmassen. OU håper og vil arbeide for at kommende år skal løfte organisasjonen videre i alle deler av landet.

OU har rapporteringsåret hatt 2 fysiske møter og 1 telefonmøte samt at vi har benyttet ulike samlinger godt, dette gjelder særlig fylkesledermøtene hvor utviklingsarbeid har vært tema flere ganger.

7 Internasjonalt arbeid

7.1 Internasjonalt utvalg

NBS er medlem i den internasjonale småbrukerbevegelsen La Via Campesina med til sammen 200 mill. medlemmer over det meste av kloden. 2 fra NBS deltok i årsmøtet i ECVC i mars 2015.

I 2014 besto IU av Stein Brubæk (leder), Elin Bergerud (nestleder), Ilona Drivdal, Jens Erik Furlund og Olav Randen. Fra nyttår gikk Marielle Vink de Roos inn som nestleder i stedet for Elin Bergerud. Bergerud trekte seg fra utvalget på grunn av andre arbeidsoppgaver. Utvalget har hatt 4 fysiske møter i denne perioden, gjerne sammen med at medlemmer i IU har deltatt i representantskaps- eller fylkesledermøter. Marielle sitter også i landsstyret og har ved alle fysiske møter orientert om det internasjonale arbeidet.

Under landsmøtet 2014 arrangerte IU et internasjonalt seminar med innledere fra Tanzania. IU har gjennomført 2 foredrag i lokalag om Den unødvendige sulten, under Landsmøtet og under Globaliseringskonferansen. Under Globaliseringskonferansen (GK) gjennomførte IU det samme internasjonale seminaret som under Landsmøtet. IU har hatt et samarbeidsmøte med Norsk Sosialt Forum (NSF) med tanke på et bedre samarbeide, spesielt i forkant av GK og World Social Forum. Vi har også deltatt i forberedende møter til GK 2016.

IU var representert i seminar om agroøkologi med 2 personer i Galicia, Spania i september 2014 og i Brüssel i mars 2015. (9 utsendinger fra NBS) Også under World Social Forum (WSF) i Tunis 2015 var IU representert med 2.

Alle utgitte nummer av Småbrukaren har hatt artikler som medlemmer i IU har forfattet. IU har også bidratt til flere artikler i nasjonale og lokale aviser. IU har også bidratt med tekst til de innledende kapitler til NBS sitt krav i forbindelse med jordbruksforhandlingene 2015.

IU er representert i et nordisk klimaprojekt som i 2015 har levert oppdragsgiver (Nordisk Råd) sine første rapporter. I forkant av neste fase står IU i samarbeide med Møre og Romsdal Bonde- og Småbrukarlag for et større klimaseminar (august 2015), som har tatt mye arbeide vår og sommer 2015.

IU har plass i den norske FAO-komiteen og har deltatt i et møte våren 2015. IU deltok også i Brüssel i forbindelse med Verdens Småbrukardag 17. april.

IU har holdt seg innenfor sine bevilgninger med et årsbudsjett på 30.000 kroner og prosjektmidler fra Nordisk Klimaprojekt.

7.2 EU-finansiert prosjekt om agroøkologi

Norsk Bonde- og Småbrukarlag har i partnerskap med mange av medlemsorganisasjonene i ECVC deltatt i et to-årig prosjekt om agroøkologi. Prosjektet har bestått av fire store samlinger for representanter for medlemsorganisasjonene, hvorav en i Norge, og av arbeid internt i organisasjonene. Det har vært lagt ned mye arbeid i å klargjøre/definere begrepet

agroøkologi. Prosjektet ble avsluttet sommeren 2015. NBS vil arbeide videre med å bruke agroøkologiske dyrkingsmetoder som motvekt til «klimasmart» landbruk.

8 Prosjekter

8.1 Slipp oss til – ungdom inn i landbruket 2014 – 2015

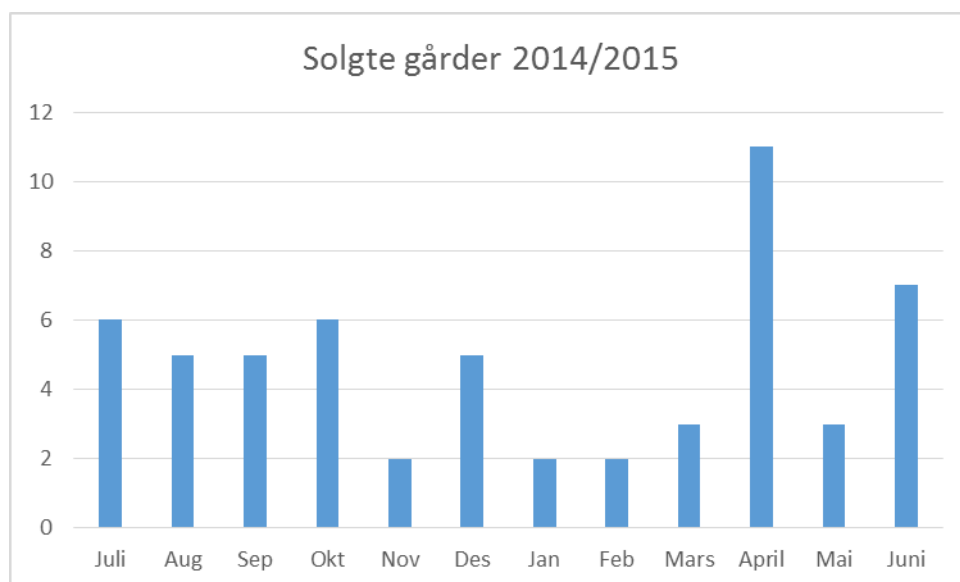
Prosjektet ”Slipp oss til – ungdom inn i landbruket” ble startet i 1998 som et samarbeid mellom Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Bygdeungdomslag og Natur og Ungdom. Målet har hele tiden vært og er fortsatt å øke rekrutteringen til landbruket, bidra til miljøvennlig matproduksjon og styrke bosettingen i distriktene.

Arbeid med å få ledige bruk ut for salg

”Slipp oss til – ungdom inn i landbruket” er et nasjonalt rekrutteringsprosjekt med fylkesvise prosjekter. Prosjektlederne i fylkene jobber aktivt opp mot kommunene for å få kartlagt ubebodde bruk slik at disse kan legges ut for salg. I 2014 - 2015 har vi hatt ett aktivt prosjekt i Hordaland, som foreløpig er avsluttet. Prosjektet i Hordaland ble startet i 2009 og har i løpet av perioden 2009 – 2014 samarbeidet med tre kommuner om kartlegging av ubebodde landbrukseiendommer.

Gardsbruk.no:

Nettsiden www.gardsbruk.no <<http://www.gardsbruk.no>> er den viktigste møteplassen for kjøp, salg og utleie av gardsbruk i Norge og drives av prosjektansvarlig for ”Slipp oss til”. Nettsiden har mellom 15 000 og 20 000 brukere i måneden. Hver måned blir det lagt ut nye gårdsbruk for salg, og det blir også solgt gårdsbruk hver eneste måned. I tillegg er fanen ”ønskes kjøpt” veldig populær. Gardsbruk.no har til enhver tid mellom 60-200 ledige gårdsbruk og ”ønskes kjøpt” annonser. Fra juli 2014 til og med juni 2015 er 57 gårdsbruk solgt eller leid ut som følge av gardsbruk.no.

Gjennom Gardsbruk.no tilbyr «Slipp oss til - ungdom inn i landbruket» materiell til kommuner og enkeltpersoner. «Ei handbok for deg som vil ha gård - bruk for deg» og en handbok for kommunene kalt «Bruk mulighetene! Økt bosetting på ledige gardsbruk». I tillegg til muligheten til å registrere salgsannonser på gardsbruk.no har potensielle kjøpere muligheten til å legge ut annonser for gårder de ønsker å få kjøpt. Denne ordningen ble lagt til i 2009 og i 2014-2015 har det blitt lagt ut mange hundre nye annonser fra folk som er på jakt

etter gård. Det er kommet noen få tilbakemeldinger fra noen av dem som leter etter gård og som har lagt ut annonse under «ønskes kjøpt». Tilbakemeldingen viser at det dessverre kun er noen få som har fått kjøpt eller leid gårdsbruk gjennom annonseringen under ønskes kjøpt. Grunnen til dette er todelt. 1. Det er flere som ønsker å kjøpe gårdsbruk, enn det som ligger for salg. 2. De som ønsker seg gårdsbruk, ofte ønsker dette innenfor en spesiell region, noe som gjør at de ikke er så veldig flyttbare etter hvor det er ledige gårdsbruk.

Sommerleir

Bygdeungdomslagetets landsstevne 19.juli 2014

Prosjektleder stod på stand og delte ut info om «Slipp oss til – ungdom inn i landbruket» og gardsbruk.no. Dette var veldig vellykket og vi har allerede blitt enige om at prosjektleder for «slipp oss til» skal være representert i en større grad på neste års landsstevne.

Natur og Ungdoms sommerleir 28. juli-1. august 2014

På Natur og Ungdom sin sommerleir hadde prosjektleder en egen faggruppe med 11 engasjerte ungdom som ville lære mer om landbruk. Vi besøkte gård i Østfold, fikk besøk av bygdeungdomslaget og lærte om jordbruksoppjøret, foredrag om grønn utdanning osv.

Brev til fylkeskommunene

Den 15. desember ble det sendt ut et brev til alle fylkeskommuner hvor vi ba dem sette fokus på rekruttering. Link: <http://gardsbruk.no/aktuelt/brev-til-fylkeskommunen>

Seminar: Hva skal vi med landbruket?

I forkant av jordbruksforhandlingene i 2015 ble det arrangert en seminarkveld på Kulturhuset i Oslo 21. april, sammen med Sabima, Oikos, Naturvernforbundet, Norges Bondelag og Natur og Ungdom. Seminaret satt fokus på viktige og aktuelle problemstillinger som følge av en sentralisering og industrialisering av landbruket. Det var foredrag om det norske landbruket, antibiotikaresistens, kulturlandskap, rekruttering og bruk av norske vs. importerte ressurser i matproduksjonen. Over 100 personer deltok.

Media

Annonnene på gardsbruk.no vises fram på facebook-siden til prosjektet hver uke, og når ut til over 2000 personer. Stavanger Aftenblad hadde stort oppslag 20. februar om mennesker som flyttet til ledige gårdsbruk, hvor prosjektkoordinator er intervjuet.

Økonomi:

Arbeidet i 2014– 2015 er finansiert av Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Landbruksdepartementet har inngått samarbeidsavtale om Slipp oss til for 2013-2015, og skriver at avtalene vil bli videreført i 2016. Størrelsen på tilskuddet blir avgjort hvert år avhengig av statsbudsjettet.

Det har i denne perioden vært ansatt to prosjektledere

Andrea Sofie Ellingsen Aasvang (tom 31.01.2015)

Gaute Eiterjord (fom 01.02.2015)

8.2 Kvinner, demokrati og deltakelse 2014-2015

Innledning

Kvinner, demokrati og deltakelse er et likestillings- og rekrutteringsprosjekt som startet i 2012 med en ramme på tre år. Prosjektet ble planlagt for å sammenfalle både med feiringen av stemmerettsjubileet og Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt 100-års jubileum i 2013, hvor et av fire fokusområder var likestilling i landbruket. Etter oppstart høsten 2012 fikk prosjektet fornyet støtte til videreføring våren 2013. Prosjektet fikk støtte til en tredje periode i juni 2014. Totalt har prosjektet fått en bevilgning på 1,4 mill. kroner fra sentrale BU-midler og omdømmemidler over jordbruksavtalen.

Prosjektet Kvinner, demokrati og deltakelse har hatt som mål å øke andelen kvinner i landbruket, øke andelen unge jenter og kvinner som kjøper og tar over gardsbruk, øke kunnskapen om virkemidler og tiltak som gjør at kvinner velger landbruket som yrkesveg, og øke bevisstheten om kvinnebønder blant menn og kvinner i næringen, faglagene og i forvaltningen.

Forrige prosjektperiode ble avsluttet i april 2014. Etter at prosjektet fikk nytt tilsagn om tilskudd ble det igjen ansatt ny prosjektleder i 100 prosent stilling, med oppstart fra 15. september. Prosjektet ble avsluttet 15. mars 2015.

Det vises til tidligere årsmeldinger for foregående prosjektperioder.

Prosjektleder Margrethe Gaassand ble ansatt fra og med 15. september 2014 med følgende ansvar:

- Bearbeide og oppsummere resultater fra spørreundersøkelse
- Ferdigstille materiell til bruk i dialogmøter
- Planlegge og gjennomføre oppstart av lokale og regionale kvinnenettverk
- Planlegge og gjennomføre en sentral konferanse vinteren 2015
- Drifte en referansegruppe for prosjektet
- Skrive sluttrapport til LMD fra prosjektet
- Spre informasjon om prosjektet og likestilling i landbruket til relevante aktører

Prosjekt mål

Hovedmålsettingene med prosjektet har vært å bidra til større bevissthet om kvinner i landbruket blant kvinner og menn i næringen, i faglagene og forvaltningen, bidra til å øke kvinneandelen i landbruket, kartlegge kvinners utfordringer og motivasjon, belyse viktige problemstillinger knyttet kvinner og likestilling i landbrukssektoren samt å bidra til å bygge nettverk mellom kvinnelige bønder.

Prosjektaktivitet

Dialogmøter

I siste prosjektfase ble det fokusert på å gjennomføre dialogmøter på Sør- og Vestlandet, dette for å få til en bred geografisk og landsomfattende dekning. Fem dialogmøter av ulik størrelse ble gjennomført.

Alle arrangørene inviterte bredt og det var godt oppmøte ved samtlige arrangement med i gjennomsnitt ca. 20 deltakere pr møte. Lokale inspiratorer/ kvinnelige bønder ble invitert til å holde foredrag om sin virksomhet. Ulike tema som berører kvinner i landbruket ble diskutert. Flere av arrangørene har i etterkant av møtene meldt om at de ønsker å fortsette med slike møter og har engasjert møtedeltakerne i lokale kvinnenettverk.

Nasjonal konferanse 30/1-2015

I januar 2015 arrangerte prosjektet en nasjonal heldagskonferanse under navnet «Jakten på kvinnebonden: hvem skal gi ansikt til kvinner i landbruket?». Rundt 80 påmeldte deltakere møtte, de fleste kvinner med interesse i næringen; og mange av disse kvinnelige bønder.

Både fra forskningssektoren og forvaltningssiden stilte flere sterke innledere. Konferansen satte fokus på kvinnelige bønders framtid og inviterte til politisk debatt om samme tema. Stortingspolitikere fra de fleste partier stilte til politiske innlegg og debatt, det var kun ett parti som ikke forhåndspåmeldte representanter til konferansen.

I etterarbeidet av konferansen har vi fått mange innspill og tilbakemeldinger fra kvinnelige bønder og andre interesserte som har vist interesse for flere arrangementet og arenaer hvor kvinnelige bønder kan komme sammen. I tillegg har flere parti ytret at de vil følge opp tematikken og sette kvinner i landbruket på sin politiske agenda.

Kartlegging/ rapportarbeid

Prosjektets kartleggingsdel ble gjennomført som en spørreundersøkelsen våren 2014 om kvinners motivasjon og utfordringer i landbrukssektoren. Om lag 200 respondenter bidro med sine svar. I tillegg til spørreundersøkelsen ble det samlet inn en andel førstehåndsdata i møter med kvinner, i siste prosjektperiode utgjorde dette i underkant av hundre kvinner i ulike landbruksområder.

En tredje datakilde ble lagt til i kartleggingen ved slutten av prosjektet. En ønsket å finne ut av om svarene som kvinnene i den første spørreundersøkelsen ga, ville korrelere med oppfatninger om likestilling i landbruket i forvaltningen. Denne undersøkelsen ble sendt ut til alle landbrukskontorene i landet, til landbruksavdelingen hos fylkesmannen, til næringsavdelingen hos Fylkesmannen og til Norsk Landbruksrådgivning. Svargraden fra landbrukskontorene var svært høy.

Resultatene fra kartleggingen ble lansert i rapporten «Et landbruk uten kvinner: en kartlegging av årsaker til at ikke flere kvinner velger landbruk som yrkesvei». Rapporten legger fram årsaker som hindrer kvinner i å velge landbruk, i tillegg foreslår den endringer og tiltak som kan bidra til å løfte kvinner inn i landbruket. Forslagene ble lagt fram for politisk ledelse i Landbruks- og matdepartementet på et eget møte i februar 2015.

Profilering og formidling

Prosjektet har arbeidet aktivt med synlighet både i egen organisasjon, i lokale og nasjonale medier og i sosiale medier.

Sosiale medier

Facebookgruppen 'Kvinner i Landbruket' har vært brukt aktivt under hele siste prosjektperiode, både for å informere om prosjektet, men også for å informere om tematikken og for å hente inn informasjon som berører tematikken fra andre aktører i sosiale medier.

Prosjektet har hatt en aktiv twitterprofil (@kvinnebonde). Twitter ble brukt aktivt for å informere om prosjektet, om relevante saker i media og om arrangement. Alle mediene følges opp etter prosjektets slutt av aktive kvinner i landbruket og vi håper det fortsatt vil være aktivitet knyttet sosiale medier.

Tradisjonelle medier

Prosjektet har hatt høy aktivitet i mer tradisjonelle medier. Dette gjelder i første rekke medlemsavisen Bonde- og Småbruker og lagets hjemmeside med kontinuerlige oppdateringer om prosjektets viktigste hendelser.

I tillegg har Nationen og flere ulike regionale aviser samt radio- og tv-kanaler vist stor interesse for prosjektet og kartleggingsrapporten.

I forbindelse med dialogmøtene som har vært arrangert i distriktene har lokale arrangører og lag vært flinke og det har vært journalister til stede på de fleste møtene. Det har vært gode lokale oppslag i avisene, lokalavisene har i tillegg vært flinke til å bruke lokale kvinnelige bønder til å profilere og inspirere til bondeyrket.

Filmprosjekt

Filmprosjektet som startet opp under forrige prosjektperiode har fortsatt inn i ny periode. En 12 minutters inspirasjonsfilm med presentasjon av tre kvinnelige bønder ble levert sommeren 2014 og har blitt hyppig delt i sosiale medier. I tillegg har filmen blitt vist på dialogmøtene og på landsmøtet i NBS høsten 2014. I desember 2014 fikk vi klippet en 3-minutters kortversjon av filmen som har blitt spredt via sosiale medier. Filmene ble også vist under den nasjonale konferansen.

Samarbeid med andre aktører og organisasjoner

I løpet av siste prosjektperiode har aktiviteten hatt hyppig kontakt med andre aktører, både i distriktene og i det mer sentrale organisasjonslandskapet. Prosjektet har hatt en egen referansegruppe med deltakere fra sentrale landbruksorganisasjoner samt forfatteren Astri Brekken. Gruppen har bidratt med innspill og ideer til planlegging av ulike arrangement, til kartlegging og spørreundersøkelser og har hatt stor verdi for utvikling av prosjektet. Hilde Mellum, som var leder av kvinneutvalget fra 2009-2014 og en av initiativtakerne bak prosjektet har hatt ansvar for å følge opp prosjektleder. Hilde og prosjektleder har i perioder arbeidet tett sammen om aktivitetene i prosjektet.

Måloppnåelse

Ved avslutning av prosjektet ble det holdt avsluttende evalueringsmøte i referansegruppen for prosjektet. Det er vanskelig å slå fast eller måle hvor langt prosjektet har nådd i forhold til hovedmålet. Å arbeide med likestilling og holdningsendringer er noe som vanskelig lar seg måle over kort tid. Å endre holdninger, øke kunnskap og bevissthet blant folk, samt å skape politisk vilje for å sette kvinner i landbruket på agendaen må arbeides med over lang tid.

En har grunn for å tro at prosjektet har hatt en god måloppnåelse mht. å bidra til bevisstgjøring om problemstillinger knyttet likestilling i landbruket. Denne antakelsen er basert på flere faktorer; mediernes oppmerksomhet rundt prosjektet, tilbakemeldinger fra dialogmøter, samt aktivitet og tilbakemeldinger via sosiale medier og via direkte kontakt med prosjektet.

En er videre fornøyd med måloppnåelsen mht. kartlegging av tiltak og virkemidler som bidrar til at kvinner velger landbruket. Vi mener at vår rapportering vil kunne være til nytte i rekrutteringssammenheng, men dette krever oppfølging fra mange aktører.

Kvinneandelen i landbruket er fortsatt lav; dette er en problemstilling som må tas videre i organisasjonen, samt at det legges opp til diskusjoner om liknende prosjekter sammen med andre organisasjoner.

Forslag til videre arbeid for å øke kvinneandelen i landbruket

Avslutningsvis vil en presentere noen forslag til tiltak og virkemidler som kan bidra til å nå de overordnede målsettingene med prosjektet:

1. Etablering av kvinnenettverk
2. Forbedre velferdsordningene i landbruket
3. Kompetanse/kunnskap tilpasset kvinners behov og ønsker
4. Fortsatt økonomisk stimulering av likestillingsarbeid i fylkene
5. Etablering av fadder/mentorordning for kvinner på vei inn i landbruket
6. Fortsatt fokus på rekruttering av kvinner til styreverv i organisasjonene
7. Stimulering til utvikling av mindre bruk

I tillegg til ønskelisten over er en overbevist om at det fortsatt er behov for holdningsendrende tiltak i hele næringen. Det er mange som kjenner seg undertrykte, ikke bare som kvinnebønder, men som bønder generelt, og mange uttrykker at deres kunnskap og bidrag til nasjonal matsikkerhet ikke verdsettes. Dette er et felles problem som gjelder både kvinnelige og mannlige bønder, og vi har selv ansvar for å bidra i riktig retning. Det kan likevel tenkes at staten bør iverksette nye holdningskampanjer som ikke bare retter seg mot bønder, men mot samfunnet som en helhet.

8.3 Klimaprojektet "Fra kunnskap til handling" 2014-2015

Bakgrunn

Prosjektet «Fra kunnskap til handling» har hatt som formål å skape interesse og engasjement for å gjennomføre effektive klima- og miljøtiltak i landbruket. Dette har vært gjort gjennom praktisk og målretta informasjonsarbeid ovenfor bønder og andre innenfor landbruket. Prosjektet var en del av 3. prosjektperiode i Nasjonalt utviklingsprogram for klimatiltak i landbruket.

I «Nasjonalt utviklingsprogram for klimatiltak i landbruket» heter det:

" Hovedmålet for Utviklingsprogrammet for klimatiltak er å øke kompetansen om faktiske utslipp av klimagasser fra jordbruket og jordbrukspolitikken innvirkning på utslippene. Videre skal Utviklingsprogrammet legge til rette for gjennomføring og synliggjøring av effektive tiltak for reduksjon. "

I prosjektet har NBS samarbeidet med Natur og Ungdom, Bioforsk Økologisk, Norsk Landbruksrådgivning og Energigården. Prosjektet har pågått i perioden 2011 – 2014. Det er rapportert fra prosjektet i tidligere årsmeldinger og denne rapporten tar primært for seg 2014.

Mål med kunnskapsformidlingen

Prosjektet har lagt stor vekt på at kunnskapen om klimaendringer og tiltak for å redusere klimagassutslipp i landbruket skal formidles på en praktisk rettet måte, primært med tiltak innenfor temaene agronomi og økonomi, utnyttelse av alternative energiformer og energisparing og energiutnyttelse. For de aktuelle tiltakene skulle det lages kost-/nytteanalyser med hensyn både på klimaeffekter og produksjonsøkonomi for bøndene. Dette var viktig for at bøndene skulle se seg tjent med å gjennomføre tiltakene som ble presentert. Kost-/nytteanalysene skulle fremstilles av våre samarbeidspartnere og videreformidles gjennom åpne møter og informasjonsspredning

Samarbeid

Energigården

Klimaprojektet innledet samarbeid med Energigården i 2011. Norsk Bonde- og Småbrukarlag skulle rekruttere 2 vertsbruk i tillegg til de fem som Energigården allerede hadde rekruttert. Disse brukene skulle brukes aktivt av både Energigården og Småbrukarlaget som base for møter som skulle sette praktiske klimatiltak på agendaen. Målsettingen for Energigårdens «klimakuttprosjekt» var å redusere energiforbruket og utslippet av klimagasser med 30 prosent på bruksnivå. Høsten 2012 ble det arrangert et møte på nasjonalt nivå som tok utgangspunkt i ett av vertsbrukene som Norsk Bonde- og Småbrukarlag hadde rekruttert. Dette ble svært vellykket.

Gjennom 2013 og 2014 var det meningen å utvide samarbeidet med Energigården og dette lå også inne i vår søknad/plan om videreføring av prosjektet i 2013 og 2014. Opplegget til Energigården var å rekruttere i alt 50 nye vertsbruk der NBS tok ansvaret for å rekruttere 15 bruk i tillegg til de to som NBS tidligere hadde rekruttert.

Dette lot seg dessverre ikke gjennomføre som planlagt i 2013/2014 fordi arbeidet med å videreutvikle del to av «klimakuttprosjektet» ble sterkt forsinket, og først våren 2014 ble det gitt klarsignal for å rekruttere fem nye vertsbruk i regi av NBS. Oppfølgingen mot disse vertsbrukene har imidlertid heller ikke gått etter planen og dette førte til at NBS ikke fikk brukt gårdene i informasjonsspredning og til møteaktivitet innenfor tidsrammen for vårt prosjekt, slik det var planlagt med.

Natur og Ungdom

Samarbeidet med Natur og Ungdom har gått ut på å skrive en blogg om klima og landbruk. Målsettingen var å nå et ungt publikum, noe som ble oppnådd blant annet ved foredrag fra prosjektleder på årsmøtet til NU, og ved at bloggen har blitt brukt/blir brukt på deres nettsider.

Bioforsk Økologisk

Samarbeidet med Bioforsk Økologisk har omfattet arrangering av markdag på Tingvoll, bruk av fagpersonale derfra som foredragsholdere og fagpersonell ellers i prosjektet. Vi har hatt en god dialog og er godt fornøyde med samarbeidet.

Andre samarbeidspartnere: Telemarksforskning, Norsk landbruksrådgivning, Romerike Landbruksrådgivning Agro Utvikling.

Informasjonsspredning

Sosiale medier

I sosiale medier er det bloggen som blir brukt. Den har vært brukt for å skrive om sammenhengen mellom klima og landbruk og for å få opp interessen blant ungdom som

allerede er interessert i klima. I løpet av perioden har det blitt skrevet 62 innlegg, og mange av disse er også brukt på Natur og ungdom sine nettsider.

Medlemsavisa Bonde og Småbruker

Avisen har vært brukt av prosjektleder til å formidle klimaråd, informasjon om/fra møter som har blitt arrangert og om prosjektet som sådan. Vi har ved tre anledninger i 2014 skrevet i avisa om egne arrangementer. I tillegg har avisen ofte brukt fagpersoner utenfra til å ta opp aktuelle temaer. Her har vi presentert artikler om bla. klimaendringer og norsk frukt, tiltak for å redusere klimagassutslipp fra landbruket og mer skog i fjellet gir varmere klima. Avisen har holdt tematikken rundt klima aktuell og formidlet klimainformasjon.

Oppslag i andre medier

Det har vært større fokus på å nå lokale medier dette året, noe som har gitt god avkastning. Ved de fleste lokal og fylkesmøter har det også vært lokale medier til stede som har skrevet om arrangementet.

Aktiviteter

Målet om møter ble lagt til 10 lokale møter, 9 møter på fylkesnivå, samt et nasjonalt møte og en markdag hvert år. Høsten 2014 ble også Støttekomiteen for Vest-Sahara brukt aktivt, ved at de har kommet på våre klimamøter og holdt foredrag om samarbeidsrapporten «Fosforvarselet» som NBS har vært med på å skrive.

Fylkesmøter

Det har blitt arrangert klimaforedrag for 9 av fylkeslagene i NBS, over 6 møter. De har hatt forskjellig fokus, hvor vi blant annet har brukt kompetanse fra Zero, Norsk landbruksrådgivning og Naturvernforbundet.

Eksempler på foredrag:

- Klimagassutslipp fra jordbruket og løsningene på dette v/Johannes Fjell Hojem, Zero
- Hulderfe og biogass v/Asbjørn Hansen, bonde
- Klima, utfordringer og problemstillinger for Vestlands-jordbruket v/Stein Harald Hjeltnes, Njøs Næringsutvilting.

Lokallagsmøter

Her har de fleste møtene blitt holdt sammen, og det er 8 lokallag som har arrangert møter. To av disse har vært større møter med 3 lokallag sammen og med fosforforedrag i tillegg.

I tillegg har prosjektleder vært med på å arrangere et møte i januar som ikke får støtte av prosjektet økonomisk. Vi har dessverre hatt avlysninger av to møter grunnet sykdom. Vi hadde også økonomi til å ha noen flere enn ti møter, men bla. pga. at landsmøtet i NBS falt midt i perioden hvor vi ønsket å holde møtene, var allerede lokallagene opptatte med forberedelse til dette. I år har vi fått lokallagene til å ta en mer aktiv rolle i å få mediedekning, og dette har fungert bra.

Eksempler på foredrag:

- Klima og landbruk v/Thomas Cottis, Høyskolen i Hedmark
- Praktiske tiltak for å redusere klimagassutslipp v/Martin Kristensen, Energigården.

Markdag med Bioforsk Økologisk

I slutten av mars 2014 ble det holdt markdag med Bioforsk Økologisk, på Tingvoll. Arrangementet ble planlagt og gjennomført som et samarbeid, og fungerte bra. Det møtte opp

i overkant av 20 personer, som representerte både jordbrukssjefer, studenter og bønder. Dagen var delt og besto først av foredrag og så av en rundtur hvor deltakerne fikk sett bioenergiltakene og biogass-anlegget de har på Tingvoll.

Nasjonalt møte

I Stjørdal i oktober 2014 ble det holdt klimaseminar for rundt 70 tillitsvalgte og andre interesserte i forbindelse med landsmøtet til Norsk Bonde- og Småbrukarlag. Seminaret var tredelt, med fokus på grøfting og klimaendringer, storfe og klimagasser og bioenergi. Etter foredragene ble det holdt en spørsmålsrunde som viste at det var mye interesse for å lære mer om driftsmessige endringer som følger av klimaendringer og om tiltak som må settes inn for å motvirke til eller tilpasse seg disse endringene.

Hva har vi lært fra prosjektperioden

Det er flere forhold å trekke fram; det er at det har tatt tid å bli kjent utover i organisasjonen, men at det lønner seg med prosjekter som går over noe tid slik at man blir godt etablert, og dessuten at bønder ønsker seg praktiske tiltak de kan gjøre selv og at det er fornuftig å starte med de tiltakene som også har økonomiske effekter for gården og drifta.

Vi har videre erfart at ved å holde et kontinuerlig fokus på klima i organisasjonen så får vi klimaengasjerte medlemmer. Det, har som sagt, tatt tid å etablere prosjektet, noe vi har sett ved at medlemmene i større grad har fått med seg prosjektet det siste året. Vi har også erfart at det har vært en økning i telefoner om klimatiltak på garden og andre klima-relaterte spørsmål til prosjektleder det siste året.

Vi har lært at møter som viser til direkte tiltak på gårder, gjerne med studieturer til gårder hvor det er gjort tiltak, er møter som bønder ønsker å være med på. Prosjektet har fokusert på de praktiske tiltakene som kan gjøres av bonden selv, og jo mer praktisk kurs og foredrag har vært – jo bedre tilbakemeldinger har vi fått. Bøndene ønsker å ta grep, men har også økonomiske perspektiver. Vi har sett at det er oppslutning rundt de klimatiltakene som også lønner seg økonomisk, og at eksempelvis kurs i energi-effektiv traktorkjøring er av interesse. Slike kurs virker positivt på både klima og økonomi og burde være et fokus for å få bønder interesserte i å innføre tiltak.

Videre utvikling for programmet

Vi mener at intensjonen i programmet har vært god, og fortsatt er svært aktuell for norsk landbruk. Gjennom prosjektet har vi informert mange om klimaendringer, praktiske tiltak og tilpasning. Bøndene selv vil bli møtt med klimaforandringer, og vil bli nødt til å ta grep for å tilpasse seg det fremtidige klimaet, og forandringer i sesong og forutsigbarhet. Dette blir bøndene mer og mer klar over, og tilpassingen til klimaendringer går fra å være en bisetning til å være hovedpoeng for mange.

Bønder trenger informasjon om de tiltakene som kan gjøres på bruksnivå for å redusere klimagassutslippet og energibruken for å skape en fremtidsrettet næring. Det er et ønske om denne kunnskapen som er direkte og rettet mot praktikerne selv. Vi får høre at mye av den generelle informasjonen som kommer ut er for teoretisk og lite relevant for bøndene i deres daglige virke. Gjennomsnittstemperaturen i verden går opp – men hva betyr det for en enkeltbonden i Telemark, og hvordan kan hun senke utslippene sine og tilpasse seg klimaet? Her er det et tomrom som programmet ikke fyller i dag, hvor vi mener en videreutvikling av programmet kan møte utfordringene, og at en større satsing er nødvendig for å få næringen til å ta tak i problematikken og gjøre tiltak selv.

8.4 Grønt Spatak

Natur og Ungdom (NU) og Norsk Bonde- og Småbrukarlag har arrangert Grønt Spatak hvert år siden 1993. Formålet med prosjektet er å tilby utplassering til ungdom som er nysgjerrige på jordbruk, drive opplysningsarbeid rundt praktiske og politiske spørsmål om bærekraft i jordbruket, og bidra til godt samarbeid mellom jordbruksnæringa og miljøbevegelsen.

Henriette Stoltenberg har vært ansatt som prosjektkoordinator i 50 prosent stilling fra november 2014, og har hatt kontorplass hos NU. Koordinator samarbeider med Faggruppa for jordbruk og fisk i NUs sentralstyre.

Det ble satt to hovedmålsetninger for Grønt Spatak 2015:

- Få over 60 unge til å oppleve miljøvennlig norsk jordbruk gjennom Grønt Spatak
- Få over 35 unge til å lære om aktuelle miljøspørsmål i jordbruket på Grønt Spataks Vårsamling (M.a.o. en prosentvis økning av deltakere på seminar)

Begge målene ble nådd. Totalt var det rundt 120 unge som meldte seg på Grønt Spatak. I alle ledd av utplasseringen var det frafall, og tallet på fullførte utplasseringer endte opp på 83. Det er en betydelig økning fra fjorårets 49 deltakere, og fra gjennomsnittet på rundt 50 de siste 10 årene. Noe over halvparten av deltakerne var uten tilknytning til NU. Evalueringen er ikke helt ferdig, men av de 38 som til nå har evaluert sin utplassering, gir 36 svært gode skussmål. I år har vi prøvd å få grunnlag for litt statistikk, og 37 av 38 karakteriserer vertskapet som snille og hyggelige, og gjennomsnittlig gir deltakerne erfaringen terningkast 5.3 av 6. I tillegg kommer fine fortellinger om matopplevelser, kulturopplevelser, mestringsfølelse og ungdommer og bønder som har avtalt å sees igjen til neste år.

38 unge deltok på Grønt Spataks Vårsamling, som ble holdt på historierike Ullershov gård ved Vormsund i Akershus. Det ble lagt ned målrettet arbeid for å promotere denne viktige delen av Grønt Spatak. Deltakernes gode evaluering bekrefter at det ble et givende og hyggelig opphold. Dyktige foredragsholdere fra Spire, SABIMA, Norske Felleskjøp, WWF, Oikos og Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet delte av sin kunnskap om norsk jordbruk og internasjonal solidaritet, beite og kulturlandskapsverdier, jordbruks- og kornpolitikk, rovdyrforvaltning, økologisk landbruk, og hva matjord er - og hvordan den må tas vare på. Vi hadde også praktiske aktiviteter; kompostering, høsting av urter, og bygging av en humlegård.

Strategien for mobilisering av deltakere hadde to hovedsatsinger: å være synlig og god på sosiale medier, og å rekruttere mer gjennom jordbruksrelaterte arrangementer i samarbeid med lokallag og studentlag i Natur og Ungdom.

Arrangementene som ble gjennomført i samarbeid med prosjektkoordinatoren var: økologisk matkurs i Alta, økologisk matkurs i Trondheim, og seminaret "Jordbruk 2015: Hva skjer?" på NMBU. Det var korte foredrag om Grønt Spatak på debatter i Moss og Hamar, og foredrag om Grønt Spatak ble holdt av koordinator på åpne NU-møter i Hamar, Bodø og ved Tønsberg. Koordinator promoterte Grønt Spatak med infobod på to videregående skoler; Bodø Videregående og Oslo by Steinerskole. Regionssekretærene i NU ble fulgt opp på hvordan de skal promotere Grønt Spatak på NUs miljøkampanjer på skoler. Fem tidligere deltakere på Grønt Spatak var aktive ambassadører.

Arbeidet på sosiale medier har siden mars gitt Grønt Spatak en tilhengerskare på 905 personer på facebook. Gjennom aktivt arbeid for å få innlegg delt, kom vår viktigste facebookplakat inn i synsfeltet til 35,3 tusen facebookbrukere, og vi hadde 1,7 tusen klikk på det innlegget. 10 av våre innlegg gjennom våren hadde flere enn 300 klikk på innlegg, og fire hadde over 1400.

Som en del av arbeidet med arrangementer var det et mål å øke fylkesstyrenes eierskap til prosjektet. Natur og Ungdoms Landsstyre vedtok et mål om å bidra til at det i løpet av våren ble holdt minst 5 åpne arrangement og at det ble gjort minst 10 skolebesøk for å rekruttere til Grønt Spatak og informere om Grønt Spataks Vårsamling. Ansvaret for å nå dette målet var ikke tydelig nok, derfor ble dette målet ikke nådd. Man bør ta sikte på å heller få denne typen mål inn i de enkelte fylkesstrategiene.

Avtalen med nettsideutvikler ble brutt i vår, etter over et år med vanskelig samarbeid. Vi ser fram imot å få på plass et bedre samarbeid som gir resultater for mobiliseringen i 2016. Statistikken viser tydelig at mange finner fram til Grønt Spatak på nett, derfor gir det mening å investere i en innbydende presentasjon av prosjektet. Arbeidet som er gjort fra Grønt Spatak og Natur og Ungdom på hvordan vi ønsker å utforme nettsiden har ikke vært forgjeves.

Den gledelig overraskende store påmeldingen bød på noen utfordringer. Koordinator hadde i år igjen mål om å holde på flere av de påmeldte gjennom styrket oppfølging og kontakt. Dette viste seg å bli vanskelig gitt antallet påmeldte. Mobiliseringen av vertskap ble også preget både av arbeidsmengden som kom av mer kommunikasjon med påmeldte, og at det var behov for mer vertskap enn antatt. Mange avtaler ble inngått senere enn optimalt, men alle fikk tilbud om utplassering. Det er påfallende at ingen bønder på Vestlandet meldte seg som vertskap gjennom våren.

Pressearbeidet 2015 gikk godt. Vi hadde 20 tydelige omtaler i trykt presse, og 10 på nett. Respektivt 6 og 2 av disse var knyttet til jordbruksforhandlingene, og 6 var reportasjer om ungdom på utplassering.

Felleskjøpet valgte i år igjen å senke sitt noe bidrag til Grønt Spatak, men likevel var 2015 et år med god økonomi. Vi fikk igjen positivt svar på vår søknad til Miljødirektoratets pott for Konfliktdempende tiltak (rovvilt), hadde midler fra en gave fra Fagforbundet for vårt arbeid for den levende bygda, og søkte i tillegg sommeren 2014 for første gang om midler fra Natur og Rovdyrfondet som forvaltes av WWF. Søknaden ble innvilget, og vi har allerede fått innvilget søknad for 2016.

Grønt Spatak har flere fine samarbeid. Samarbeid med de svenske Fältbiologarnas Grønt Spadtag fortsetter; vi har sendt deltakere på tvers av svenskegrensa. Natur og Ungdom har i år igjen hatt samarbeid med Norske Felleskjøp om skolering på jordbrukspolitikk. Grønt Spatak har også fått henvendelser fra organisasjoner som driver med internasjonal utveksling og hjulpet til med å finne vertskap til unge fra Latin-Amerika. Grønt Spatak bidrar i år som i fjor høst på Oikos arrangement under Økouka i Oslo. Koordinator har etter seminar i vår vært del av et nettverk for formidling av kunnskap om matjord.

Totalt sett var årets gjennomføring av Grønt Spatak en suksess. Prosjektkoordinator og ledelsen i Natur og Ungdom ser at arbeidsmengden som ble lagt ned i prosjektet gir gode resultater, og sikter derfor mot å legge inn en utvidelse av stillingsprosentent til koordinatoren i søknadsarbeidet for 2016. Vi har mange idéer for hvor veien for Grønt Spatak bør gå videre, og har tro på at prosjektet fremdeles er høyst aktuelt og et godt og viktig bidrag til det politiske arbeidet for et spredt, mangfoldig og miljøvennlig jordbruk i Norge.

8.5 Matnyttig mobilisering – gi oss mer lokalmat!

Prosjektet ”Matnyttig mobilisering – gi oss mer lokalmat!” ble startet september 2012 som et mobiliseringsprosjekt finansiert av lokalmatprogrammet i jordbruksavtalen. Midlene forvaltes av Innovasjon Norge og en egen styringsgruppe der NBS er representert. Prosjektet ble avsluttet 31.12.2014.

Mobilisering av lokalmatprodusenter

Gjennom lokalmatprosjektet skal NBS inspirere og mobilisere flere råvareprodusenter til å bli videreforedlere og produsenter av lokalmat. Målet er å forankre satsingen på lokalmat både internt i organisasjonen og i resten av landbruket. Prosjektet var et av fire hovedsatsingsområder i NBS 100 års jubileum i 2013 men har en tidsramme på tre år.

Matinspiratorer

Prosjektet har bygd opp et nettverk av Matinspiratorer «vellykkede bedrifter som videreforedler egne produkter» som aktivt brukes i motiveringsarbeidet. Matinspiratorenes erfaringer og kompetanse er en sentral del av prosjektet for å legge til rette og inspirere flere til å videreforedle egne produkter. Totalt 25 matinspiratorer fra alle fylker er med i ”stallen” til prosjektet.

Møter i fylkes- og lokallag

Mobiliseringen av nye produsenter blir gjennomført i regi av regionale og lokale møter. Matinspiratorer og andre relevante kompetanseaktører blir aktivt bli brukt for å introdusere råvareprodusenter til alle aspekter rundt lokal videreforedling av råvarer. Fokus er motivasjon, lønnsomhet, valg av produkter, distribusjon, logistikk, regionale samarbeid og Matinspiratorenes generelle erfaringer. I prosjektperioden er det gjennomført 39 regionale og lokale inspirasjonsmøter.

Lansering av Norsk Mat og Kulturpris

Norsk Mat og Kulturpris ble lansert 7. februar 2013. Prisen er på 100.000 kroner og er finansiert av Yara for å deles ut i 2013, 2014 og 2015. Første pris ble delt ut på Matstreif i september 2013. For mer info se pkt. 6.1.

Smaken av Hele Norge LM 2014

Smaken av Hele Norge ble arrangert i landsmøtehelga i 2014. Hvert fylkeslag fikk tildelt en stand utenfor landsmøtesalen. Delegater og gjester ble presentert Norges matmangfold og fikk smake på regionale spesialiteter fra alle Norges fylker under arrangementet som var tilgjengelig i alle pauser under landsmøtehelga. Noen fylkeslag var også representert med lokalmatprodusenter på standen som presenterte produktene sine.

Deltakelse på Grüne Woche

Leder i NBS deltok i næringslivsdelegasjon til Internationale Grüne Woche (IGW) 2015, ledet av Landbruks- og matminister Sylvi Listhaug.

Ny satsing.

For å sørge for fortsatt rekruttering av lokalmatprodusenter, har NBS sendt inn søknad til Innovasjon Norge om et nytt 3-årig prosjekt.

9 Bonde og Småbruker

Utgivelser

I dette, som de mange siste åra, har medlemsavisa Bonde og Småbruker i meldingsåret 2014/2015 som vanlig kommet ut i ti utgaver; fire høsten 2014 og seks i vårhalvåret 2015. Også dette meldingsåret har to av utgavene vært landsnumre, et på høsten (nr. 7/2014) og et på våren (nr. 5/2015). Det siste landsnummeret rett etter jordbruksforhandlingene.

Landsnumrene går som før til alle landets registrerte gårdsbruk, i et opplag på drøyt 60 000. Vårens landsnummer gikk i tillegg til alle medlemmer i Oikos, Økologisk Norge, etter en avtale med organisasjonen. De vanlige utgavene går til medlemmer, abonnenter og potensielle medlemmer. Opplaget er fortsatt rimelig stabilt for de vanlige medlemsnumrene, med et økende antall abonnenter. Sidetallet er også rimelig stabilt økende, nå med omlag 35 sider i snitt per nummer.

Økonomi

Drifta av avisa har ikke noe mål om å gi avkastning. Laget dekker eventuelle underskudd. Til tross for et budsjettert underskudd for fjoråret endte avisa med et overskudd på 60 000 kroner. Dette var om lag 400 000 kroner bedre enn budsjettert. Dette skyldtes i sin helhet den fantastiske veksten vi har hatt i salg av annonser. Det blei solgt annonser for nær to millioner kroner i 2014, hvilket er det høyeste noensinne. Dette er en gledelig utvikling for Bonde og Småbruker som også på dette området ”går mot strømmen”. Markedet rundt oss viser nedgang i annonsesalg jamt over. Mens Bonde og Småbruker øker!

Økte kostnader med distribusjon av avisa har vært ei stor utfordring gjennom mange år. Det ser nå omsider ut for å ha stoppa opp. Vi har valgt å sende ut deler av opplaget gjennom MediaPost i stedet for Posten. Det representerer en meget stor besparelse for oss. MediaPost er et nettverk av avisbud, nå etter hvert over hele landet. Men sjølsagt når ikke avisbudene alle våre lesere. Ute på landsbygda er det et heller glissent nettverk av avisbud. Men MediaPost sin dekning av våre abonnenter øker jamt og trutt. De dekker nå snart 50 % av våre lesere. Det vil si at vi i økende grad er uavhengig av Postens tjenester. Samtidig ser vi at Postens urimelig økning i portoprisen har avtatt noe. Det er noe vi alt i alt sparer vi mye på.

Bemanninga

Avisa har fortsatt bare en fast ansatt, journalist og redaktør Leonid Rødsten, men med god støtte fra sekretariatet. Sekretariatet tar seg av det mye av de administrative oppgavene. Heldigvis har vi fortsatt Mari Tylden til å ta seg av brekking av avisa. HS-Media selger annonser for oss. Der har vår dame, Mette Lindberg, æren for det fantastiske annonsesalget. Siste året med ei økning på nær 400 000 kroner!

Redaksjonelt

Fortsatt gir leserne, både medlemmer og andre med interesse for landbrukspolitikk, gode bidrag til avisa gjennom leserinnlegg. Dette bidrar forhåpentligvis til lesernes engasjement. Aktive tillitsvalgte, fylkessekretærer og andre rundt om i landet bidrar også med både tips og ikke minst bilder og tekst fra diverse arrangement rundt om i lokallag, og fylkeslag. Dette er nødvendig for at avisa, med en stram økonomi, skal være i stand til å dekke landet best mulig. Forskere ved tidligere Bioforsk og Skog og Landskap, nå slått sammen til Nibio - Norsk institutt for bioøkonomi, bidrar med interessante faglige artikler til avisa. Bonde og Småbrukers egen stuntpoet Arne-Martin Dahle gir sine fast bidrag med stunt om landbruksrelaterte og dagligdagse hendelser. Svein Løken gir gode råd om økonomi og

forsikring, mens Ole-Jacob Christensen fortsatt gir gode bidrag med sine glimt fra internasjonal landbruksdebatt.

Nytt av året er ei egen juridisk spalte. Gjennom avtalen som NBS har med advokatfirmaet HBN (Henriksen Bakke- Nielsen ANS) har vi også en avtale om faste bidrag av gode juridiske råd fra advokat Andreas Rønvik Møien.

I et samarbeid med Oikos har vi fra nyttår også en egen spalte om Andelslandbruk der Alexandra Devik er bidragsyter.

Dessverre er rovdyrdebatt, og ikke minst tragedier knytta til rovdyrangrep i sauebesetninger, fortsatt gjenganger i avisas spalter. Mens landbrukspolitikken generelt dominerer. Igjen har jordbruksforhandlingene fått mye plass i avisa.

Jordbruksforhandlingene har ikke prega avisa noe mindre etter at en FrP-statsråd inntok landbruks- og matdepartementet. Overraskende nok inngikk Norges Bondelag avtale med FrP-statsråden i år. Dette til tross for at de i fjor sto sammen med NBS i et samla brudd i protest mot FrPs landbrukspolitikken. Dette har vakt stor oppmerksomhet rundt om i landet, og naturligvis i avisas spalter.

Abonnement på tjenester fra Nynorsk Pressekontor bidrar godt til avisa. I tillegg til faglig interessant stoff fører artiklene til at vi får et godt bidrag til nynorskandelen i avisa.

Trykking og distribusjon

Vi fortsetter vår avtale med Agderposten Trykk i Arendals om står for trykkinga av avisa. Dette er vi godt fornøyd med.

Posten har som nevnt over i stadig mindre grad stått for distribusjonen av avisa. MediaPost dekker stadig med av landet og får nå med seg nær halvparten av våre abonnenter. Dette sparer oss for store økninger i distribusjonskostnadene. Kostnadene med distribusjon har flata ut.

10 Regnskap for laget og avisa

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2014 ble behandlet på styremøte, 20. februar 2015. Styret fattet følgende vedtak:

«Styret i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på 15.758.856 kroner, driftskostnader på 16.574.302 kroner, resultat av finansposter på 278.340 kroner, og et årsresultat på -537.106 kroner.»

Enstemmig.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag sitt regnskap for 2014 ble behandlet på representantskapsmøte den 24. mars 2015. Representantskapet fattet følgende vedtak:

Representantskapet i Norsk Bonde- og Småbrukarlag godkjenner det samlede resultat med driftsinntekter på 15.758.856 kroner, driftskostnader på 16.574.302 kroner, resultat av finansposter på 278.340 kroner, og et årsresultat på -537.106 kroner.

Enstemmig.

Vedlagt følger regnskap for:

- Norsk Bonde- og Småbrukarlag
- Bonde og Småbruker
- Noter til regnskapet
- Norsk Bonde- og Småbrukarlag sine fond
- Th. S. Eriksen legat
- Revisjonsberetning for 2014 fra Vekst Revisjon AS

Resultatregnskap Samlet

DRIFTINNTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	NOTE	2014	2013
Driftsinntekter m.v.			
Inntekter	(avisen)	2.038.794	1.784.734
Medlemskontingent		9.128.206	8.934.540
Økn. støtte Samvirke	(avisen)	312.000	312.000
Prosjekter	1	1.767.994	3.273.031
Andre inntekter	2	2.511.862	2.700.156
SUM DRIFTSTINTEKTER		15.758.856	17.004.461
Driftskostnader			
Lønnskostnader (laget og avisen)		5.109.461	4.703.404
Driftskostnader	(laget)	915.728	1.003.519
Driftskostnader	(avisen)	2.525.994	2.438.017
Kjøp matriell	(laget)	95.109	146.593
Kvinneutvalget		9.351	30.000
Ungdomsutvalget		28.463	18.940
Internasjonalt utvalg		24.533	18.666
Tilbakeført til fylkene	4	3.531.748	3.246.494
Andre kontingenter		69.886	70.242
Tilskudd til avisen		499.992	499.992
Tilsk. Bonde og Småbruker		445.197	445.761
Samlet reisekostnader		1.257.155	1.197.127
Bidrag til samarb. Organisasjoner		65.000	60.000
Prosjekter totalt	5	1.996.685	3.757.915
SUM DRIFTSKOSTNADER		16.574.302	17.636.670
DRIFTSRESULTAT		-815.446	-632.209
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
Aksjeutbytte		0	0
Renteinntekter		278.340	306.840
RESULTAT AV FINANSPOSTER	13	278.340	306.840
ÅRSRESULTAT	14	-537.106	-325.370
OVERFØRINGER			
Overført fra Egenkapital		-537.106	-62.751
Overført fra "Avsetning til fremtidige prosjekter":			
Prosjekt 2013		0	-50.000
Styrke Sekretariatet		0	-34.494
LM 2013		0	-42.961
Kvinneutvalget		0	-25.307
Artikkelsamling		0	-59.857
Bilde Rofl Groven		0	-50.000
SUM DISPONERINGER		-537.106	-325.370

Resultatregnskap Laget

DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	Note	2014	Budsjett 14	2013
Driftsinntekter m.v.				
Kontingenter		9.128.206	9.217.000	8.934.540
Bruk av omdisponerte midler			300.000	
Salg av materiell		28.810	0	25.740
Tilskudd fra Landbr.samvirke		494.600	490.000	490.755
Div innt.	2	1.040.538	965.000	1.233.708
SUM DRIFTSINNEKTER		10.692.154	10.972.000	10.684.743
Driftskostnader				
Lønn fast-ansatte, inkl feriepenger		2.676.637	2.825.965	2.624.773
Honorar,tillitsvalgte, inkl feriepenger		785.161	884.679	783.670
Honorar, næringsdrivende		4.000	0	83.602
Arb.g.avgift		588.825	572.551	541.547
Pensjons/yrkeskadeforsikring		645.783	290.000	402.658
Andre personalkostnader		23.033	0	25.418
Ovf Prosjektene:		-296.277	-214.195	-280.792
SUM LØNN		4.427.162	4.359.000	4.180.876
Husleie / strøm		457.661	442.000	428.176
Vedl.hold / rep.		389.688	205.000	373.778
Kontorrekv.		69.928	80.000	103.561
Telefon og porto	3	190.122	240.000	209.094
Andre adm. Kostnader		174.798	209.000	213.998
Revisjon		51.250	75.000	55.000
Ovf til Bonde og Småbruker		-243.201	-250.000	-259.761
Ovf til Prosjektene:		-174.518	-50.000	-120.327
SUM ADM. KOSTNADER		915.728	951.000	1.003.519
MØTER OG REISER		1.216.736	1.148.000	1.158.442
Medlemskontingent		2.694.697	2.683.000	2.341.215
Sekr. Lønn til fylkene		450.000	450.000	450.000
Medlemsverving		28.000	0	28.000
Annen støtte til fylkene		289.840	490.000	290.430
Målrettet møtevirksomhet		69.211	100.000	136.849
SUM TILBAKEFØRT TIL FYLKENE	4	3.531.748	3.723.000	3.246.494
Kjøp av materiell		95.109	50.000	146.593
Tilskudd til Bonde og Småbruker		499.992	500.000	499.992
Tilskudd til Bonde og Småbruker		445.197	452.000	445.762
Kontingent ECVC		69.886	75.000	70.242
Ungdomsutvalget		28.463	30.000	18.940
Kvinneutvalget		9.351	30.000	30.000
Internasjonalt utvalg		24.533	30.000	18.666
Bidrag til samarb. Org.		65.000	60.000	60.000
SUM ANDRE DRIFTSKOSTNADER		1.237.531	1.227.000	1.290.195
SUM DRIFTSKOSTNADER		11.328.905	11.408.000	10.879.526
DRIFTSRESULTAT		-636.751	-436.000	-194.783
Nto. Finansinntekter	13	278.340	225.000	306.766
ÅRSOVERSKUDD / UNDERSKUDD	14	-358.411	-211.000	111.983

Resultatregnskap Bonde og Småbruker

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	Note	2014	Budsj. 2014	2013
DRIFTSINNEKTER OG DRIFTSKOSTNADER				
Driftsinntekter m.v.				
Annonseinnt., landsnr og vanlig nr.	6	1.942.642	1.300.000	1.676.874
Avisabonnement		96.152	140.000	107.860
Andel kontingent fra NBS		499.992	500.000	499.992
Tilskudd fra landbr.samvirke		312.000	300.000	312.000
Tilskudd fra laget	2	445.197	452.000	445.761
SUM DRIFTSINNEKTER		3.295.983	2.692.000	3.042.487
Driftskostnader				
Lønn, honorarer, arb.g.avg, feriep. m.v		682.299	610.000	522.528
Lønn ovf fra laget		201.996	202.000	186.000
Trykking		340.799	400.000	331.349
Provisjon annonsesalg		588.941	435.000	493.302
Setting av avisen		129.850	120.000	123.200
Aviser, tidsskrifter		2.688	4.000	5.813
Administrasjonsutg		243.201	250.000	259.761
Telefon		12.664	15.000	9.096
Porto		915.280	950.000	927.924
Reisekostnader		27.459	60.000	38.685
Kontingent / abonnement		16.829	15.000	13.907
Kurs/data/oppgradering		1.299	20.000	13.550
Andre kostnader		1.377	0	1.455
Kjøp tjenester avisa		71.070	72.000	72.660
SUM DRIFTSKOSTNADER		3.235.752	3.153.000	2.999.230
DRIFTSRESULTAT		60.231	-461.000	43.257
FINANSINNEKTER OG KOSTNADER				
Ekstraordinære utgifter		0	0	0
RESULTAT AV FINANSPOSTER		0	0	0
ÅRSOVERSKUDD / UNDERSKUDD	14	60.231	-461.000	43.257

Balanse Samlet			
Norsk Bonde- og Småbrukarlag			
	Note	2014	2013
OMLØPSMIDLER			
Kundefordringer	8	104.478	122.201
Andre fordringer	9	795.486	152.355
Aksjer	11	202.500	2.500
Likvider	7	6.415.912	7.432.960
SUM OMLØPSMIDLER		7.518.376	7.710.016
SUM EIENDELER		7.518.376	7.710.016
GJELD OG EGENKAPITAL			
Egenkapital		4.422.057	4.959.163
Avsetning til fremtidige prosjekter	12	1.297.338	1.297.338
SUM EGENKAPITAL	15	5.719.395	6.256.501
KORTSIKTIG GJELD			
Leverandørgjeld		523.489	161.111
Annen kortsiktig gjeld	10	313.985	225.757
Offentlige trekk og avgifter		426.461	478.581
Påløpne feriepenger		535.046	588.066
SUM GJELD		1.798.981	1.453.515
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		7.518.376	7.710.016

Oslo 24.03.2015

Norsk Bonde- og Småbrukarlag Noter pr. 31. Desember 2014

Note 0

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS 8 - God regnskapsskikk for små foretak.

Inntektsføring ved salg skjer på leveringstidspunktet. Tilsagn inntektsføres når bevilling er gitt.

Prosjekter som fortsetter utover 31.12. periodiseres.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen.

Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Aksjer er vurdert til kostpris eller virkelig verdi.

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap.

Note 1	Prosjekter	2014
Gardsbruk .no	Salg	
	matriell	11.000
	Landbruks og Matdep	250.000
	Gjensidige	25.000
Kvinne		
Demokrati/deltakelse	LMD	360.000
	Salgbøker	7.980
Norsk Mat- og Kulturpris	Yara	200.000
Lokalmatprosjektet	Innovasjon Norge	400.000
Klima Prosjekter	SLF	486.217
Fokus Forum		27.797
		<u>1.767.994</u>

Note 2

Diverse inntekter

Overskudd Grønt Spa'tak	7.000	Laget
Forsikringsprosjekt	997.400	Laget
Landbruksamvirke	494.600	Laget
Salg Matriell	20.830	
Støttekomitten for Vest		
Sahara	30.158	
Lotteri	10.705	
Overført til Bonde og Småbruker	499.992	Avisen
Tilskudd fra laget (avisen)	445.197	Avisen
Nedlagte Lokallag	5.979	
	<u>2.511.862</u>	

Note 3

Telefon og porto

Telefon	69.982
Porto	120.140
Telefon og porto laget	<u>190.122</u>

Note 4	Tilbakeført til fylkene	
Møtetilskudd		69.211
Tilskudd til fylkessekretær		450.000
Støtte fra Gjensidige		289.840
Medlemsverving		28.000
Kontingent til fylkene		1.611.229
Kontingent til lokallagene		1.083.468
		<u>3.531.748</u>

Note 5	Prosjekter	
Gardsbruk.no		286.055
Kvinne		
Demokrati/deltakelse		494.628
Fokus Forum		32.797
Grundtvig		6.126
Lokalmatprosjektet		672.557
Klima Prosjekter		482.060
Samvirkeprosjektet		22.462
		<u>1.996.685</u>

Note 6 **Bonde og Småbruker**

Det er utgitt 10 nummer av Bonde og Småbruker i 2014. Av dette er 2 såkalte landsnummer og 8 medlemsnummer. Annonseinntekter og trykkekostnader for utsendelse av landsnummerene er ikke skilt ut i egne poster i regnskapet.

Note 7

Av likvide midler utgjør kr. 220 459,- bunden kapital, som står på egen skattetrekkkonto. Dette dekker skyldig skattetrekk pr. 31/12.

Note 8 **Kundefordringer**

Kundefordringer		181.238
Medlemsavgift 2013		-61.760
Delkrederavsetning		-15.000
		<u>104.478</u>

Det er avsatt 15.000 kr. For dekning av usikre fordringer.

Note 9**Andre kortsiktige fordringer**

Egenbet. LM	17.185
Innovasjon Norge	400.000
SLF	361.301
Gausdal BS	10.000
Natur og Ungdom, overskudd Grønt Spatak	7.000
	<u>795.486</u>

Note 10**Annen kortsiktig gjeld**

Møtetilskudd / reiseregninger	37.169
Refusjon - lokallag	703.750
Periodiserte leverandører	-416.353
Reisefordeling	-10.581
	<u>313.985</u>

**Aksjer
m.m****Note 11**

Regnskapsverdi er satt til kr. 202.500, etter laveste prinsipp verdi.

Posten omfatter aksjer kr. 2.500 og andel i Landbrukets Dataflyt SA med kostpris kr. 200.000

Note 12**Avsetning til fremtidige prosjekt**

	1/1-2014	Avsatt	Omdisponert	Benyttet	31/12-2014
Avsetning Gardsbruk	31.250				31.250
Styrke Sekretariatet	150.000				150.000
Org.arbeid/ Ny stortingsmelding	0				0
Levende lokallag/Oplæring/rekruttering	400.000				400.000
Bonde og Småbruker	118.906				118.906
Generalsekretærens disp	100.000				100.000
Medlemsregister	0				0
Avsatt til Interne utvalg	50.000				50.000
Avsatt til opplæring/rekruttering	0				0
Avsatt LM 2013	307.039				307.039
Artikkelsamling	40.143				40.143
Fylkesledermøte juni	100.000				100.000
	<u>1.297.338</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>1.297.338</u>

Note 13**Finansinntekter / kostnader**

Bankgebyrer	-31.075
Renteinntekter	<u>309.415</u>
	<u>278.340</u>

Note 14**Forklaring av årets resultat**

Årets samlede resultat på	537.106	fordeler seg slik :
Bonde og Småbruker , overskudd	60.232	Avisen
Norsk Bonde- og Småbrukarlag	-358.411	Laget
Prosjektresultat :		
Gardsbruk .no	-55	
Kvinne Demokrati/deltakelse	-134.628	
Lokalmatprosjektet	-72.557	
Klima Prosjekter	4.157	
Fokus Forum	-5.000	
Samvirkeprosjektet	-22.462	
Grundtvig	-8.383	
	<u>-537.106</u>	

Herav brukt kr. 0- av avsatte midler

Note 15**Egenkapital**

	Egenkapital	Avsetning Prosjekter	Sum Egenkapital
Per 01/01-14	5.487.315	769.186	6.256.502
Årets resultat	<u>-537.106</u>		<u>-537.107</u>
Per 31/12-14	4.950.208	769.186	5.719.395

Aksjonsfondet

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2014	2013
Beholdning 1/1	115.824	162.165
Mellomregning NBS	47.442	0
	163.266	
Inntekter		
Overføre fra Terje H. og Ståle S.	3.773	0
Renteinntekter	1.288	1.101
Sum inntekter	5.061	1.101
Kostnader		
Mellomregning NBS	0	
Div. reiseutg. demonstrasjon 20.05.2014	15.264	0
	15.264	0
Resultat, underskudd	-10.203	1.101
Beholdning 31/12	153.063	115.824
Balansen pr 31.12 består av følgende :		
Fordring NBS		47.442
Bank 8101 66 12170	153.063	115.824
Sum	153.063	163.266

Th. Eriksen Lies Legat
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2014	2013
Beholdning 1/1	<u>625.598</u>	<u>601.874</u>
Inntekter		
Renteinntekter	<u>23.054</u>	<u>23.724</u>
	23.054	23.724
Resultat	<u>23.054</u>	<u>23.724</u>
Beholdning 31/12	<u>648.652</u>	<u>625.598</u>
Består av følgende innskudd:		
Felleskjøpet 8101.05.02829	<u>648.652</u>	<u>625.598</u>

Heges Minnefond
Norsk Bonde- og Småbrukarlag

	2014	2013
Beholdning 30 / 01	6.426	6.258
Inntekter		
Renteinntekter	<u>140</u>	<u>168</u>
	140	168
Resultat, underskudd/overskudd	<u>140</u>	<u>168</u>
Beholdning 31/12	<u>6.566</u>	<u>6.426</u>
Består av følgende innskudd:		
Bank 8101 2201 338	<u>6.566</u>	<u>6.426</u>

Vekst Revisjon AS

Partnere:

Registrert revisor Syver Tønnesen
 Registrert revisor Per M. Michelsen
 Registrert revisor Daniel Rypdal
 Medlemmer i Den norske Revisorforening

Til besluttende organer i Norsk Bonde- og Småbrukarlag

REVISORS BERETNING 2014 (inklusive fonds og legater)

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Norsk Bonde- og Småbrukarlag som viser et underskudd på kr 537 106. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2014 og resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Organisasjonen er ikke regnskapspliktig etter regnskapsloven. Bortsett fra oppstillingsmåten er regnskapslovens vurderingsregler for små foretak lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet.

Vi har også revidert regnskapene for Aksjonsfondet, Fondet Th. Eriksen Lies Legat og Heges Minnefond. Disse regnskapene viser følgende resultater:

Aksjonsfondet	underskudd	kr 10.203
Th.Eriksen Lies Legat	overskudd	kr 23 054
Heges Minnefond	overskudd	kr 140

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det

Adresse:
 Vekstsenteret, Olaf Helsets vei 6
 Postboks 150 Oppsal
 0619 Oslo

Telefon:
 23 38 38 38

Telefax:
 22 62 71 36

Internett/E-post:
www.vekst-revisjon.no
revisor@vekst-revisjon.no

Organisasjonsnr:
 960 132 734 MVA

Vekst Revisjon AS

skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Norsk Bonde- og Småbrukarlag per 31. desember 2014 og av selskapets resultat for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, den 15. april 2015
Vekst Revisjon AS

Daniel Rypdal
Registrert revisor

NORSK BONDE- OG SMÅBRUKARLAG

Telefon: 24 14 89 50

Internet: www.smabrukarlaget.no

E-post: post@smabrukarlaget.no